

ΕΡΕΥΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΘΑΓΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον δις τοῦ μηνός.

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ, 30 Δεκεμβρίου 1870.

|| ΕΤΟΣ Γ'. — ΦΥΛΛ. ΙΕ'. ΚΑΙ ΙΣΤ'.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΙΣ *).

Ἡ δραματικὴ ποίησις, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ὡς ἡ ἀληθὴς σχολὴ τῆς ἠθικοποιήσεως, οὕσα ἐν τῶν καταλληλοτέρων μέσων, δι' ὧν οἱ λαοὶ τῆς κακίας ἀποτρεπόμενοι διδάσκονται καὶ καθοδηγοῦνται πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἔσται τὸ ἀντικείμενον τοῦ θέματος ἡμῶν. Ἐρχομεν δὲ ἐν τῶν καταλληλοτέρων μέσων, καθότι ἡ τέχνη αὕτη κέκτηται τὰς ἀναγκαίας ιδιότητας, ὅπως, ἐνισχύουσα τὸ ἔργον τῆς ὀρθῆς ἀγωγῆς, καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως καὶ τὰ ἐκ τούτων πηγάζοντα πλεονεκτήματα διὰ προσφῶν παραδειγμάτων καταδεικνύουσα, ἐνσπείρῃ εἰς τὰς ψυχὰς τὰ ὑγιᾶ ἐκεῖνα παραγγέλματα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καθάρτου, ἀτίνα, βαθμηδὸν ἐκβλαστάνοντα καὶ

δραστικὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων ἐπίρροιαν ἐνασκοῦντα, διαπλάττουσιν ἡρέμα τὸ ἦθος καὶ μεγάλως συντελοῦσιν εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τελειοποίησιν.

Ἐὰν δὲ ᾔημι ἀληθὲς, ὡς ἅπαντες οἱ σοφοὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ ἱστορία εἶναι ἡ διδάσκαλος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ ἀνευρίσκονται τὰ ἀσφαλέστερα παραδείγματα, ἐξ ὧν μανθάνομεν τί δεόν ν' ἀποφεύγωμεν καὶ τί ν' ἀποδεχώμεθα, εἶναι ὅμως οὐχ ἥττον ἀληθὲς ὅτι αὕτη οὐδέποτε δύναται νὰ παρατήσῃ οἷον εἰ ζῶντα καὶ διαδραματιζόμενα τὰ γεγονότα δι' ἀπάντων ἐκείνων τῶν χαρακτῆρων, οἵτινες μάλιστα συντελοῦσι πρὸς ἐξέγερσιν καὶ συγκίνησιν τῶν ἡμετέρων αἰσθημάτων, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς δραματικῆς καλουμένης τέχνης. Ἐν ᾧ ἐκείνη ἐπιδρᾷ ἐπὶ μόνῃ; τῆς διανοίας, αὕτη οὐχὶ μόνον πρὸς αὐτὴν ἀποτείνεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν αἰσθητικὴν ἀντίληψιν, τὴν φαντασίαν, τὰ πάθη, καθόλου δὲ κρούει ἀπίτας τὰς χορδὰς

(1) Ἀπηγγέλη ἐν τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ «ὁ Παρνασσός».

τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· διὸ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης «Φιλοσοφώτερον καὶ σπουδαιότερον τῆς Ἱστορίας» αὐτὴν καλεῖ.

Τέλος ὅθεν τῆς δραματικῆς Ποιήσεως, ἰδίᾳ δὲ τῆς Τραγωδίας, εἶναι νὰ ἐμποιῇ ἡμῖν ἐνδιάφορον ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, οἶκτον ὑπὲρ τῶν ἀναξίως δυστυχούντων καὶ ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν βιωτικῶν περιπετειῶν. Δυσκόλως ἄρα ἐνδέχεται οἱ παρευρισκόμενοι εἰς τοιαῦτα θεάματα, οἷα ἐκάστοτε διὰ τῶν δραμάτων παριστῶσιν οἱ μεγάλοι Ποιηταί, ἀρυσόμενοι αὐτὰ ἐκ τῆς βαθείας γνώσεως τῶν ἀποκρίφων ἐλατρίων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, δυσκόλως λέγω ἐνδέχεται νὰ μὴ λαμβάνωσι ζῶσαν καὶ ἐπωφελεῖ διδασκαλίαν.

Καὶ τῶν αὐτῶν ἀξιόλογος εἶναι ἡ σχολὴ ἐκείνη, ἥτις δύναται συγκερνωσά τὸ χρήσιμον μετὰ τοῦ ἡδέος νὰ μεταδίδῃ ὑψηλὰ καὶ γενναῖα αἰσθήματα, νὰ ὀξύνῃ τὴν καλαισθησίαν καὶ πρὸ πάντων νὰ διαπλάτῃ τοὺς ἠθικοὺς χαρακτῆρας διὰ τῆς ἀγάπης τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀποστροφῆς τῆς κακίας! καὶ διδάγματα τοιαῦτα δὲν ἠδύναντο βεβαίως οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοθεν ποθεν νὰ πορίζωνται, ἀνευ μακρᾶς μελέτης καὶ συντόνου ἀσκήσεως.

Ἐὰν δὲ ἦναι ὁμολογούμενον ὅτι τὰ συγγράμματα ὁσάκις ἀποσκοπῶσι τὴν διάδοσιν καὶ τὴν ὑποστήριξιν μεγαλοῦρου τινοῦ ἰδέας ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ κοινοῦ πνεύματος σκοπιμώτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ἢ οἱ ἐπιτάττοντες νόμοι καὶ ἡ τῶν κρατούντων θέλεις, ἐφ' ὅσον τὰ μὲν διὰ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ἢ ἀποδείξεων ἠρτυμένων μετὰ τῶν θελημάτων τοῦ λόγου καὶ τῆς ἐκφράσεως ἐπισπῶσι τὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἀναγινώσκοντος, οἱ δὲ διὰ τοῦ κύρους, τῶν ἀπειλῶν καὶ τοῦ καταναγκασμοῦ ἐπιβάλλουσι τὴν ὑποχρέωσιν, ἀναγκαίως ἔπεται ὅτι ἡ δύναμις τῶν δραματικῶν συνθέσεων οὕσα δραστηριώτερα θέλει ἐξέλθει καὶ μᾶλλον ἀποτελεσματικὴ καὶ μᾶλλον ἀκαταμάχητος. Διὸ καὶ ὁ Σοφοκλῆς τῶν Ἱταλῶν Ἀλφίερης ἔλεγεν :

» Ἐγὼ διὰ τοῦ μέσου τούτου, τῆς δραματικῆς δηλονότι τέχνης, θέλω φθάσει ταχύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον νὰ ἐμφυτεύσω εἰς ἡμᾶς καρδίας τοῦ πλῆθους μίαν οἰανδήποτε ἀπλήθειαν διαχύνων αὐτὴν ἐπανειλημμένως διὰ τῆς τέρψεως τῆς ὑπὸ τῶν θεατρικῶν παραστάσεων ἀποτελουμένης, ὅπου πάντες καὶ εὐχαρίστως ἠσπύδουσι νὰ τὴν ἀκούωσι καὶ εὐκολώτερον τὴν ἐννοήσωσι, ὡς ἀληθῆς δὲ φιλόσοφος προστίθεισιν :

« Ὁ λόγος καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι οἱ κατακτηταὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες, ὅπως νικήσωσι καὶ διαρκῶς κατακτήσωσιν, οὐδενὸς ἄλλου ὄπλου δεόμενοι ἢ τῶν λέξεων. Διὰ τοῦτο, διάφοροι θρησκείαι καὶ ἡ τυφλὴ ὑπακοὴ πάντοτε διδάσκονται ὑδιὰ τῶν ὄπλων, ἐν ᾗ ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία καὶ ἡ φιλελεύθερα πολιτεύματα διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας (1) ».

Αἱ δραματικαὶ λοιπὸν συνθέσεις, ὁσάκις μάλιστα ἐπὶ τῆς θεατρικῆς σκηνῆς παριστῶνται, ἔχουσι τὸ πλεονέκτημα πανδήμου, οὕτως εἰπεῖν, ἐκπαιδύσεως ἐνασκουσαι σωτηριώδη ἐπίρροια καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν κατωτάτων τῆς κοινωνίας στρωμάτων, εἰς τὰ ὅποια, εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεώς των, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν περιστάσεων δύσκολον ἀποδοκίμει νὰ λαμβάνωσι τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν.

Ἐπειδὴ δ' ἐν ταῖς κοινωνίας ἀπαντῶσι καὶ ἄνθρωποι φύσει ἐπιδικῶντες τὰς εὐτραπείας καὶ τὰ σκώμματα, οἵτινες, ὡς ἐκ τῆς ἰδίας ἐαυτῶν διαθέσεως, δυσαρέστως συγκατατίθενται νὰ παρακολουθῶσι τὸ σοβαρὸν καὶ σεμνοπρεπὲς τῶν τραγικῶν παραστάσεων καὶ δύνανται νὰ παραβληθῶσι μετὰ τὴν Πέτραν ἐκείνην τοῦ Κυρίου, ἐφ' ἧς πίπτει ὁ σπῆρας τῆς τραγικῆς διδασκαλίας, εἰς τοὺς τοιοῦτους λέγομεν προσδεόμενους ἄλλοιᾳ διδακτικῆς μεθόδου ἀποδοκίμει προσφύστερον καὶ συντελεστικώτερον τὸ ἕτερον εἶδος τῆς δραματικῆς Ποιήσεως, ἡ Κωμωδία.

Οἱ Κωμικοὶ ποιηταὶ ἐπισκώπτουντες τὰς μωρίας καὶ τὰ ἐλαφρὰ αὐτῶν ἐλαττώματα, παριστῶντες τὰς ἰδιοτροπίας καὶ ματαιοδοξίας των ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ ἀσχημίᾳ καὶ γυμνότητι καὶ τῶν γέλωτα τῶν θεατῶν προκαλοῦντες ἀποτρέπουσι τούτους τῶν καταγελάστων πράξεων, διεγείροντες αὐτοῖς τὴν συναίσθησιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐλειμμάτων, ἐν ᾗ οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ, ἐπιδικῶσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων διόρθωσιν, ἐκτιθέμενοι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των τὰς μεγάλας κακίας, τὰς ὑψηλὰς ἀρετάς καὶ τὰ ἰσχυρὰ πάθη καὶ πολλάκις εἰσάγοντες ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρόσωπα προκρίτων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐκπύπτοντες ἀπὸ τοῦ ὕψους καὶ τοῦ μεγαλείου των, καθιστῶσι ἐπισημοτέραν καὶ ἐλεεινοτέραν τὴν δυστυχίαν των ἢ, ἐν ἄλλοις ῥήμασι, πρόσωπα πολλῶν ὑπέρτερα ἡμῶν καὶ τελειότερα ὑποκύπτοντα

(1) Alfieri, del Principe e delle Lettere, Lib. III Cap. X.

ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀνθρωπίνων ἀσθενειῶν καὶ δυστυχιῶν σοφὸν εἶναι ὅθεν τὸ ῥῆθὲν ὑπὸ τοῦ Ἀντιφάνου «Μακάριον ἐστὶ ἡ τραγωδία παίημα (1)».

Οἱ δραματικοὶ λοιπὸν Ποιηταὶ εἶναι οἱ διδάσκαλοι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου οἱ κανονίζοντες τὰ ἡμέτερα πάθη, οἱ ἐγείροντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν αἰσθήματα συμπαθείας καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τῆς ἀναξιοπαθούσης ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνθρωπότητος, οἱ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν θέτοντες παραδείγματα τῶν ὀλεθρίων σκοπέλων τῆς τοῦ ἠθικοῦ νόμου παραβιάσεως, τῶν ἀπεικταίων ἀποτελεσμάτων, ἅτινα παράγουσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ φιλοδοξία, ἡ ζηλοτυπία, ὁ ἔρωσ, ὁ θυμὸς καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάθη, ὅταν ὑπερπηδῶσι τὸ μέτρον καὶ τὰ ὅρια τοῦ πρέποντος, ὅταν ἀφηνιάσωσιν εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Οὕτως ἐφρόνει καὶ ὁ θεῖος Πλάτων «Πατέρας τῆς σοφίας καὶ ἡγεμόνας» αὐτοὺς ἀποκαλέσας.

Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, οἵτινες δὲν ἠκοῦντο εἰς μόνας τὰς ψιλὰς θεωρίας ἢ ἀφηρημένας διδασκαλίας, ἀλλὰ προσήρμοζον αὐτὰς εἰς τὴν πρᾶξιν, μετέστρεφον αὐτὰς πρὸς τινα θετικὸν σκοπὸν, ἐκ πείρας γινώσκοντες ὅτι τὰ ἀγωνίσματα καὶ τὰ θεάματα ἦσαν εὐπρόσδεκτα εἰς

(1) Σκοποῦντες νὰ πραγματευθῶμεν σήμερον ἰδίως περὶ Τραγωδίας ὀφείλομεν ἐναυθῶ νὰ σημειώσωμεν ὅτι σκοπὸς αὐτῆς δὲν εἶναι μόνη ἡ δι' ἐλ ἐ ο υ καὶ φ ὀ β ο υ, κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, καθαρίαι τῶν παθημάτων. Δι' αὐτῆς δύναται τις νὰ ἴδῃ τὴν εἰκόνα τῶν ἐξοχωτέρων ἀρετῶν, οὗν τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς εὐγνωμοσύνης, τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτος, τῆς καρτερίας ἐν ταῖς δυστυχίαις, τῆς πρὸς τὸν ἐχθρὸν γενναϊότητος, τῆς δι' ἠρωϊκῶν ἔργων διασώσεως τῶν δυναστευομένων καὶ τῶν ἄλλων. Ἔτις δὲ βλέπων ἀθῶον νὰ θυσιάξῃ γενναίως τὴν ἐαυτοῦ ζωὴν, ὅπως σώσῃ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τῶν συγγενῶν του, νὰ λησμονῇ τὸν θάνατον, ὅπως ἀπαλλάξῃ τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα καὶ τοὺς συμπολίτας του ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ τυράννου τοῦ καταπατοῦντος τὸ ἱερὸν τῆς πατρίδος τοῦ ἔδαφος, νὰ γόνῃ τὸ ἴδιον αἷμα ὅπως μὴ παραβῇ τὸ πρὸς τὴν φίλιαν καθήκον, προσβαλλόμενον νὰ λησμονῇ τὴν ἐκδίκησιν καὶ ὄχι μόνον νὰ συγχωρῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐεργετῇ τὸν ἐχθρὸν του ἐν ταῖς συμφοραῖς αὐτοῦ, τίς λέγομεν, δὲν συγκινεῖται καὶ δὲν καθαιρεται ἐκ τῶν περικυκλούμενων αὐτὸν παθῶν; Τίνας ἡ ψυχὴ δὲν ἀνοψοῦται καὶ ἐυφραίνεται βλέπουσα οἷα δύναται νὰ πράξῃ ἡ ἀνθρώπινη φύσις;

Ἐκ τούτου προέργεται δὲ ὅτι οἱ θεαταὶ οἰοῦντο ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς δυνάμεως ἐλαυνόμενοι ἐναγωνίως παραδοκοῦσι τὴν στιγμὴν νὰ τοῖς παρουσιασθῇ εὐκαιρία, ὅπως καὶ οὕτω γίνωσι μέτοχοι τοιαύτης τινὸς γενναίας καὶ ὑψηλῆς πράξεως.

λαοὺς στασιαστικοὺς διὰ τὸ ζῶηρον καὶ ἀψίκορον τοῦ χαρακτῆρος των, οἷοι ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, εἰς λαοὺς προσδεόμενους ψυχαγωγίας τινὸς καὶ διατριβῆς, ὅπως, ἐκασχολῶντες τὴν ἄστατον φαντασίαν των, ἀποτρέπωσιν αὐτὴν ἀπὸ ἐπαναστατικῶν καὶ ἐπιβλαβῶν ὀρμημάτων, οἱ ἡμέτεροι, λέγω, πρόγονοι συνειδότες τὰ ἐκ τῶν δραματικῶν παραστάσεων παραγόμενα διττὰ ὀφελήματα, ἐφ' ὅσον αὐταὶ ἀποσπῶσιν τὰ πλῆθη ἀπὸ τῶν περὶ τὴν διηνεκῆ μεταβολὴν τῶν καθεστώτων κοινοβλαβῶν τάσεων συνάμα ἐκπαιδεύουσιν αὐτὰ καὶ βαθμηδὸν ἐθίζουσιν εἰς τὴν εὐρυθμίαν καὶ τὴν τάξιν, διέταξαν ψήφισμα γραφέντος Λυκούργου τοῦ ῥήτορος (1) ν' ἀναγινώσκωνται δημοσίᾳ καὶ καθ' ὠρισμένας τοῦ ἔτους ἡμέρας τὰ δραματικὰ ἀριστουργήματα τοῦ Αἰσχύλου τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου· καὶ εἰς Ἀριστοφάνην δὲ τὸ ἔξοχον Κωμικὸν οὐχὶ ἐλάττονα δείγματα τιμῆς καὶ σεβασμοῦ ἀπένειμαν.

Ἀλλὰ πῶς λαθὼν γένεσιν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως βαθμηδὸν ἀνεπτύχθη, διεπλάσθη καὶ προήλασεν εἰς τὸ ἔπικρον τῆς τελειότητος;

Διαγράψοντες εἰς τὸ θέμα τοῦτο τῆς ἡμέτερας διατριβῆς ὅρια ἀνάλογα πρὸς τε τὰς δυνάμεις ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν φύσιν τῶν περιστάσεων, ἐν αἷς ἐπιλαμβανόμεθα τοῦ δυσχεροῦς τούτου ἔργου, δὲν θέλομεν διαλάβει ἐπὶ τοῦ πρῶτου ἐν ταῦθα, εἰμὴ περὶ τῆς παρ' Ἑλληνιστῶν δραματικῆς ποιήσεως καὶ καθὼ μᾶλλον ἡμᾶς ἐνδιαφερούσης καὶ διότι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων δραματικῶν καλλιτεχνημάτων μόνα τὰ Ἑλληνικὰ εἰσὶν ὄντως ἐκπεπονημένα διὰ βαθυτάτης κρίσεως καὶ ὀξυτάτης καλαισθησίας. Πρὸς τὴν ἀρχαίαν λοιπὴν Ἑλλάδα δέον νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα ὁ ἐπιθυμῶν νὰ ἀνεύρῃ τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ τὰ διαδοχικὰ στάδια τῆς προόδου καὶ τελειοποιήσεως τοῦ εἴδους τούτου τῆς ποιήσεως, πρὸς τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ὅπερ, ὡς ἔλεγεν ὁ Βολταίρος, ἀκατέστη εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην καὶ τέχνην τὸ πρότυπον τῶν λαῶν καὶ εἰς ὃ ὀφείλεται οὐχὶ μόνον ἡ ἀνακάλυψις αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ μέγα μέρος ἡ τελειοποίησις.

Ἀρχόμενοι δὲ ἡδὴ ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου εἴδους τῆς παρ' Ἑλληνιστῶν δραματοποιήσεως, τῆς Τραγωδίας, δέον πρῶτον νὰ διέλθωμεν ὅτι ἡ παράδοσις μνημονεῖται περὶ τῆς γενέσεως αὐτῆς.

Λέγεται ὅτι ὁ Ἴκαρος κατέχων ἐν τῇ Ἀττι-

(1) Ἦκασε περὶ τὴν 106 Ὀλυμπιάδα.

κῆ χώραν φερόνυμον τὴν Ἰκαρίαν καὶ διδαχθεὶς, εἶτε ἐκ τῆς διὰ τῶν πολλῶν περιηγήσεων τοῦ ἀποκτηθείσης πείρας, εἶτε, ὡς ἄλλοι λέγουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ Βάκχου τὴν τέχνην τῆς ἀμπελοργίας εἰσήγαγε ταύτην μετ' ἐπιτυχίας καὶ εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένην χώραν* ἡμέραν τινὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τραγητοῦ θεασάμενος τράγον λυμαινόμενον τὰ ὑπ' αὐτοῦ φυτευθέντα κλήματα καὶ συλλαβῶν προσέφερεν αὐτὸν θυσιᾶν τῷ Βάκχῳ* ἀκολούθως χορεύων μετὰ τῶν γειτόνων τοῦ κύκλω τοῦ θύματος ἐψάλλον ὕμνους καὶ ἐγκώμια εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τῶν οἰνοποτιῶν. Αὕτη δὲ λέγεται ὅτι ἐγένετο ἡ πρώτη ἀφορμὴ, ἐξ ἧς παρήχθη ἡ Τραγωδία. Ἄλλ' ὅπως δὲ ἴσως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ τῆς Τραγωδίας γένεσις ὀφείλεται εἰς πανηγυρικούς τινες ὕμνους καὶ ἐγκώμια, ἅτινα οἱ τῆς Ἰκαρίας κάτοικοι ἐν καιρῷ τοῦ τραγήτου ἦδον εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου θύοντες καὶ τράγον, οὗ τινος τὸ δῆρμα πλήρες οἴνου ἐλάμβανεν ὡς ἔπαθλον ὁ κατὰ τὸν ᾠδικὸν ἀγῶνα νικήσας.

Αἱ ἑορταὶ αὗται Τ ρ υ γ ω δ ῖ α κατ' ἀρχὰς ἐκλήθησαν ἐκ τοῦ τ ρ ῦ γ ο ς δηλονότι καὶ ᾠ δ ῆ, ἥτοι ἄσματα παρ' αὐτοῖς τοῖς τρύγοις ψαλλόμενα. Καὶ τῶντι οἱ Ἀθηναῖοι βεβαίως ὅτι ἡ τῆς Τραγωδίας καὶ Κωμωδίας εὐρέσις προήλθεν ἐκ τῶν ἐν ὥρᾳ τῆς τρύγης γενομένων εὐωχιῶν καὶ τῆς μέθης ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἰκάρου. Μετὰ ταῦτα δὲ κοινῆς καταστάσεως τῆς τε χρήσεως τῶν τοιούτων ᾠδῶν καὶ τῆς ἑορτῆς ταύτης εἰσήγαγον αὐτὴν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῇ πόλει αὐτῶν. Ἐνταῦθα οἱ ποιηταὶ ἤρξαντο μετὰ σπουδαιότητος ἀμιλλώμενοι νὰ τελειοποιῶσι τοὺς ὕμνους τούτους, οὓς κατὰ τὴν ἑορτὴν ἦδον. Ἐκ τούτων οὖν καταφαίνεται ὅτι οὐχὶ ὁ Θέσπις, καθάπερ κοινῆ νομίζεται, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐφευρέτης τοῦ εἶδους τούτου τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ τούτου καὶ ἄλλοι προηγήθησαν. Ναὶ μὲν ὁ Ὁράτιος ἐν τῇ ποιητικῇ αὐτοῦ μαρτυρεῖ ὅτι ὑπῆρξε παράδοσις, καθ' ἣν τὸ τραγικὸν ποίημα, ὅπερ ἄγνωστον ἦν πρότερον, ὁ Θέσπις ἐπενόησε :

Ignotum tragicæ genus invenisse . . .
Thespis . . . (1).

ἄλλ' ἡ μαρτυρία αὕτη τοῦ Λατίνου ποιητοῦ οὐδαμῶς συμβιβάζεται πρὸς τὴν τοῦ Πλάτωνος ὅστις ἐν τῷ Μένωϊ λέγει:

(1) Horatii de arte poetica 275.

* Ἡ δὲ Τραγωδία ἐστὶ παλαιὸν ἐνθάδε, οὐχ ὡς οἴονται ἀπὸ Θέσπιδος ἀρξάμενη οὐδ' ἀπὸ Φρυγίου, ἀλλ' εἰ ὅθελαι ἐνοησῆσαι πάντοτε παλαιὸν αὐτὸ εὐρήσεις ἐν τῇ; δε τῆς πόλεως εὐρημα (1).

Καίτοι δὲ παραδεχόμενοι τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Θεοῦ Πλάτωνος, δυνάμεθα ὅμως νὰ μὴ ἀπληγμνώσωμεν καὶ τὸν Θέσπιν τῆς ἐκτουτοῦ δόξης. Ὑπῆρχε μὲν καὶ πρὸ αὐτοῦ ἡ Τραγωδία, ἀλλ' ὡς ἐβρέθη διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐκαλοῦντο αἱ ἀπλαῖ ἐκεῖναι καὶ ἄμορφοι στροφαί, δι' ὧν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς κατ' ἔτος μετὰ τὴν τρύγην συνερχόμενοι ἐφαιδρύνοντο καὶ διασκεδάζον, ὁ δὲ Θέσπις διδάξας πρῶτος νὰ συνοδεύονται τὰ ἄσματα καὶ μετὰ σωματικῶν κινήσεων καὶ σχημάτων παρέσχεν εἰς τὴν Τραγωδίαν μορφήν δράματος ὡς παρακατιὸν ῥηθίσηται. Ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ὅθεν τῶν τραγικῶν τούτων ᾠδῶν καταφαίνεται ὅτι ἀδίκως οἱ τε Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λωρεῖς ἐσφετερίσθησαν τὴν δόξαν τῆς ἐφευρέσεως.

Πρὸ τοῦ Θέσπιδος δύο τινὰς μεταρρυθμίσεις ὑπέστη ἡ Τραγωδία. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἀφορᾷ τὰς ἀτάκτους Βακχικὰς ᾠδὰς ἀντικαταστάσας διὰ τῶν ἐπὶ τὸ κανονικώτερον συντεταγμένων ὕμνων, οἵτινες ἐν καιρῷ τῆς θυσίας ἐψάλλοντο ὑπὸ τῆς φιλεόρτου ἐκείνης ὁμηγύρεως. Ἡ δὲ δευτέρα συνίσταται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν χοροῦ συγκροτουμένου ἐκ προσώπων ἐπὶ τούτῳ διδασκουμένων, ἅτινα ἐψάλλον τοὺς ὕμνους τούτους καὶ τὰ ἐγκώμια μετ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἀρμοῦνίας ἅμα δὲ καὶ ὀρχούμενα. Ταῦτα δὲ πάντα μαρτυρεῖ ὅ, τε Διόδωρος καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς ἱστορῶντες ὅτι πρὸ τοῦ Θέσπιδος ἡ Τραγωδία δὲν ἦτον εἰμὴ ἀπλοῦς τις ὕμνος, ὁ δὲ ψάλλον αὐτὸν χορὸς συνέκειτο ἐκ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Βάκχου ἀδρῶς πρὸς τοῦτο ἀμειβομένων* εἰς δὲ τὸν ἐπὶ τῇ ᾠδῇ δικρινόμενον ἀπενέμετο τὸ ἔπαθλον, ἀντὶ δ' οὗτος νὰ λαμβάνη τὸ δῆρμα τοῦ θυομένου τράγου πλήρες οἴνου ἐλάμβανεν ὄλον τράγον. Ἐκ τούτου δ' ἴσως ἐπεκράτησεν ἡ ἑορτὴ νὰ ὀνομάζεται τοῦ λοιποῦ Τ ρ α γ ω δ ῖ α ἀντὶ Τ ρ υ γ ω δ ῖ α, ἐκ τοῦ τ ρ ῦ γ ο ς δηλονότι καὶ ᾠ δ ῆ, ἥτοι ᾠδῆ ἐπὶ τράγω.

Ἄλλὰ καίτοι ἐπενεχθείσης τῆς μεταβολῆς ταύτης καὶ εἰσαχθέντων τῶν κανονικῶν ὕμνων

(1) Πλάτωνος Μένως 321.

καὶ τοῦ ἄιδοντος αὐτοῦ χοροῦ, οὐχ ἦτον ἡ Τραγωδία διετέλει οὕτα συλλογὴ ᾠδῶν ἀσχετῶν ἴσως πρὸς ἀλλήλας εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου ψαλλομένων, καθάπερ ὁ Λαέρτιος μνημονεύει, καὶ ἐπὶ μικρᾷ τινος καὶ εὐτελοῦς σκηνῆς ὡς ὁ Πολυδεύκης μαρτυρεῖ. Οὕτω δ' ἀτελῆ καὶ ἄμορφοι ἀναλαβὼν τὴν Τραγωδίαν ὁ Θέσπις ἐπεδόθη ὁλοσχερῶς εἰς διάπλασιν αὐτῆς καὶ τελειοποίησιν ποιούμενος χρῆσιν τῶν ὑπὸ τῆς εὐφύας τοῦ ὑπαγορευομένων μέσων, εὐδοκίμησας δὲ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην κατέστη, οὕτως εἰπεῖν, ὁ προηγητής καὶ ὁ πρωτοουργὸς τοῦ τραγικοῦ δράματος.

Ὁ Θέσπις γεννηθεὶς ἐν Ἰκαρίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σιλωνος, ἥτοι περὶ τὴν Ντ' (560)* Ὀλυμπιάδα, πρῶτος, ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν καταδείχθη, παρέστησεν ἐν Ἀθήναις τραγωδίαν ἀδ' Ἀλκαστιδῆς ἐπιγραφομένην, καὶ ἔλαθε βραβεῖον τράγον. Ἀληθῶς δὲ ἦνοιξε νέαν ὁδὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ εἶδους τούτου τῆς δραματικῆς ποιήσεως πρῶτος ἐπινοήσας τὴν διακοπὴν τῶν συνηγῶν καὶ μονοτόνων χορικῶν ἀσμάτων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἐνὸς ὑποκριτοῦ, ὅστις εἰς τὰ διαλείμματα ταῦτα ἀπηγγέλλετο μῦθόν τινα ἢ διήγησιν περὶ τοῦ Θεοῦ τοῦ Βάκχου ἢ πράξιν τινα τῶν Ἡρώων ἐκεῖνων, οἵτινες ὡς ἀθάνατοι παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐνομιζόντο. Τὸ πρῶτον λοιπὸν πρόσωπον, ὅπερ ὁ Θέσπις εἰσήγαγεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ κατ' ἀρχὰς ἐσκόπει μόνον, ὅπως, διαποικίλλον τὴν θεατρικὴν παράστασιν, παρέχη ἀνεστίν τινα εἰς τὸν χορὸν, ἐπεισὸδιόν τι παριστῶν. Ἐκ τῆς ἐπιδοκιμασίας, ἧς ἔτυχεν ἡ καινοτομία αὕτη, οὗτος ἐνθαρρυνόμενος εἰσήγαγε τὴν ἔμμετρον ἀπαγγελίαν ὁλοκλήρων διηγήσεων, ὅτε μὲν ἱστορικῶν ὅτε δὲ μυθικῶν* δὲν εἶναι δ' ἀπίθανον ὅτι τὸ μοναδικὸν τοῦτο πρόσωπον μεταβάλλον προσωπεῖον διαδοχικῶς διεδραμάτιζε διάφορα πρόσωπα.

Ἐνταῦθα δὲ σημειωτέον τὴν πλάνην, εἰς ἣν περιέπεσον συγγραφεῖς τινὲς, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὁράτιος, δοξάζοντες ὅτι ὁ Θέσπις περιήγαγε τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς ἐφ' ἀμάξῃ; ἐψιμυθιωμένους τὸ πρόσωπον, διότι ὁ Θέσπις ἀμάξας μετεχειρίζετο μόνον, ὅτε ἐσκόπει νὰ παρκαστήσῃ Σατυρικά δράματα οὐδαμῶς προσδεόμενος τοῦ μέσου τούτου καὶ εἰς τὴν τῶν Τραγωδιῶν παράστασιν, ἐνῶ ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Ἀθήναις μικρὸν τι θεάτρον ὡς βεβαίως ὁ Πολυδεύκης. Ἐὰν δὲ ἀπαντῶμεν

* 540 π. X.

ποῦ ὅτι ὁ Θέσπις περιῆγε διὰ τῆς πόλεως τοὺς ὑποκριτὰς τοῦ ἐπὶ ἀσκετοῦς ἀμάξῃς ἱσταμένους καὶ ἐψιμυθιωμένους ὅτε μὲν διὰ τρυγῆς καθ' Ὁράτιον, ὅτε δὲ διὰ τοῦ ζωλοῦ τοῦ κρηκεοῦ ἴου (1), ἢ διὰ μίλλου κατὰ τὸν Σουΐδαν, πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν ὅτι τούτο ἐγένετο ἐπὶ σκοπῷ ἀπομιμήσεως τῶν Σατύρων, οἵτινες ἐρυθρῶ ἠλείφοντο χρώματι, ὡς ὁ Βιργίλιος λέγει περὶ τοῦ Σειληνοῦ. Ἐπειτα δὲ ἰπὼς συμβιβάζεται αἱ ὕβρεις καὶ τὰ σκώμματα, ἅτινα οἱ Σάτυροι ἐξ ἀμάξῃς ἐξέφερον πρὸς τοὺς ἀπαντῶντας μετὰ τοῦ αὐστηροῦ καὶ σεμνοπρεποῦς τῆς Τραγωδίας, ἣν ὁ Θέσπις λέγεται ὅτι πρῶτος ἀνύψωσε καὶ προήγαγεν ἐπὶ τὸ τελειότερον; Ἐκ τούτων οὖν συμπεραίνομεν ὅτι ὁ ποιητὴς οὗτος εἰργάσθη ἐπὶ δύο διαφόρων εἰδῶν τῆς ποιήσεως, ὧν τὸ μὲν ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ παριστανόμενον θεάτρῳ λίαν συνετέλεσεν εἰς τὴν τῆς Τραγωδίας πρόοδον, τὸ δ' ἕτερον δημιώδες ὄν καὶ κωμικὸν καὶ ἐφ' ἀμάξῃς παριστῶμενον διὰ τῶν διαφόρων τῆς πόλεως μερῶν διερχομένης, ἔδωκε γέννησιν καὶ προαγωγὴν εἰς τὰ σατυρικά δράματα.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὸ θέμα ἡμῶν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Θέσπιδος εἰσαχθεῖσα καινοτομία τοσοῦτον εὐηρέστησε τὸ κοινὸν ὥστε ἕκτοτε ἀντὶ νὰ ψάλλωσι Βακχικὰς ᾠδὰς καὶ ἐγκώμια οἱ μεταγενέστεροι φιλοτιμούμενοι νὰ ὑπερτερῶσιν τοὺς ἀρχαιότερους ἠμέλησαν, ὡς καὶ ὁ Πλούταρχος λέγει, καὶ συνέταμον τὰς τρῶς τὸν Βάκχον ᾠδὰς, ἐπεκτείναντες τὰ ἐν τοῖς διαλείμμασι τοῦ χοροῦ ἀπαγγελόμενα ἱστορικὰ καὶ μυθικὰ ἐπεισόδια. Ἐκ τούτου δ' ὡς εἰκὸς ἤρξαντο τότε οἱ γογγυσμοὶ καὶ αἱ κατατροφαὶ τῶν ἱερέων τοῦ Βάκχου, οἵτινες δυσφοροῦντες μᾶλλον ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ τῶν ὠφελημάτων, ἄπερ ἀπελάμβανον ἢ ἐπὶ τῇ χαλαρώσει τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ τούτου καὶ ἀντιτασσόμενοι κατὰ τοῦ εἰσαγομένου νεωτερισμοῦ ὑπεκρίνοντο ζήλον Θεοσεβείας ἐπαναλαμβάνοντες ὅ, τι συνήθως ἐν τοιοῦτοις καιροῖς οἱ λάτραι τοῦ παρελθόντος, οἱ φίλοι τῆς ἀκινήσεως καὶ τῆς στασιμότητος ἐκφέρουσιν ὡς ἐπιχείρημα πρὸς καταστολὴν νέων ἰδεῶν καὶ προοδευτικῶν τάσεων «τὰ πάντα καλὰ, ἀλλὰ ἄς μὴ προκαλῆ τις τὴν μῆνιν τοῦ Διονύσου, ἄς μὴ ἀντιφέρηται πρὸς τὴν θείαν ἐκείνου δύναμιν.» Ἐν τούτοις δὲ ὀλίγον φροντίζοντες οἱ ποιηταὶ περὶ τῆς ἀντιδράσεως ταύτης τῆς; εἶτε ἐξ ἰδιο-

(1) Φουτὸν κρηκεοῦ ἴου.

τελείας, είτε ἐκ προλήψεων δεισιδαιμονίας προερχομένης διετέλουν ἀνευδύτως ἐπασχολούμενοι εἰς τὴν σύνθεσιν καὶ ἀπαγγελίαν τῶν καλουμένων τούτου ἐπεισοδίων. Ὅθεν ὁσημέραι ἐπέξεταίνετο ὁ νεωτερισμὸς οὗτος διὰ τῆς διαδοχικῆς τῶν Ποιητῶν συνδρομῆς καὶ συμπράξεως μέχρι οὗ ἐπὶ τέλος ὁ χορὸς δὲν ἀπῆρτιζε τὸ προτεῦον καὶ κύριον, ἀλλὰ μάλλον τὸ δευτερεῦον καὶ ἐπουσιῶδες μέρος τοῦ δράματος. Πλὴν ἡ Τραγωδία δὲν παρέβη μόνον μέχρι τοῦ σημείου τούτου λαβοῦσα ἀκολουθῶς ἐπι μείζονα ἐπίδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν, διότι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ποιητοῦ Πρατίνα, ἀκμάσαντος ὀλίγον ὑστερον τοῦ Θέσπιδος, διηρέθη ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ ἀπὸ τῆς ὀργήσεως, οὕτως ὥστε ὁ μὲν χορὸς ὤρχετο ἄλλοι δ' ἠύλων ἢ ἐκπιρρίζον, σχεδὸν καθάπερ καὶ σήμερον γίνεται. Πλὴν καὶ ἀπέναντι τῆς προόδου ταύτης ἡ Τραγωδία πόρρω εἰσέτι ἀπέιχε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν πρὸς ὄν ὅρον τῆς τοῦ νὰ προσλάβῃ καὶ ἄλλα τινὰ στοιχεῖα ἀναγκαῖα πρὸς καταρτισμὸν αὐτῆς καὶ συμπλήρωσιν. Ἐλείπεν ὁ μεταξὺ τῶν ὑποκριτῶν διάλογος· οἱ μῦθοι καὶ αἱ ἱστορικαὶ διηγήσεις συντασσόμεναι ὑπὸ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐποχῇ ποιητῶν ἦσαν καὶ σύντομοι καὶ πάσης σκηνογραφίας ἀμοιροί, τὸ δὲ σπουδαιότερον περιεῖχον καὶ σατυρικὰς ἀδείας ἀπαδούσας πρὸς τὸ σοβαρὸν καὶ σεμνοπρεπὲς τῆς Τραγωδίας.

Ἄλλ' εἰς τὸν Αἰσχύλον, ὡς φαίνεται, ἐπεφυλάττετο ἡ δόξα τῆς προαγωγῆς καὶ τελειοποιήσεως τοῦ τραγικοῦ δράματος. Οὗτος (1) κατανοήσας ὅτι ἐν μόνον πρόσωπον δὲν ἐπῆρκει νὰ διαδραματίζῃ ὅσα αὐτὸς ἐσκόπει «τότε τῶν ὑποκριτῶν πλῆθος ἐξ ἑνὸς εἰς δύο πρῶτος ἤγαγε καὶ τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε καὶ τὸν λόγον ἠρωταγωνιστὴν παρεσκεύασε (2)». Διὰ τῆς τελευταίας ταύτης μεταβολῆς καὶ τῆς εἰσαγωγῆς προπάντων τοῦ διαλόγου ἡ Τραγωδία μέγα βήμα ἐπὶ τὰ πρόσω ἐτέλεσε. Ὁ Αἰσχύλος πρῶτος ἐκόσμησε τὴν σκηνὴν διὰ ζωγραφίων, μηχανῶν καὶ βωμῶν καὶ σαλπύγγων καὶ ἄλλων τοιούτων καλλωπισμάτων, ὡσαύτως δὲ ἐφεύρε καὶ τὴν τῶν ὑποκριτῶν σκευοποιίαν εἰσαγωγῶν τὰ προσωπεῖα καὶ τὴν περὶ τὴν στολὴν αὐτῶν εὐπρέ-

πειαν καὶ λαμπρότητα (1) καὶ συντελέσας εἰς τὴν κατασκευὴν θεάτρον εὐρυτέρου καὶ καταλληλοτέρου τοῦ τότε ὑπάρχοντος· τέλος δὲ ἡ βαθεῖα γνώσις, ἣν ὁ ποιητὴς ἐκτέλεσε τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου παρέσχεν εἰς μὲν τὰς ἐννοίας καὶ τὰ αἰσθήματά του ἀνεφικτον ὕψος, εἰς δὲ τὴν ἐρμηνείαν αὐτῶν καὶ τὴν φράσιν ἀφαιτον ζωρότητα καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Ἄλλ' ἐὰν πρὸς τὸν Αἰσχύλον ὀφείλωμεν τὸ νεαρόν καὶ σφριγῶδες τῆς Τραγωδίας, τὴν προαγωγὴν, ἣν τὸ κατ' αὐτὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν διάπλασιν καὶ εἰδοποιίαν τῆς οὕτως εἰπεῖν ἀμόρφου καὶ ἀκατεργάστου ὕλης, ἡ ἀξία ὅμως τοῦ ἐτέρου ἐξόχου καὶ περιφανοῦς δραματοποιοῦ τοῦ Σοφοκλέους συνίσταται εἰς τὴν τέχνην, δι' ἧς κατώρθωσε νὰ καταστῆλῃ τὰ τολμηρὰ τῆς Τραγωδίας πηδῆματα καὶ νὰ υποβάλλῃ αὐτὴν εἰς τοὺς κανόνας τῆς συμμετρίας, τοῦ πρέποντος καὶ τῆς κοσμιότητος.

Καὶ τῶντι ἐπισκοπήσας οὗτος (2) τὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον διασκευὴν τοῦ εἶδους τούτου τῆς ποιήσεως εἰσήγαγε καὶ τρίτον διχλεγόμενον πρόσωπον ἢ τριταγωνιστὴν, ὅστις ἀντιτίθεται εἰς τὸν πρωταγωνιστὴν ἀντιλέγων πρὸς αὐτὸν, ἐνθ' ὁ δευτεργωνιστὴς φιλικῶς συνδιαλεγόμενος μετ' ἐκείνου ἐξάγει βαθμηδὸν καὶ ἥρεμα ἐκ τῶν ἐνδομύχων τοῦ τὰ λεπτότερα αἰσθήματα καὶ τοὺς προσφυστέρους διαλογισμοῦς του. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους (Ποιητ. Κερ. Α.) ἐτελειοποίησε τὴν σκηνογραφίαν καὶ συνέστησεν ἐκ δεκαπέντε ἀνδρῶν τὸν χορὸν προσθέσας τρεῖς εἰς τοὺς δώδεκα τοῦ Αἰσχύλου. Διὰ τοιούτων δὲ καὶ ἄλλων παραπλησίων ἐξωτερικῶν μεταβολῶν ἀπέβλεπεν ὁ Σοφοκλῆς ἵνα καταστήσῃ τὴν τραγικὴν ποιήσιν ἀληθῆς κάτοπτρον τῶν παθῶν, τῶν τάσεων καὶ τῶν ἀγῶνων τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Οἱ χαρακτῆρες τῶν ὑπ' αὐτοῦ εἰσαγομένων ἐπὶ τῆς σκηνῆς προσώπων ἰγνογραφοῦνται μετὰ τσαύτης ἐναργείας καὶ δεξιότητος, ὥστε ἕκαστος τῶν θεατῶν ἀνευρίσκει αὐτοῦς ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις ἔχοντας πρὸς ἐαυτὸν σχέσιν τινὰ ὁμοιότητα. Καθόλου δὲ ὁ Σοφοκλῆς κέκτηται τὸ μέγα πλεονέκτημα νὰ διαγράψῃ

(1) Aeschylus et medicis instravit pulpita tignis, et dovuit magnumque loquuntique cothurno.....

Horatii de arte poetica 279[30]..

(2) Ἦκαυτε 31 χρόνον μετὰ τὸν Αἰσχύλον ἐσώθησαν 7 τραγωδίαι του καὶ...

(1) Ἦκαυτε περὶ τὸ 524 π. χ., ἔγραψε 70 ἢ κατ' ἄλλους 80 τραγωδίας, ἐξ ὧν περιεσώθησαν μόνον 7.

(2) Ἀριστ. περὶ ποιητικῆς.

ΛΟΓΟΣ

ΕΚΦΩΝΗΘΗΣ ΕΝ ΤΗ ΡΑ' ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙ ΤΟΥ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΓΛΑΟΓΟΥ

Ο « ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ »

ΤΗ: 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1869 (1).

Υπερ

Ν. Δ. ΛΕΒΙΔΟΥ.

Σεβαστὴ ὁμήγουρις!

Πρὶν ἢ ἐξετάσω τὴν κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου, ἀναγκαῖον νομίζω νὰ ἀφηγηθῶ ἐν συντόμῳ τὰ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πρὸ ταύτης συμβάντα καὶ τὰς πράξεις τῶν Ῥωμαίων πρὸ τῆς ἐντελοῦς καθυποτάξεως τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ συμβάντα ταῦτα εἰσὶν ἐγκεντρισμαὶ θνατηφόροι, οὓς ἡ ἔμπειρος ἐκείνη ἰατρὸς, ἡ Ῥώμη, ἐπὶ τῶν βεβαρυμένων ἐκ πολλῶν δυστυχῶν βραχυίων τῆς Ἑλλάδος ἐξετέλεσεν.

Ἡ ἀπηνυθικία λοιπὸν διδάσκαλος τῶν Ἑθνῶν, αὐτὴ ἡ πρόδρομος τῶν διδασμάτων τοῦ Σωτήρος, τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ μήτηρ τῶν εὐφρεστέρων ἀνδρῶν τοῦ κόσμου, ἡ Ἑλλάς μετὰ τῶν ἀποικῶν αὐτῆς καὶ μετὰ τῶν χωρῶν, ἃς τὰ τέκνα αὐτῆς ἐξελλήνησαν, δὲν ἠδυνήθησαν αἱ χῶραι αὐταὶ, λέγω, νὰ προῖδωσι τὸ ὄλεθρον καὶ νὰ προαισθηθῶσι τὴν καταγίδια, ἧτις ἐπέκειτο ἐκ τῆς βαθμικῆς ἀναμίξεως τῆς Ῥώμης εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν, εἰς τὴν Ἀνατολήν. «Ὅταν βλέπῃ τις, λέγει ὁ Montesquieu, ἐξετάζων τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, τῆς Μακεδονίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τὴν κατατρόπωσιν τῆς Καρχηδόνας, ἢ δύο μεγάλους λαοὺς πολεμοῦντας πόλεμον ἠμακρὸν καὶ πεισματώδη, πολιτεύεται συνήθως ἠκακῶς, νομίζων, ὅτι δύναται νὰ διαμενῇ ἡσυρῶς θεατῆς· διότι ὅστις ἐκ τῶν δύο λαῶν νικῆται, ἐπιχειρεῖ κατ' ἀρχὰς νέους πολέμους». Τοῦτο ἔπαθον αἱ Ἑλληνικαὶ χῶραι· δὲν ἔβλεπον δηλονότι τὸν μακρὸν πόλεμον τῆς Ῥώμης μετὰ τῆς Κρχηδόνας.

Οἱ Ῥωμαῖοι λοιπὸν ἀνεγαίτισαν τοὺς σκοποὺς Ἀντιόχου Γ'. τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Συρίας.

(1). Σημ. Συνεξήτει τότε ὁ σύλλογος «Ποία ἡ Κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου».

τὰς πράξεις τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἠθικοῦ νόμου μετὰ τῆς προσηκούσης ἀφελείας ἐπιτυχέστατα. Ὅθεν καὶ ἔλεγεν ὅτι «Αὐτὸς μὲν ἐπιτελεῖ τοὺς ἀνθρώπους, οἷους δεῖν εἶναι, Εὐριπίδης δὲ, οἷοί εἰσιν» (Ἀριστοτ. ποιητ. ΙΘ.) Τέλος δὲ τὸ σύντατον καὶ ἠθικὸν καὶ παθητικὸν τῶν ἐνοιῶν τοῦ ἐναρμονίως ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ καθαρὸν, ἀφελὲς καὶ εὐκρινὲς τοῦ λεκτικοῦ ὕφους του ἢ πρὸς τὴν χάριν καὶ ἡδονὴν τῆς εὐπειρίας καὶ γλαφυρότητος. Ὅθεν ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνὴρ τὸν θρηικὸν τῆς Τραγικῆς τέχνης περιθέμενος ἀφείλετο πᾶσαν ἐλπίδα ὑπερβολῆς καὶ τελειοποιήσεως εἰς τε τὸν Εὐριπίδην καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν ἀκμάσαντας τραγικούς ποιητὰς τῆς ἀρχαϊότητος. Οὕτως ἐφρόνει καὶ ὁ Λαέρτιος, ὅστις ἐν βίῳ Πλάτωνος παραβάλλων τὴν πρόδον τῆς Φιλοσοφίας μετὰ τῆς Τραγωδίας ἀποφαίνεται ἄ «Ὡςπερ δὲ τὸ παλαιὸν ἐν τῇ Τραγωδίᾳ πρότερον μὲν μόνος ὁ χορὸς ὑδιδραματίζεν, ὑστερον δὲ Θέσπις ἕνα ὑποκριτὴν ἐξεύρεν ὑπὲρ τοῦ διαναπαύεσθαι τὸν χορὸν καὶ δεύτερον Αἰσχύλος, τὸν δὲ τρίτον Σοφοκλῆς καὶ συνεπλήρωσαν τὴν Τραγωδίαν, οὕτω καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὁ λόγος πρότερον μὲν ἦν ἡμονοειδῆς ὡς ὁ φυσικὸς· δεύτερον δὲ Σωκράτης ἠπροσέθηκε τὸ ἠθικὸν, τρίτον δὲ Πλάτων τὸ ἠδιαλεκτικὸν καὶ ἐτελεσειούργησε τὴν Φιλοσοφίαν. (Βιβλ. 3- 56).

Ἐξετάσαντες διὰ βραχέων, καθόσον αἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν, μάλιστα περὶ τὰ τοιαῦτα, δυνάμεις τὸ ἐπέτρεπον τὰ περὶ τῆς γενέσεως καὶ ἀναπτύξεως τῆς Τραγωδίας καὶ ὀφείλοντες ἤδη νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐτέρου εἶδους τῆς δραματικῆς ποιήσεως, τῆς Κομωδίας δηλονότι, κρίνομεν ἐπάναγκες, ὅπως μὴ μηκύνωμεν τὸν λόγον πέραν τοῦ δέοντος, καταχρώμενοι τῆς ἀνοχῆς καὶ ἐπιεικῆς ἡμῶν, νὰ διαλάβωμεν εἰσαυθὺς καὶ περὶ τοῦ δευτέρου τούτου εἶδους, ἐνταῦθα δὲ τὸν λόγον καταλήγοντες ἐπιτραπῶμεν ἵνα ἐκδηλώσωμεν τὴν εὐχὴν ἡμῶν, μάλλον δὲ τὴν ἐνδόμυχον ἡμῶν πεποιθησιν βασιζόμενοι εἰς τὰς ἐναγωνίους προσπάθειάς τῆς φιλοτιμῆς ἀναλαβούσης τὸ ἔργον τοῦτο σφριγώσης πατρίου νεότητος, ὅτι θέλομεν καταξιοθῆναι νὰ ἴδωμεν καὶ νῦν παριστώμενα ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς ἔργα ἀντάξια τῶν προγονικῶν ἐκείνων ἀριστουργημάτων, εἰς ἃ ἡ φίλη πατρίς κατὰ μέγα μέρος ὀφείλει τὴν ἐαυτῆς δόξαν καὶ εὐκλειαν.

Ἀθήναι τῆ 12 8^{ης} τοῦ 1870.

Ἀλλὰ διὰ τίνας; διὰ τῆς ῥαδιουργίας; ἡ δὲ ῥαδιουργία ἦν ἐν τῶν κυρίων ὄπλων τῆς Ῥώμης, δι' οὗ κατέστρεφε τὰ κράτη ἡ ῥαδιουργία δὲν ἐτροχμάτιζεν ἀμέσως, δὲν ἦν ὄπλον καταφανές· πλὴν τὰ ὑπ' αὐτῆς προξενούμενα τραύματα ἐφαινότο μετὰ τινα χρόνον, ὅτε πλέον δὲν ἐθεραπεύοντο. Ὁμολογήσωμεν ἄρα, Κύριοι, ὅτι ἡ Ῥώμη ἦν τὸ πολιτικώτερον ἔθνος τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ δὲ πολιτικὴ δὲν ἐκλέγει τὰ μέσα ἀδιαφοροῦσα ἀν' ἧται ἐντιμα ἢ μή· τοὺς σκοποὺς καὶ μόνον τοὺς σκοποὺς αὐτῆς; ἔχει ὑπ' ὄψιν.

Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπεκίνησαν τὴν δυσπιστίαν τῶν Πτολεμαίων, τῶν Σελευκιδῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἐλλάσσονι Ἀσίᾳ βασιλέων πρὸς ἀλλήλους. Δὲν ἠνύουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι — ἀν καὶ βασιλεῖς — ὅτι αἱ ἐνεργεῖαι τῆς Ῥώμης εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔτεινον, εἰμὴ εἰς τὸ νὰ διαιρέσωσιν αὐτοὺς, ἵνα μὴ δυνηθῶσι νὰ ἀντιταχθῶσι κρινῆ κατὰ τῶν Ῥωμαίων. Διότι πολλὰκις οἱ ἄνθρωποι, μὴ ἀποβλέποντες εἰς τὸ τέλος; καὶ τὸν σκοπὸν τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἄλλων, νομίζουσιν, ὅτι πάντες δωρεὰν πρὸς ὑπεράσπισιν προσφέρονται· δὲν βλέπουσι πάντοτε οἱ ἄνθρωποι, δὲν καθορῶσι πάντοτε τὰ ἔθνη καὶ τὸ ὑπολανθάνον τῶν βοηθούτων συμφέρον. Ἐπειδὴ δὲ με ἐννοεῖτε, εἶναι περιττὸν νὰ ἀναπτύξω ζητήματα ἐκτὸς τοῦ προκειμένου εὐρισκόμενα· ἐν τούτοις φεύγετε τὴν εὐπιστίαν, ἀναθεματίζοντες τὸ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα.» Ἐὰ ἔθνη ἄλλως τε ὀφείλουσι νὰ ἐρευνῶσι καὶ νὰ μὴ πιστεύωσιν.

Οἱ Ῥωμαῖοι σπεύδουσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῶν Πτολεμαίων κατὰ Ἀντιόχου Δ' τοῦ ἐπιφανοῦς, οὗτος δὲ Ῥωμαϊκῆ διαταγῆ ἐκένωσε τὴν Αἴγυπτον.

Οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ ταῦτα ὑποθάπουσι τὰς πολλὰς καὶ θορυβώδεις ἐριδας περὶ τοῦ θρόνου τοῦ Συριακοῦ βασιλείου. Τὴν ἐνεργεῖαν ταύτην πολλὰ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐθνῶν ἐμιμήθησαν ἐν τῇ πολιτικῇ. Ἡ πολιτικὴ λοιπὸν — τὸ ἐπαναλέγω — ἐφευρέθη, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους.

Οἱ Ῥωμαῖοι κληρονομοῦσι καὶ διαδέχονται τὸ βασιλεῖον Ἀττάλου τοῦ Γ' καὶ ὁ ὑπάτος Περπύνας ὑποτάσσει τὸν ἀντιστάμενον Ἀριστόνικον.

Φίλιππος ὁ Γ', βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, συμμαχεῖ μετὰ τοῦ Ἀννίβα, ἵνα κυριεύσῃ τὴν Ῥωμαϊκὴν Ἰλλυρίαν· κατὰ δὲ τὴν προσβολὴν ταύτης προσορμίζεται αἰφνης Ῥωμαϊκὸς στόλος καὶ ὁ Δαιβήνος; ἐπιφέρει τὴν πύξιν τοῦ πολέ-

μου, συγκροτεῖ τὴν συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἀττάλου κατ' ἐκείνου. Πλὴν οἱ ἐν τῇ Ἀρχαϊκῇ συμπολιτεῖᾳ περιπλέκονται εἰς πόλεμον, διαρκέσαντα δέκα ἔτη, ἀπορροφήσαντα δὲ τὰς ἑλληνίδας δυνάμεις.

Οἱ Ῥωμαῖοι, μαχομένου τοῦ Φιλίππου κατὰ τῶν Ῥοδίων καὶ τοῦ Ἀττάλου, συγκροτοῦσι συμμαχίαν, ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀντιμακεδονικοῦ κόμματος, ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς Ῥόδου, ἐκ τῆς Περγάμου καὶ κηρύττουσι πόλεμον κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Τίτος Κοϊντίος Φλαμινῖος, ὑπάτος Ῥωμαῖος, ἐξαναγκάζει τὴν Ἀρχαϊκὴν συμμαχίαν νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ Φιλίππου.

Μετὰ τὴν πρὸς τὰς Κυνὸς Κεφαλῆς μάχην καὶ ἀφοῦ ὁ Φίλιππος ἀπόλεσε τὰς κτήσεις αὐτοῦ ἐν Θράκῃ, ἐν Ἑλλάδι, ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὁ Φλαμινῖος κηρύττει ἐν τοῖς Ἰσθμίοις τὰς ἑλληνικὰς πολιτείας ἐλευθέρως.

«Μοὶ φαίνεται, λέγει ὁ Montesquieu, ἐξέτάζων τὴν πολιτικὴν, ἣν ἐτήρησαν οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς καθυπόταξιν τῶν λαῶν, ὅτι ἡ μετριοφροσύνη, ἣν δεικνύει τις, ἀφοῦ τὰ πάντα ἤρπασεν, ὅ-ι δὲν εἶναι ἀξία μεγάλων ἐπαίνων.» Ἀλλ' οὐδὲ μετριοφροσύνη δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἡ προκήρυξις τοῦ Φλαμινίου. Ἴνα δ' ἐννοήσητε, Κύριοι, τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐλευθερίας, ἐν μόνον ἀρκούμαι νὰ ἀναφέρω· αἱ ἑλληνικαὶ τούτέστι πολιτεῖαι ἐφρουροῦντο ὑπὸ στρατιωτῶν Ῥωμαίων. Πλὴν εἶναι τοῦτο ἐλευθερία; Ὡστε ἡ προκήρυξις τοῦ Ὑπάτου ἐκείνου εἶναι ἄλλο πολιτικὸν σχέδιον τῆς Ῥώμης.

Ὅτε ὁ Ἀννίβας συνεβούλευσε τὸν Ἀντίοχον νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον, οἱ Αἰτωλοὶ προσεκάλουν τὸν Ἀντίοχον νὰ ὑπερασπίσῃ αὐτοὺς. Ἡττηθέντος δ' ἐν ταῖς Θερμοπύλαις, οἱ Ῥωμαῖοι ὑποτάσσουν τοὺς συμμαχέσαντας αὐτῷ Ἑλληνας. Μεταβαίνουσιν εἴτα εἰς τὴν Ἀσίαν· τότε λοιπὸν ἐπαναστατοῦσιν οἱ Αἰτωλοὶ, ἀλλ' ἠττηθέντες, ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν Ῥωμαίων.

Ἐνεκα τῶν γνωστῶν ἐκείνων συμβάντων ἡ Μακεδονία διὰ τῆς ἐν Πύθνα μάχης, τῆς μίαν καὶ μόνην ὥραν διαρκεσάσης, καθυπετάγη εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Διηρέθη τότε εἰς τέσσαρας δημοκρατίας καὶ διὰ διαφόρων ἀπαγορεύσεων τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν τεσσάρων δημοκρατιῶν, κατώρθωσαν εὐσχήμως πάλιν οἱ Ῥωμαῖοι

ὡς ἐσυνείθιζον, νὰ καταστήσωσι τὰς τέσσαρας δημοκρατίας εἰς κατάστασιν οὐδετερότητος ἄκρας πρὸς ἀλλήλας.

Νῦν κηρποῦνται τῶν δημοσίων κτημάτων, τῶν ἀργυρείων καὶ τῶν χρυσορυχείων.

Ἡ κάρπωσις τούτων ἦν εὐχάριστος τοῖς κητοίκοις; Ἀναμφιβόλως οὐχί· διότι ὅταν ἡ κυβερνήσις φορολογῇ, ἐπιβληθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὴν δουλείαν διακονίζουσα, τότε οὐδὲν τούτου χειρὸν κακόν. «Οἱ φόροι, λέγει ὁ Montesquieu, οὗ; ὁ μονάρχης εἰσπράττει ἀπὸ τῶν πύπκων αὐτοῦ, πρέπει νὰ ὄσιν ὡσπερ οἱ ἀτμοὶ, οὗ; ὁ ἥλιος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν ἐπίστρέφουσιν εἰς αὐτὴν ὡς γόνιμος ὁ ὕδροςος».

Πρὸς τούτοις, ὅσον ἀφορᾷ τὴν καθυπόταξιν τῆς Μακεδονίας, πάντες οἱ πλούσιοι πολῖται ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, διότι, ὡς ἔλεγον οἱ Ῥωμαῖοι, ἡ κατάστασις αὐτῶν δὲν ἤρμοζεν ἐν δημοκρατουμένην χώρα. Ἀλλ' ἡ δημοκρατία δὲν εἶναι ὑπερμαχος τῆς πτωχείας, καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀρχαία τῶν Ἀθηνῶν δημοκρατία ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ, ἀποβλέψατε πρὸς τὴν Γένουαν, τὴν Ἑνετίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν.

Ἐν τούτοις ἐπανέλωμεν.

Μετὰ τὰ περὶ τὴν πατρίδα τοῦ Ἀλεξάνδρου θλίβερα συμβάντα οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἐτελείωσαν τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν. Ἡ Ἰλλυρία κατακερματίζεται, ἡ Ἡπειρος λεηλατεῖται· ἐβδομηκοντα πόλεις αὐτῆς καταστρέφονται καὶ ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν χιλιάδων κατοίκων ἐξανδραποδίζονται· οἱ ἐν Ἑλλάδι μακεδονίζοντες ἀπάγονται εἰς Ῥώμην ἢ Βοιωτία, ἢ Αἰτωλία καὶ ἢ Ἀκαρνανία μετ' ἄλλων πολλῶν πόντων ἀπορροφῶνται χιλίων ἐπιστήμων πολιτῶν ἢ Αἴγυπτος καὶ αἱ Ἑλληνίζουσαι πόλεις καταλαμβάνονται ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων· τῷ 148 ἔτει ἡ Μακεδονία γίνεται πλέον Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία· μετὰ τὰ περὶ τὸν Μέτελλον ὁ Αὐστριακὸς Μύμμιος ἀνασκάπτει τὴν Κόρινθον Συγκλητικῆ διαταγῆ καὶ ἡ Ἑλλάς γίνεται Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία, ἐπίσης ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐξαρτωμένη.

Ἴδατε λοιπὸν, Κύριοι, τὰς ἐνεργείας, αἷ ἡ Ῥώμη μετεχειρίσθη ἢ δ' ἱστορία στερεοῖται ἀλλου ἔθους τσαῦτα διὰ τοιούτων κατορθώματων. Ὁ πολιτικὸς νοῦς τῆς Ῥώμης εἶναι μοναδικός; καὶ θαυμάσιος.

Ἀναχαιτίζουσι τοὺς σκοποὺς Ἀντιόχου Γ' τοῦ Μεγάλου· ὑποκινουσι τὴν δυσπιστίαν μεταξὺ

τῶν Πτολεμαίων τῶν Σελευκιδῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἐλλάσσονι Ἀσίᾳ βασιλέων· σπεύδουσιν πρὸς τοὺς Πτολεμαίους· ὑποθάπουσιν ἐριδας· κληρονομοῦσι τὸν Ἀττάλον· συγκροτοῦσι συμμαχίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Ἀττάλου κατὰ τοῦ Φιλίππου· περιπλέκουσι τὴν Ἀρχαϊκὴν συμπολιτεῖαν εἰς πόλεμον· συγκροτοῦσι συμμαχίαν τριῶν πόλεων πάλιν κατὰ τοῦ Φιλίππου· ἐνόηουσιν μετ' αὐτῆς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἀντιμακεδονίζοντες· ἀποχωρίζουσι τοῦ Φιλίππου τὴν Ἀρχαϊκὴν συμπολιτεῖαν· κηρύττουσι τὰς ἑλληνικὰς πολιτείας ἐλευθέρως· ὑποτάσσουν εἴτα τοὺς συμμαχούς· τῷ Φιλίππῳ Ἑλληνας· καθυποτάσσουν τοὺς Αἰτωλοὺς, τὴν Μακεδονίαν· κηρποῦνται ταύτης· ἐξορίζουσι τοὺς πλουσίους πολῖτας αὐτῆς· ἡ Ἰλλυρία καὶ ἡ Ἡπειρος καταστρέφονται· ἡ Αἴγυπτος καὶ αἱ ἑλληνίζουσαι πόλεις καθυποτάσσονται· ἡ Μακεδονία γίνετα Ῥωμαϊκὴ ἐπαρχία· ἡ Κόρινθος ἀνασκάπτεται· ἡ Ἑλλάς ὑποτάσσεται.

Τότε ἐπετρέπη εἰς ἐπιτροπὴν, ἐκ δέκα συγκλητικῶν καὶ τοῦ Νομίμου συγκροτουμένην, ἡ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ σύνταξις τοῦ ἀρχαίου κανονισμοῦ.

Διηρέθη λοιπὸν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς ἐπαρχίας διοικουμένας ὑπὸ τῶν ἀρχαίων, ἐχόντων περὶ αὐτοὺς συμβούλιον, οὕτως τὰ μέλη ὀνομάζοντο *πάρεδροι*.

Ἡ τοιαύτη διοίκησις ἐπεβλήθη τῇ Μακεδονίᾳ, τῇ Κρήτῃ, τῇ Αἰγύπτῳ, τῇ Κύπρῳ, τῇ Συρίᾳ καὶ τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἐννοεῖται ὁμοῦ οὐλοθὲν, ὅτι ἡ διοικητικὴ αὕτη μορφή εἰς οὐδὲν ἄλλο ἔτεινον εἰμὴ εἰς τὸ νὰ κρατῆ ὑποταγεμένης τὰς χώρας. Καὶ ναι μὲν προσεπλήθησαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ ἐκλατινίσωσι ταύτας διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐαυτῶν νομοθεσίας, ἀλλ' ἰδόντες μετέπειτα, ὅτι ἐκινδύνεον αὐτοὶ μᾶλλον νὰ ἐξελληνισθῶσι, παρητήθησαν τοῦ σκοποῦ.

Ὅθεν εὐρίσκοντο αἱ γῶραι αὐτῆς εἰς κακὴν ἵνα μὴ εἴπω οἰκτρὰν, κατάστασιν· διότι ὅταν παύτῃ ἡ αὐτονομία ἔθους τινός, εἶναι μωρία νὰ πιστεύωμεν, ὅτι τὸ ἔθνος ἐκείνο δύναται νὰ εὐτυχῇ. Ἡ αὐτονομία εἶναι διὰ τὰ ἔθνη ὅτι ἢ βούλησις διὰ τοὺς ἀνθρώπους· ἀφαιροῦντες τὴν βούλησιν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, συναφαιρεῖτε καὶ τὸ βουλευέσθαι καὶ τὸ ζῆν· ἀφαιροῦντες ὁμοίως τὴν αὐτονομίαν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, συναφαιρεῖτε καὶ τὴν ἐθνικὴν ζωὴν.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν διοικητικὴν τῆς ἐν ταῦθα

Ἑλλάδος κατάστασιν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους κατὰ τοὺς χρόνους, ὧν τὰ συμβάντα ἀφηγοῦμαι, ἤμαρ ἐτι καὶ μάλιστα ἐν Ἀθήναις. Συνέβαινε δηλονότι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἀθήναις τότε ὅτι ἐπὶ τῶν ἀποκοπτομένων ῥόδων, διατηρούντων ἐπὶ τινα χρόνον τὸ ἀνθηρὸν καὶ εὖσομον.

Ὅτι δ' ἤμαρ ἐτι ἐν Ἀθήναις τὸ πνεῦμα καὶ ἡ παιδεία ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐπεμπον ἐνταῦθα τὰ τέκνα αὐτῶν, ἵνα σπουδάσωσι καὶ τιμὴν ἐθεώρουν τὴν ἐν Ἀθήναις σπουδῆν.

Ἡ Ἑλλάς ἐν τῇ δουλείᾳ, πρὸ πάντων ἡ γηραιά καὶ ἐνδοξὸς αὐτὴ πόλις ἦν ὁ ἥλιος, οὐ αἱ ἀκτίνες, πανταχόθεν ἀναχωροῦσαι, ἐξελλήνιζον τοὺς κατακτητὰς, Ῥωμαίους δὲ ἦν ὁ ποιητὴς ὁ εἰπὼν: « Ἡ Ἑλλάς . . . εἰς τὸ ἀγροίκον Λάτιον ἠτὴν καλλιτεχνίαν εἰσήγαγε ».

Τοιαύτη ἐν περιλήψει ἡ μέχρι τοῦ Σύλλα κατάστασις· ναὶ μὲν ἡ Ἑλλάς καὶ αἱ λοιπαὶ χῶραι ἦσαν ὑποταγμέναι, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπασχον ὅτι ἐπέπρωτο νὰ πάθωσιν ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς τούτου τέκνου τῆς Ῥώμης.

Μετὰ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Σύλλα ἐν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἄλλαις χῶραις ἡ διοικήσις κατέστη καταθλιπτικωτέρα.

Ὅτι δὲ τὰ μάλιστα κατέτρυχε τοὺς Ἑλληνας ἦν ἡ *τελομαρία*. Διότι μὴ νομίζετε, ὅτι οἱ αἴτιοι τῆς δεινῆς καταστάσεως τῶν Ἑλλήνων ἦσαν πάντοτε οἱ Ῥωμαῖοι· ναὶ μὲν αὐτοὶ θεωρηθεῖτωσαν ἡ κυρία τῶν κακῶν πηγῆ, ἀλλ' εἰς τὸν ποταμὸν, ὡσπερ ἄλλα ῥυάκια, καὶ οἱ Ἑλληνες συνέτρεγον: « Ἡμεῖς αὐτοὶ πολλὰ κικ, λέγει ὁ Géhénier, προξενούμεν ἡμῖν τὰς δυστυχίας ». Οἱ πλούσιοι δηλ.: Ἑλληνες ἵνα ἀποφεύγωσι τὰς καταθλιπτικὰς φορολογίας γνωρίζετε τί ἐπραττον; Ἡγόραζον τίτλους καὶ ἐπειδὴ ἐγίνοντο πολῖται Ῥωμαῖοι, ἡ φορολογία κατεμάστιζε μόνον τὸν πέννητα λαόν.

Οἱ Ἑλληνες κατέλαβον τὴν θέσιν τῶν πληθύνων τοῦ 259 ἔτους καὶ ἀνεγίνωσκέ τις ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, ὅτι ἦσαν *addicta*, κτήνη τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν πλουσίων.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ ὀλίγω πρότερον ἤρχισαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ εἰσάγωσιν ἐν Ἑλλάδι τὴν Ῥωμαϊκὴν νομοθεσίαν. Πλὴν μὴ νομίσαιτε, ὅτι ἐποίησαν γενικὴν ἀφομοίωσιν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Ῥώμης ὡς πρὸς τὴν νομοθεσίαν. Οὐχί. Οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἔθνος πρακτικὸν καὶ καλῶς ἐγνωρίζον, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι δυσκολώτερον νὰ

εἰσαγάγωσιν ὀλόκληρον τὴν νομοθεσίαν ἐξ ἐφ' ἑαυτοῦ. Ὅθεν κατὰ τὰς ἀναφυομένας διαφορὰς ἐδίκαζον κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ τμήμα ἐκεῖνο τοῦ νόμου, τὸ ἀποβλέπον ὠρισμένην τινὰ περίπτωσιν, ἔμενε πλέον ἐν ἰσχύϊ. Τὸ αὐτὸ ἐγίνετο δι' ἄλλην περίπτωσιν καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς: « Μόνη ἡ ἀνοησία τῶν κατακτητῶν, » λέγει Γάλλος τις συγγραφεὺς, ἐπιβάλλει ἐπὶ πάντων τῶν λαῶν τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθιμα τῶν κατακτητῶν· τοῦτο ὅμως κατ' οὐδὲν συντελεῖ, διότι ἐν πάσῃ κυβερνήσει δύναται τις νὰ ἦναι ὑπήκοος. »

Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία, οἱ δύο οὗτοι μοχλοὶ τῶν κοινωνιῶν πρήκμασαν. Ἡ Ἑλλάς, ἡ ἐν τῇ ἐμπορικῇ μονομαχίᾳ τὴν Φοινίκην ἐκείνην καταβαλοῦσα, κατέπεσεν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον ἡ Ἑλλάς, ἡ τὸν Δαίδαλον τιμήσατα, κατέπεσεν ὡς πρὸς τὴν βιομηχανίαν.

Ὁ πληθυσμὸς ἐμειώθη ἀναλογίησθε πόσοι ἀπέθανον ἐπὶ Νέρωνος. Καὶ διὰ τί τάχα; Ἰνα παρ' αὐτοῦ κληρονομηθῶσι, καὶ διότι ἡ Πυθία ὠνόμασεν αὐτὸν Ὁρέστην. Ἐφέρετο ὁ Νέρων ὡσπερ κατακτητῆς, « καὶ ὁ κατακτητῆς, ὅπως ὁ Fontenelle παρατηρεῖ, ἵνα διαιωίσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐξολοθρεύει ὅσῳ τὸ δυνατόν πλείους ἀνθρώπους. »

Φεῦ! πὼς μετεβλήθη ἡ Ἑλλάς. Εἶναι ἐκείνη, ἥτις κατεκάλυψε διὰ τῶν ἀποικιῶν τὰ παράλια τοῦ Εὐζεῖου καὶ τῆς Εὐρώπης; Εἶναι ἐκείνη, ἡ ἕνεκα πληθῶρας πληθυσμοῦ τὴν Ἀφρικὴν κατοικίσασα: Εἶναι ἐκείνη, ἡ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πολυαριθμούς ἀποικίας ἐκπέμψασα; Εἶναι ἐκείνη, ἡ τὴν Φαναγόρειον καὶ τὸ Παντικάπειον καὶ τὴν Ὀλίβιν με κατόικους πλουτίσασα; Ναί! « Ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ, λέγει ὁ Ἡρόδοτος, » πολλὰ μὲν ἔστι ἰδεῖν, τὰ μήτις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν. » Τοῦτο δὲν ἐφαρμόζεται μόνον ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο πολλῶ μᾶλλον ἀφορᾷ τὰ ἔθνη. Ἰπὴρξεν ἔθνη μεγάλα, ἅτινα ἐξηφανίσθησαν· ἡ Φοινίκη, ἡ Καραχιδῶν, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βαβυλὼν δὲν ὑπάρχουσι πλέον. Ἰπὴρξεν ἔθνη μικρὰ, ἅτινα ἠύξησαν. Ἰπὴρξεν ἔθνη βάρβαρα, ἅτινα νῦν ἐπὶ πολιτισμῷ ἐγκαυχῶνται. α Ὁμοίως, λέγει πάλιν ὁ Ἡρόδοτος, θέλω διεξέλθει καὶ τὰς μικρὰς καὶ τὰς μεγάλας πόλεις. Διότι ἐκ τούτων, ὅσαι μὲν τὸ πάλαι ἦσαν μεγάλα, αἱ περισσότεραι νῦν ἐξ αὐτῶν κατήντησαν μικραὶ ὅσαι δ' ἐπὶ τῆς

νεπέχῃς μου ἦσαν μεγάλα πρότερον ἦσαν μικραὶ. »

Εἰς ἐὺρετε τί λέγει ὁ Στράβων περὶ τῶν Θηβῶν; Ὅτι δὲν ὁμοιάζουσιν οὐδὲ μὲ κώμην! Καὶ τίνες εἰσὶν αὐταί; Αἱ Θῆβαι, ἃς οἱ μὲν ποιηταὶ ὑμνήσαν οἱ δὲ στρατηγοὶ ἐδόξασαν, αἱ τὰς ὄφρως τῆς πελωρίας Σπάρτης κατασυντρίψασαι.

Καὶ ναὶ μὲν μετέπειτα, μετὰ τὴν τοῦ Σύλλα δηλονότι ἐποχὴν, ὁ Καῖσαρ φιλοδόμησε τὴν Κόρινθον, πλὴν τὰ μὲν ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης τούτου ἕνεκα κατεστρέφοντο, τὰ δὲ μάρμαρα τὰ ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων ἐκεῖ μετεκομίζοντο, ἵνα κτιοθῇ ἡ νέα πόλις.

Ἄλλὰ μήπως ἐλησμονήσατε τὴν ἀπαγωγὴν τῶν καλλιτεχνημάτων εἰς Ῥώμην; Ἐνθυμήθητε τοὺς πρὸ τοῦ Σύλλα καὶ αὐτὸν τοῦτον. Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν περιφανῆ τοῦ Ὀλυμπίου Ναόν· ἐνῶ τὸ Καπιτώλιον σκιρτᾷ διὰ τοιοῦτους ξένους, αἱ ἐναπομείνουσαι ἐκεῖναι στήλαι θρηνοῦσι τὴν ἀπαγωγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Χελιδόνες πετροδύμενες ἐν αὐταῖς ἐμφωλεύουσι, τὸ βρῦον ἐπανθεῖ ἐπὶ τῶν κορυφῶν.

Ἐν τῇ δεινῇ ταύτῃ καταστάσει, ἐν τῇ καταστροφῇ καὶ τῇ τοῦ Ἑλληνισμοῦ πανωλερίᾳ μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι δύο ἀθληταὶ γενναῖοι καὶ παλαιοὶ δὲν κατεβλήθησαν· ἐκεῖ μὲν τὸ Ἀμφικτυον. Συνέδριον, ἐδῶ δὲ ὁ Ἄρ. Πάγος. Οἱ θεομοῖ ὅμως καὶ τὸ νεκρὸν γράμμα δὲν βοήθει τὰ ἔθνη.

Ἐνῶ λοιπὸν οἱ Ἑλληνες ὅσημέραι καθίσταντο πενέστεροι, ἐνῶ αἱ ἐμφύλιαι ταραχαί, αἱ ἕνεκα Ῥωμαίων ἀνδρῶν γιγνώμεναι, ἐτι μᾶλλον κατέστρεφον τὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐλευθερία ἡ φαινομένη ἐλευθερία, πράγματι δὲ δουλεία ἐνοθεύετο ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν ἀνθυπάτων.

Εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἐλευθερίας συνέτεινε καὶ ἡ δουλοποικία. Ὁ γεωργὸς ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν τὴν γῆν γεωργήσας, προσεκολλᾷ τὴ γῆ αὐτοῦ τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ. Δὲν ἦν δούλος τοῦ κυρίου, ἀλλὰ τῆς γῆς, καὶ πωλουμένου τοῦ κτήματος, συνεπωλεῖτο μετ' αὐτοῦ. Τὴν αἰσχρὰν ταύτην ἐφεύρεσιν, τὴν ἐπὶ πολὺ καὶ τὴν Ἑλλάδα καταμαστίσασαν τότε, κατήργησεν ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη, ἡ ἐπὶ τῶν σημαίων αὐτῆς τὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα ἀναγράφασα, ἡ καὶ στέμματα καὶ διακρίσεις κοινωνικὰς κατασυντρίψασα, καὶ ἦν ὑπείλομεν νὰ ὀνομάσωμεν ἀδελφὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ μεγάλη λέγω τῶν Γάλλων ἐπανάστασις.

Ἐπὶ Οὐσπεσιανοῦ αἱ ὑποταχθεῖσαι χῶραι ὑ-

πέφερον ἐτι μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς κατ' ἐπαρχίας διοικήσεως.

Ἄλλ' ἤδη ἐκ τῶν πολιτικῶν ἐκείνων καταπίεσεων, ἐκ τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς συμφορᾶς, ἐννοῶ τὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ πλούτου, τὴν καταστροφὴν τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀρχαίων ἔργων, στρέψωμεν τὸ βλέμμα καὶ πρὸς ἄλλο τι δεινόν, ἀντάξιον τῶν πρώτων, πρὸς τὴν σφηκιὰν ἐκείνην τῶν ἀνδραρῶν, τῶν λυμένων τῶν κοινωνιῶν, αἵτινες ὑπ' αὐτῶν καταμαστίζονται, ἐπισκεφθῶμεν τοὺς σοφιστὰς, τοὺς προγόνους τούτους τῶν παρ' ἡμῖν σχολαστικῶν (κατὰ μέγα μέρος), οἵτινες δὲν ἐφρόντιζον περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν πραγμάτων τοῦ ταλαπώρου ἔθνους, οἵτινες δὲν ἔβλεπον τὴν πικροῦσαν τῆς πατρίδος αὐτῶν κατάστασιν, οἵτινες δὲν ἐσκέπτοντο ὅτι μὲ βαττολογίας καὶ ἐπαναλήψεις καὶ ὄνειρα δὲν τρέπονται αἱ κοινωναί. « Πῶς! Ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν, ἔλεγον οἱ σοφισταὶ καὶ τοὺς λόγους τούτων ἐληθρονόμησαν οἱ σχολαστικοί, ἡ οἱ δάσκαλοι, (ἂν δὲ τινες μὲ παρεξηγήσωσι, θέλω ἀπαντήσαι αὐτοῖς τὸ τοῦ Κυρίου Ὁρρακνίδου):

« Ἀπέχει δὲ ὁ δάσκαλος πολὺ τοῦ διδασκάλου. » αὐῶ! ἔλεγον, ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἔθνους; Ἄπαγε! τοῦτο ἀνήκει τοῖς ἀγραμμάτοις. « Ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν περὶ παρόντων; ἐπαναλαμβάνουσι νῦν » ἰ σχολαστικοί. Ἄπαγε! Τὰ ἀρχαῖα τὰ ἀρχαῖα λέγουσιν ἡμῖν, διότι ἀγνοοῦσι τὰ νέα. Εἰς ἐὺρετε ποῦ εὐίσκουται; Εἰς τὴν 400 π. χ. Ἐάν δὲ προχωρήσωσιν ὀλίγον, λέγουσιν, ὅτι τὸ μὲν δὲν εἶναι Ἑλληνικόν, τὸ δὲ δὲν εἶναι Λατινικόν· διότι νομίζουσιν αἱ δειλαῖοι, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης εἶναι στάσιμος. Οὐχί! Ἡ ἀνθρωπότης εἶναι ἡ πρόοδος. Καὶ σέβουμαι μὲν τὸ παρελθόν εἴπερ τις καὶ ἄλλος, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλομεν τὸ παρὸν, ὅπερ οὐδεὶς ἀρνηθήσεται. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ζῶμεν μόνον διὰ τὸ παρελθόν καὶ διανοητικῶς μόνον δι' αὐτὸ νὰ ἐργαζώμεθα. « Περὶ σωτηρίας τῆς πατρίδος οἱ ἀγαθοὶ πολῖται ἄς σιέπτονται » ἀνέκραζον οἱ ἐφρόνες ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ὁ δὲ χορὸς τῶν σοφιστῶν ἀπάντησε μὲ Μαρθῶνας καὶ μὲ Μυκάλας. Δικαίως λοιπὸν καὶ ὁ εὐφυὴς Λουκιανὸς ἐπαύριπεν αὐτοῦς: « κἂν περὶ ὑβριστοῦ τινος ἡ μοιχοῦ λέγῃς » Ἀθήνησι, τὰ ἐν Ἰνδοῖς καὶ τὰ ἐν Βαβυλῶνι « λεγέσθω. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ Μορθῶν, καὶ ὁ ναίγειρος » . . .

Πλὴν μὴ νομίσῃτε πάλιν, ὅτι μόνον σοφισταὶ ἐγεννήθησαν ἐν Ἑλλάδι τότε. Ἡ βλακία ἔχει καὶ ἀντίπαλον πάντοτε. Ἐκόσμου τότε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν Ἑλληνισμόν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀλκαριασσεύς ὁ Στράβων ὁ ἐξ Ἀμασειᾶς, ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης, ὁ Ἀρριανός, ὁ Λουκιανός, ὁ Λογγίνος, ὁ Πausανιάς, ὁ Γαληνός, ὁ Πλούταρχος καὶ εἴτα ὁ Δίων ὁ Κασσιός, οἱ Χρυσόστομοι μετέπειτα οἱ Βασιλεῖοι καὶ οἱ Γρηγόριοι.

Ἐν τούτοις ἀνέλωμεν ὀλίγον.

Μετὰ τοὺς Ἀντωνίους ἡ Ἑλλάς ἐμαρνήθη τὰ μέγιστα. Ἐπιμαρτύρομαι δὲ τὸν Πausανίαν, λέγοντα περὶ τῆς πόλεως τῶν Πανοπέων, τῆς ἄλλοτε μεγάλης καὶ πολυανθρώπου: «ἐν στέγαις κοίλαις κατὰ τὰς καλύβας μάλιστα τὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἐνταῦθα οἰκοῦσιν ἐπὶ χαράδρα.»

Πρὸς τούτοις ἡ Δῆλος ἦν ἔρημος.

Ἡ Ῥόδος, ἡ θαλασσοκράτωρ ἐκείνη Ῥόδος, δὲν εἶχεν εἰμὴ τρεῖς πλοῖα.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡ μέγιστη πολυτέλεια κατέστρεφε τὰς βάσεις τῆς πολιτείας. «Ἡ πολυτέλεια, λέγει ὁ μελαγχολικός καὶ δημοκράτης φιλόσοφος Rousseau, ἡ πολυτέλεια διαρθερίζει πᾶντα, καὶ τὸν πλούσιον, τὸν ἀπολαύοντα ταύτης καὶ τὸν πένητα τὸν διακαῶς ἐπιθυμούντα αὐτήν.» Ὁ δὲ Marmontel παρατηρεῖ, ὅτι: «ἡ ἐπιρροὴ τῆς πολυτελείας διαχέεται ἐφ' ἀπαυσῶν τῶν τάξεων, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ γεωργου.»

Τοιαῦτα λοιπὸν, Κύριοι, ἐν συντόμῳ ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ δὲν λέγω μὲν, ὅτι ἡδυνήθη νὰ παραστήσω ὑμῖν σαφῶς τὴν εἰκόνα τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀποῦ μάλιστα ὀφείλει τις ἀπὸ τοῦ βήματος νὰ ὁμιλῇ ἀπὸ κλεψύδρας· πλὴν, προσπαθήσας νὰ κατορθώσω τοῦτο, θέλω νῦν παραδώσει τὸν λόγον εἰς ἄλλους, πολλῶ ἐμοῦ κρείττονας, οἵτινες καὶ ταῦτα καὶ ὅσα ἐγὼ παρέλειψα θέλουσιν ιστορήσει, ἵνα ὑμεῖς ἐν πεποιθήσει ψηφίσητε.

Ἀλλὰ, πρὶν ἢ καταβῶ τοῦ βήματος τούτου, ἀνάγκη νὰ ὑπεθυμίσω, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἠθικῶς κατεξουσίαζε τῶν Ῥωμαίων.

Κατέκτησαν τὰς χώρας ταύτας οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἡ κατὰκτησις ἀντὶ νὰ ἐκλατινίσῃ αὐτὰς ἐξελλήνισε τοὺς κατακτητὰς.

Ἐπέπρωτο λοιπὸν αἱ δύο μάχαι, ἃς ἡ Ἑλλάς συνεκρότησεν ἐν τῇ ιστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ αὐτὸ μὲν ἀποτέλεσμα νὰ ἐπιφέρωσιν, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον· κατὰ μὲν τὴν μίαν ἡ Ἑλ-

λάς ἦν ἐπιθετικὴ, κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ἀμυντικὴ, πλὴν νικηφόρος κατ' ἀμφοτέρας.

Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξελληνισμὸς τῆς Ἀσίας ἦν ἡ ἐπιθετικὴ, ὁ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐξελληνισμὸς τῶν Ῥωμαίων ἦν ἡ ἀμυντικὴ.

Ἡ Ἑλλάς λοιπὸν κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἡθικὰς ταύτας μάχας ὑπῆρξε νικηφόρος.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΛΕΣΒΟΥ.

ΥΠΟ
Σ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ.

(Συνέχεια. — Ἴδε φυλλ. IB.)

Ἐπὶ τῆς ἀπὸ Παμφίλων εἰς Θερμὴν ἀγούτης, ἐπὶ τοῦ τοίχου παρεκκλησίῳ τινος, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παρατηρεῖται ἡ ἐξῆς ἀφιερωτικὴ ἐπιγραφή

Αὐτοκράτορι Ἀδριανῷ
Ὀλυμπίῳ Σωτῆρι
... καὶ Κτίστῃ ...

Ἐν τῷ χωρίῳ Θερμῇ εὐρίσκονται κτισμέναι ἐπὶ κρήνης καὶ ἀλλαχοῦ αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί

- 1) «Διὸς μεγίστου.»
- 2) ... ὡς ταν κρανναν . .
καὶ το υδραγωγίον ἀπ
ο Κ[ε]γγρεαν Ἀρτεμιδι Θ
ερμια Εὐακω Διτας
- 3) Ἀρτεμιδι Θερμια εὐακω Διτας.
- 4) κα[ε] Δημη[τρος] καὶ
θε[ων] καρποφωρον
καὶ [θε]ω[ν] πολυ
καρπων καὶ τελεσ
φωρον
- 5) ο Δαμος
Θεον σωτηρα τας πολιοις Μαρκον
Αγριππαν τον ευεργετην
καὶ κτιστην
- 6) Ἀβόλλα καὶ ὁ δᾶμος Εἶδο
μενέα Εἶδομενέως τὸν
εἰρέα καὶ ἀρχιερέα καὶ
ἀγωνοθέταν καὶ πανηγυ
ριαρχαν τὰς Θερμιακὰς
πανηγυριοις ἐπιτελεσαντα

ταῖς ἡρόναις
πάσαις εὐσεβίαις μὲν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς . .

- 7) ἀγαθὰ τύχα
ἀ βόλλα
καὶ ὁ δᾶμος
Λ. Ἀντώνιον Λ. Ἀν
τωνία Σεβιλίῳ υ
ὸν Σεβιλίον τὸν εἰρέα καὶ ἀρχιερέα
καὶ ἀγωνοθέταν
καὶ πανηγυριάρχαν
παναγύριοις
.. ας μὲν ...
.. θεο ...
- 8) Ἀγαθὰ τύχα
Ἀ βόλλα καὶ ὁ δᾶμος
Καστ . . . κιον Καστ. ι
κίω τὸν εἰρέα καὶ
ἀρχιερέα . . .
- 9) Ἀγαθὰ τύχα ἀ βόλλα
καὶ ὁ δᾶμος ἐτείμασεν
Αὐρ Ἀρτεμίδωρον
δις τῷ Ὑμεναίῳ βολ
λευταν ἀγωνοθετή
σαντα καὶ πανηγυρι
αρχήσαντα ἐνδόξω; καὶ
φιλοτειμῶς.
- 10) Ἀγαθὰ τύχα
ἀ βόλλα καὶ ὁ δᾶμος
Ἰούλιον Ἰουλιό . . .
ωσιὸν Ἰταλὸν
τὸν εἰρέα καὶ ἀρχιερέα
καὶ ἀγωνοθέταν
καὶ παναγυριάρχαν
εὐσεβείας μὲν πρὸς τοὺς
θεοὺς φιλοτειμίας δὲ
πρὸς τὰν πόλιν
.. πατ ...
- 11) Παρὰ τὴν ἐν Θερμῇ ἐκκλησίαν τῆς
Παναγίας
Αγρ . .
.. ω ἐπίδε
ἀντιγραφῶς
.. εφρσινωτων

... ἐνητω πραξιδ . .
... παιωνακτ . . .
... αυρο

- 12) αὐτόθι ἐπὶ τοῦ τοίχου οἰκίας.
.. ν τὸν πατέρα
.. υε . . . ηρικανσεβαστ . . .
.. . . . επιταγα . . .
.. . . . βιω . . . υ των
- 13) Τελευταῖον ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ Ὀθωμανικοῦ τεμένους ἡ ἐξῆς ἀκεραία ἀφιερωτικὴ τῆς Ἀθηναίας Ἀρχίππας

Αρχίππα Αθαναεια
Αρτεμιδι Θερμια Εὐακω

Σημ. Ἐν Θερμῇ (ἔ.θα καὶ νῦν ἐτι θερμὰ λουτρὰ (θειοῦχα;) ὑπάρχουσιν ἐλατρευέτο ἡ Ἀρτεμις ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Θερμια.

Μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ὄραν μακρὰν τῆς κομποπόλεως Μανδαμάδου πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὴν παραλίαν ἀπέναντι τῶν νήσων Κουμάκια (Λευκαί) παρὰ τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εὑρηται φαῖον μάρμαρον 0,40 ὑψ. 0,97 μῆκ. πιθανῶς βάσις ἀγάλματος τῆς θυγατρὸς Δηϊοτάρου τινος φέρον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν

ο δαμος
... οβογιῶναν Δηϊοτάρω εὐεργετηκοῖσαν
τὴν πόλιν πολλὰ καὶ μεγάλα ἀρετὰς ἔνεκα
(καὶ) εὐνοίας τὰς εἰς ἑαυτὰν.

Σημ. Τὸ ὄνομα φαίνεται Γαλατικόν, τίς ὁμοίως ἢ οὕτω καλουμένη οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοὶ κρινοντων.

Ἐν τῇ αὐτῇ κομποπόλει πρὸ ἐτῶν εἶδον ὑπὸ τινος τῶν κατοίκων δειχθέντα μοι φυλακτῆριον λίθον ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας ἔχοντα ἐγγεγλυμένον ἔρωτα περωτῶν, φέροντα φαρέτραν καὶ τόξον τεταμένον πρὸς βολῆν· πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ φαίνεται ἀνημμένη δᾶς· περίξ δὲ γράμματα ἐμοὶ τοῦλάχιστον ἀκατάληπτα· ἐπὶ τῆς ἐτέρας δ' ἐπιφανείας ἀνέγνωσα καθαρῶς γεγραμμένα τὰ ἐξῆς.

«Δὸς τὴν ψυχὴν ἐμοὶ τῷ φορῶντι Σεκουνδῆλης» δηλ: κάμῃ ὥστε ἐγὼ ὁ φορῶν ν' ἀγαπηθῶ ὑπὸ τῆς Σεκουνδῆλης. Τὸν λίθον τοῦτον ὡς ἀργότερον τυχαίως ἔμαθον ἠγόρασε περιηγητὴς τις Γερμανὸς ἀκόλουθος, νομίζω, τῆς ἐν Ἀθήναις Πρωσικῆς πρεσβείας.

Ἐν Μολίβῳ (Μηθύμνη) εὑρηται αἱ ἐξῆς ἐπιγραφαί.

- 1) Τωνεπιφανες
- Μηθθυμνηενα
- αιεις αποδειξ
- κυρωθηναι τοδε
- ομενονεισμη
- λι και επελ
- ον πρακαλ
- και φιλους το
- ης τον δικα
- σμαιων κλ
- τους ψηφι
- ατων στεφανων γενητ
- αιναναθεσις τη

Κλεοσθενης αρις
Λευκόν μάρμαρον 0, 23 ὕψ. 0, 12 πλάτ.

- 2)
- ενειεπι
- σαμοθραικι
- πολεως αρετη
- της εις αυτου
- ν και μετα
- σοντασοτ
- οθραικιαςταπολ
- ελεσαντακι τ
- νεπιμεληθε
- υπαρχειν δεαυ
- ους του τους κ
- βιου του εαυτο
- των κηρυγματω
- ους ποφσεινεστη
- τεως αναγραψαι
- εις στηληνηθη
- τεμενος ανα

3) Φαιόν μάρμαρον ὕψ. 0,51 πλάτους 0, 385 περιέχον ψήφισμα πρὸς τιμὴν Ἀριστοφάνους τινος υἱοῦ Ἀριστοφάντος ἔχον ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν συμπληρωμένον οὕτως.

Ἀγαθὴ τύχη φυλαρχήσαντος του Α]ντικράτους τοῦ ου
ἔδοξεν τῷ κοινῷ τῆς φυλῆς τῆς Αἰολίδος ἐπειδὴ Ἀριστοφάνης Ἀριστοφάντος ἐκκριθῆναι φυλάρχης ἐπεμελήθη τῆς φυλῆς ας
καὶ χορηγίας οὐδὲν ἐνλείπων, ἀποδεικνύμενος τὴν εὐνοίαν ἣν ἔχει πρὸς τὸ κοινόν, ἵνα οὐγ καὶ ἡ φυλὴ φανερὰ γένηται τιμώσασα τοὺς φιλοδοξούντας εἰς αὐτήν, ἀγαθὴ τύχη ἐψηφίσθη

στεφανοῦν Ἀριστοφάνην Ἀριστοφάντος κα[ι . . .
αὐτὸν διὰ βίου τοῦ ἑαυτοῦ
Ἀπολλωνίου μνήσ τῆ πέμπτη πρὸς τῷ ἱερῷ
τῆς Ἀθηναῖ ἀναγορεύοντος τοῦ κήρυκος ἡ φυλὴ
ἡ Αἰολίς στεφανοῖ Ἀριστοφάνην Ἀριστοφάντος
φυλαρχήσαντα ἀρετῆς ἐνεκεν καὶ εὐνοίας τῆς
εἰς ἑαυτὴν στεφάνῳ χρυσῷ τῷ
σου τοὺς δὲ ἐπὶ μνήσιους τοὺς αἰεὶ γινόμεν
ν]υ περιστ[α]ναὶ αὐτῷ ἀπὸ τῶν μισθουμένων
ἱερείω]ν τὸν δὲ θύειν τῇ Ἀθηναῖ
ὑπὲρ ὑγείας καὶ σωτηρίας τῶν συμφυλετῶν,
στεφανοῦν δὲ αὐτὸν καὶ ἐν τῇ συ
νόδῳ μετὰ τὰς σπονδὰς ἀναγορεύοντος
τοῦ κήρυκος ἡ φυλὴ στεφανοῖ Ἀριστοφάνην]
Ἀριστοφάντος φυλαρχήσαντα
τῆς εἰς αὐτὴν στεφάνῳ [χρυσῷ στε
στεφανοῦν δὲ αὐτὸν

4) Ἐπὶ φαιοῦ μαρμάρου 0,26 ὕψ 0,21 πλάτους; εὑρηται τὸ ἐξῆς ψήφισμα τῶν Μηθυναίων.

- πρωὶ ὁ δῆμος
- αντιους του δήμου του μη
- ωρας και διησανο δημοσ ο
- σαν δημοσ ιαιβουδη δολ
- ωιτωι μηθυμναιων και οισ
- ιαρχη πολειμον επιφερειν
- οισ μητε χρημασιν μητενα
- ιαι βουλημ ονθου
- ς επιφερητωδημωι τωι μηθυμ
- ευκαιρον εανδε τις πολεμ
- μωι τωι ρωμαιων τότε οδημ
- μ συνθηκων και ορκων τωι
- δημωι τωι μηθυμναιων
- τας τας συνθηκας κοινή
- δημος ιαι βουλη εκατερ
- οσιν εν ταις συνθη
- ταις συνθηκαις

5 Η βουλή Κορηθίων Σεκουνδον Πλακουντον τῶν μελων ποιητῶν και προφήτῶν Σμινθεως . . .
Ἐν Ἐρεσσῷ ὑπάρχουσι πολλὰ ἑρεπίπια μνημείων, οἰκοδομῶν, καὶ τινες ἐπιγραφαὶ αἱ ἐξῆς.

- α) Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀφιερωτική:
ὁ δῆμος Δι]ονυσίῳ τῷ Θεοκλη..
ας ἔννεκα
- β.) Ἐπὶ κρήνης ἐν τῷ μονυδρίῳ τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει φαιὸν γάρμαρον ὕψ. 0,54, πλ 0,24 πλάχ. 0,47 τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν φέρων.

Αὐτοκράτορα Τιβέριον . εω
σεβαστῶ παῖδα σεβαστονα . ρεα δαμαρχικῆς
ἐξουσίας τὸ ὀ . τῶ και δέκατον αὐτοκράτ .
γδοον

Δάμκρος Λέοντος εὐσεβῆς »
έ.) Πλησίον τῆς προμνησθείσης εὑρηται και ἡ ἐξῆς ἐπὶ φαιοῦ μαρμάρου (κτισμένου ἐπὶ τοίχου καλύβης) ὕψ. 0,52, πλάτ. 0,72 λίαν βεβλαμμένη ἐπιγραφή.

« Γερμαν . . . ον Κλα υτοκρختορ
. σεβαστω
παιδα παιδα και
σαρο εργε
ο
Δαμ ντας . . .

ζ.) Ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀγροτικοῦ οἰκίτσκου εἶδομεν ἐπὶ φαιοῦ μαρμάρου τὴν ἐξῆς; ἐπίσης λίαν βεβλαμμένην ἐπιγραφὴν.
. εδ . λ
. ευεργετ .
. υποτοντ
. νην .

Ἐν Ἐρεσσῷ ὑπάρχει καὶ μικρὸν μουσεῖον συστηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀξιεπαίνου διδασκάλου Κυρίου Δ. Τζανέτου, ἐνῶ περιέχονται αἱ ἐξῆς ἀρχαιοτήτες.

1) Ἡμῖθραυστον μνημεῖον γυναικὸς, ἐφ' οὗ εἰκονίζεται ἐν ἀναγλύφῳ αὐτῆς καθημένη ἐνώπιον ἔρμου, κάτωθεν δὲ ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφὴ

« Νικαρχίς χρη . . .
χαῖρε ».

2) Ἐτερον μνημεῖον εἰκονίζον γυναῖκα καθημένην, ἧς λείπει δυστυχῶς ἡ κεφαλὴ. ἐνώπιον αὐτῆς ἴσταται κόρη κρατούσά τι κιβωτίῳ ὁμοιον.

3) Κεφαλὴ παιδὸς ἀριστα ἐπεξεργασμένη.

4) Φαιὸν μάρμαρον ὕψους 0,20. περιέχον τὴν ἐξῆς γνώμην τοῦ δήμου.

« Γνώμη τοῦ Δήμου ἐπειδὴ ἐκ πλείονος χρόνου δι υσωνναδικας τῶν δημοσίων τε και ιδιωτικῶν ὀδη
σπεύδων ὡς δικαιοτάτα κριθῆναι αὐτὰς εἰδῶς . . .
φιλ τον τας τῆ; πόλεως ἡμῶν
ἐκ παλαιῶν χρο στηνη πᾶσαν
ποιήσθαι σπουδ

αετωτας
εκκλησι . ε . τα
ος πανδαμτλι
γυναικα
γλτε . λςυλ
ρξεε . ςτ
ν καιεις α
δισχλιωις
οιοιςστατηρλατ
εγολινκαι τ α
γασαιεμετα ων
λιστανενεποη
λισυγκλητκαυσε
ματατωνποлт
ινλιμεναυτον
υπται . λ ι . γ
ατα . διλγ αν
ασιλευςαλεξανδ
αιτοινομοις
οιτοι . καταψαφισθη
υτωθαναι . λ
μασαμεν
ωτανδευτεραν
ινοπησαστα . λια
ειροτονιλοσινα
οπονδευειαυτον
οολινηναλειςθαιδ
αι συναγοροιςτ
οιινδεκαο . τ . νε
μασσιντεσανθ
αλυκειονο
ορητοιαι
κελυνα

Σμ. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς κρήνης παρατηρεῖται προσέτι τετράγωνος ἀγάλματος βάσις, ἐφ' ἧς εὑρηται γεγλυμμένοι δύο πόδες ἢ μάλλον ἔχνη ποδῶν ἕκαστον ἐν τῷ μέσῳ στρογγύλην ὀπὴν ἔχον, ὅπως στηρίζεται τὸ ἀγαλμα

γ.) Ἐν τῷ αὐτῷ μονυδρίῳ εὑρηται καὶ μνημεῖον μετὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν
. ε Νικαγορου . αιρε

δ.) Πλησίον τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ ὁδῷ παρατηρεῖται μέγα φαιὸν μάρμαρον μ.κ. 1,10, ὕψ. 0,50, πλάχ. 0,22 μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν

· εις και διελέγοντ.
 φάμενοι τον δ'ημον
 κοιμισάμενον την παρ .
 μών επιστολὴν ἦν ἔγρ.
 · αμεν ὑπὲρ τῶν Ἀγωνί . .
 · υ υἱῶν ψήφισμά τε π.
 . . σασθαι . ἀνέγνωσαν
 . . ν και αὐτους ἀπε
 ας

Γ'. Πλευρά.

· εν η . λι ιτη
 νλιλι . . . ν Ἀλέξαν . . .
 ἔρῳσθ
 οερολλε
 τεδ λνλ . γσοιχ
 . η ντ κατὰ τῶν τυρ...
 νων μπο θέντων και τῶν ἐκγ
 κλι και ταις γραφαις
 ταν ἐκκλησίαν. Ἐπειδὴ και . . .
 . . . ὁ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος διαγραφὰν ἀπο .
 . . λλαις π . . . αζε . . . σιοις κρῖνε ὑπερ τ.
 . . νίππ . . αί ω . ι . ει . πα . ην αὐτοῖς
 τὰς δίκας, . . υ . σαις τὰν διαγραφὰν δικαστήριον
 ν ε κατὰ τοῖς νόμοις, δ' ἔκρινεν. ε' Ἀγώνι.
 . . μ μὲν και Εὐρυσι . . ον τε . . σκην τοῖς δὲ ἀπογ.
 νοις δοκην ἐνόχοις . . . ν . ι τῶ νόμῳ τῶ ἐντᾶ
 λλ.τά . ε ὑπάρχο. πεπρασ . αι αὐτῶν κατὰ
 . ὄν νόμον ἐπιστέλλ . . . δὲ Ἀλεξάνδρω και ὑ
 πὲρ τῶν ἀπο . . α . . ωρς . . ι τῶν κσιγνήτων.
 . . Ἐρμῶνος και Ἡραίου τῶμ πρότερον τυραννη
 σάντων τὰς πόλιος και τῶν ἀπογόνων αὐτῶν . .
 ναι τὸν δᾶμον πρότερον . . ει καταπορεύεσθ . .
 αὐτοῖς ἢ μὴ . . ε δᾶμος ἀκούσαις τὰς διαγραφὰ.
 δικαστήριόν τε αὐτοῖς συνάγαγε κατὰ τὸν . .
 . ν και τὸν διαγραφὰν τῶ βασιλέος Ἀλεξάνδρ
 . . ν τὸν κατὰ τῶν τυράνων κύριον ἔμμεναι και
 . εὐγην αὐτοῖς κατ . . ν . ν δεδόχθαι τῶ δᾶμῳ
 . . ὕρισμα μὲν ἔμμεναι κατὰ . . τυράνων και τῶ.
 . μπόλι οἰκηθέντων και τῶν ἀπογόνων τῶν το.
 . των τὸν τε νόμον τὸμ περι. ὦν τυράνων γεγρα.
 . ενον ἐν τᾶ στάλλα α και ταις διαγρα.
 . αῖς τῶν βασιλέων ταις κατὰ τούτων και τάψχ
 . ἰσματα τὰ πρότερον γραφέντα ὑπὸ τῶν προγῶ
 νων και ταις ψαφοφορῆσι ταις κατὰ τῶν τυράνων
 τῶν ἐμ πόλι οἰ κηθέντων ἢ τῶν ἀπογόνων τῶν . .
 . ὦν τις ἐπιβαίνων ἐπὶ τὰν γὰν τὰν ἐρεσίων,
 . δουανδ βουλεύεσασθαι και πρ
 ἄλλ

· · · · ·
 Ἐν Ἐρεσσῶ εἶδομεν προσέτι και ἕτερον λίαν
 περιεργον ἀρχαιοτήτων εἶδος, μάρμαρα δηλα :
 ἐφ' ὧν εἰκονίζονται μᾶλλον ἢ ἦττον τεχνικῶς
 ἐξεργασμένοι πόδες ἀνθρώπων, ἀναθήματα ἴσως
 πασχόντων τοὺς πόδας εἰς θεότητά τινα ἦτι
 ὅμοιον.

Πλησίον τῆς Ἐρεσσῶ ἐν τῇ πεδιάδι ἐπὶ τοί
 χου παρεκκλησίῳ τινος εὕρηται φαῖον μάρμαρον
 μήκους 0,73 ὕψ. 0,16 φέρον τὴν ἐπιγραφὴν.

· · οραυιον ε[υα]γοραν
 δωρος μαμακαιταρες τῶν πρὸς . . .
 σας ἀρετᾶς ἔννεκα και εὐνοίας.

Οὐχὶ μακρὰν τῆς προμνησεῖσης θέσεως ἐν
 μέσῳ κήπων εἶδομεν τὴν ἐπιγραφὴν

Δημος
 σσιδαμος κικ
 ς οδικω καιο . . .
 αμ τα ποσιδω . . .
 δ λγαωφιλος . . .
 αυλω . . . υλος κ . μιτος . . .
 . σσιδαμω . . . ω ι

και ὀλίγη πέρην ταύτης λείψανον μνημείου μὲ
 τὴν ἐπιγραφὴν

α' Α λ ε ξ α ν δ ρ ε ς »

Ἐν τῶ χωρίῳ τῆς Καλλονῆς Δάφια εὕρηται
 ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς κλίμακος τοῦ Ὀθωμανικοῦ
 τεμένους φαῖον μάρμαρον 0,75 ὕψ. 0,80 πλ.
 μὲ τὴν ἐπιγραφὴν.

αΘεᾶ μεγάλη Ἀρτέμιδι Θερμῖα τὴν κῦνα
 Κλαύδιος Λουκιανὸς Ἀλανθαδεὺς ἀνέθηκεν»

Ἐπερᾶνω τῆς θύρας ἐκκλησίας τινος ἐν μιᾷ
 τῶν κωμῶν τοῦ Πλωμαρίου Πλαγία παρετηρή
 σαμεν ἀνάγλυφον εἰκονίζον ἄνδρα και πᾶδα
 δίδοντας ἀλλήλοισ τὰς χεῖρας, και ὑπ' αὐτὸ
 τὴν ἐπιγραφὴν.

Ἀντίοχος Γα' οῦ Πρόκλη
 χρηστὲ χαῖρε.

Παρὰ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ὑπάρχει λίθος
 0,85 μήκους 0,28 ὕψους μὲ τὴν ἐπιγραφὴν
 Ζῆνος και Μαίας ἐρικύδεος ἄγλαον Ἐρμῆ
 Εὐκάρπου ησεν . . . ο . . . ε ἐπὶ φυταλῆς
 Ἰάκχων Ζωῶς υἱ . . . ινη διὰ παντός
 Ἄμπελος ὠραῖον καρπὸν ἔχη βοτρώων.

Ἄλλ' Ἴλαος ἀναξ Ζωῶς γένος εὐφρονιθυμῳ
 Σφῆε διδοὺς αὐτοῖς ἀφθονον ὄλθον αἰεί.
 Καὶ δεξιᾷ ταύτης τὴν ἐξῆς

Ἀριστα Ζωη Βακχωνειωματρ
 Ἀραδιτα Ἀθηναί δηνα υπακωω.

Ἐν Πλακάδῳ μιᾷ τῶν κωμῶν τῆς Ἰερᾶς
 (Γιέρας) εἶδομεν μάρμαρον 0,21 μήκ. 0,14
 πλάτ. μὲ τὴν ἐξῆς ἀφιρωτικὴν ἐπιγραφὴν
 . . . ο

· · ροδιτα
 τωσέβας
 τω θεωκ
 σαρος ταευ
 εργετιδι . »

Ἐν ἐτέρῳ τῆς Ἰερᾶς κώμῃ (Παλαιοκλήπῳ)
 εἶδομεν τὴν ἐξῆς τιμητικὴν ἐπιγραφὴν

· . . . ολλα και οδαμος
 Βρησον Βρησω αρχικιον . . . του
 τατον . ατων παιδων δε καιε
 κτονων αρχας και αλλας και
 κισσαφοριας και αγορανομιας
 επιτετελεκοντα και αυτον
 δε και βουλαρχιαν και νομο
 φυλακιαν και . . αλλασονταδιος
 αιθεριω και αμμωνος ελλεκθε
 ριω και τασαδραστεια; καιτο
 σεβας των μουσειριω πιστε . .
 φιλας ποσιδωνος
 και μυχιας και ταναπα
 ραια τ των θεαν και τας . .
 . ας κ . λιας και τω διος τω
 . αινος δρεδονταστε
 πολιαδος αθανας παρεκε
 λευσεαν υπερ τῆς πολιοις τας
 τε αρτεμιδος και απολλωνος
 μαλεοντος αρχιχορον και . ι ε
 ροκαρικα των γερεων . . .
 κορων . ε αωτηρος ασηληως
 ωπουδε θειοτατου αυτο
 κρατορος και των τας πο
 λιοις ειρων ιεροθυταν και
 και περιγηγηταν εσεων ηδη
 τεσσαρακοντα και προς
 ανευ συνταξιος και μις
 θουους . . . σοι προ αυτους.

Ἐκεῖ που πλησίον (οὐ μακρὰν τοῦ Περσματος
 εἰμὴ ἀπατᾶ ἡμᾶς ἡ μνήμη) ὑπάρχει σαρκοφάγος
 ἐρυθροφαίου χρώματος μὲ τὴν ἐπιγραφὴν

Λουκιὸς Βαλερι
 ος Διογενῆς ζῶν
 και φρονων κατεσ
 κευασενο αγγει
 ον αυτω τηγυ
 ον αυτω και τοις τε
 κνοις.

Πρὸς μεσημβρίαν τῆς πρωτευούσης ἐπὶ τῆς
 εἰς Ἀκρωτήριον ἀγοῦσης ἴκετο πρὸ ἐτῶν ἢ
 ἐξῆς ἐπιγραφὴ.

Δν. θυ . φορος ορου κατε . . υασατο
 . . ν εαυτω και τῇ συμβίῳ και τοῖς
 συνεγγόνιοις . . δέ τις ἐτ . . στ . . μα
 ἐμβλησεται, δώσει τῶ τ

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ὧν ἡμεῖς τυχαίως
 ἠτύχησαμεν νὰ ἴδωμεν ἐπιγραφῶν, και περὶ
 Λέσβου καθόλου· εἶθε δὲ ἄλλοι νεώτεροι και σο
 φώτεροι νὰ γράψωσι πλείοτερα και καλλίτερα
 περὶ τῆς ὠραίας και κλασικῆς ταύτης νήσου.

ΑΝΔΡΟΥ ΓΥΝΑΙΚΟΜΑΧΙΑ.

ΚΟΜΩΔΙΑ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΤΡΙΑ

ΕΠΟ

Π. Δ. ΖΑΝΟΥ.

(Συνέχειν. Ἐξ ἑφ. φ. 11. Π. κ. 11.)

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΙΑΙΟΝ ΤΩΝ ΜΕΤΗΜΦΙΕΣΜΕΝΩΝ.

Ἐπὶ τῆς ἀπονομῆς τῆς ἀπονομῆς τῆς ἀπονομῆς... Ἐνοδοχέον. Ἀΐθουσα χοροῦ λαμπρῶς φωταγωγημένη...

ΣΚΗΝΗ Α΄.

ΑΝΗΡ Α΄.

Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἢ μ' ἐνέπαιξε κανεὶς ἢ τ' ὠρολόγιόν μου τρώγει ἄχυρα. Ὡς ἦρωσ κωμωδίας περιφέρομαι...

ΑΝΗΡ Β΄.

Καλησπέρα σας.

τί ἔγειναν οἱ ἄλλοι;

ΑΝΗΡ Α΄.

Καλημέρα σας.

— τοιαύτην ὥραν νὰ ἔξυπνάτε, κύριε, — ὅποιοι ἄλλοι;

ΑΝΗΡ Β΄.

Μόνος εἶσθ' ἐδῶ, λοιπὸν;

ΑΝΗΡ Α΄.

Ἀπεναντίας· δύο βλάκες εἴμεθα.

ΑΝΗΡ Β΄.

Λοιπὸν ἐξηπατήθη;

ΑΝΗΡ Α΄.

Οὐτὼ φαίνεται.

ΑΝΗΡ Β΄.

Ἄλλ' ἔχω, κύριέ μου, προσκλητήριον.

ΑΝΗΡ Α΄.

Ἔχω κ' ἐγὼ τοιοῦτον, πλήν τ' ὠφελεῖ; χορταίνουσι αἱ προσκλήσεις;

ΑΝΗΡ Β΄.

Τί ἀνόητος!

νὰ μὴ προγευματίσω.

ΑΝΗΡ Α΄.

Τί θεότρελλος!

νὰ μὴ καθίσω εἰς τὸν οἶκόν μου, ἐγὼ, ἀλλὰ ν' ἀφήσω μόνην τὴν γυναϊκά μου, τὴν ὄρνιθα νὰ φάγῃ τὴν τετράπαχυν.

ΑΝΗΡ Β΄.

Καθίσωμεν ὀλίγον, ἴσως ἔλθωσι.

ΑΝΗΡ Α΄.

Τί! παντομίμαν, ἀδελφε, θὰ παίζωμεν καὶ μὲ καλεῖς οἱ δύο νὰ καθίσωμεν; Πεινώ σου λέγω, δὲν καταλαμβάνεις;

ΑΝΗΡ Β΄.

[ὑφώνων τὴν κερὰν καὶ ἐσθραιόμενος.]

Ἄχ!

καταλαμβάνω καὶ ὀσμὴν ὀσφραίνομαι ζεστῶν μακαρονίων.

ΑΝΗΡ Α΄.

[ἐπίσης καὶ οὗτος.]

Ἄχ! ὁ μάγειρος τὰ ζεματάει ἴσως μὲ τὸ θούτυρον.

ΑΝΗΡ Β΄.

Λοιπὸν ἀκολουθεῖτε νὰ καταίθωμεν εἰς τοῦ μαγειροῦ εἶναι φίλος μου αὐτός.

ΑΝΗΡ Α΄.

ὦ! νὰ μοῦ ζήσης, φίλε! ἄγωμεν, ἐμπρός! νὰ μὲ συστήσης ὅμως σὲ παρακαλῶ ὡς μακαρονοφάγον εἰς τὸν φίλον σου.

[Ἐξέρχονται.]

ΣΚΗΝΗ Β΄.

ΜΩΜΟΣ, ΑΝΗΡ Γ΄.

[Ὁ Μῶμος ἐνδεδυμένος γυναικίαν τοῦ χοροῦ ἐνδυμασίαν καὶ διὰ κομποῦ ἐπενδύτου (domino) κεκαλυμμένος, εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν μετὰ ἐπιτετηθευμένης εὐλυγισίας, φέρων λευκὰ χειρόκτια εἰς τὰς χεῖρας, ἡ δὲ τὸν ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας μετὰ ἐρωτικῆς προθυμίας.]

ΑΝΗΡ Γ΄.

Ἴδου, κυρία, τοῦ χοροῦ ἡ αἴθουσα.

ΜΩΜΟΣ.

Ἄλλὰ διερμηνέα δὲν ἐζήτησα καὶ μὴ τοῦ κάκου ἐνοχλήσθε, κύριε.

ΑΝΗΡ Γ΄. [προσέρχων ἐν κἀτίσμῃ.]

Καθήσατε εἰς τοῦτο τὸ ἐδώλιον, κυρία, ὡς νὰ ἔλθουν· δὲν ἔ' ἀργήσωσιν.

ΜΩΜΟΣ.

Εὐχαριστῶ, τὸν κόπον μὴ λαμβάνετε.

ΑΝΗΡ Γ΄.

ὦ! τοῦ Σωκράτους εἴθε τὸ δαιμόνιον, σὰς βεβαίονω, καὶ μ' ἐδαμονίσαστε μ' αὐτάς σας τὰς ἀρησίσεις· ἀφαιρέσατε αὐτὴν τὴν προσωπίδα τὸ ἐλάχιστον, νὰ πάρετε ὀλίγον τὸν ἀέρα σας.

ΜΩΜΟΣ.

Τί σὰς ἐνδιαφέρει;

ΑΝΗΡ Γ΄.

Δὲν ἐπιθυμῶ

νὰ ἐνοχλήσθε ἐκ τῆς παρουσίας μου.

ΜΩΜΟΣ.

Λοιπὸν ἀποσυρθῆτε.

ΑΝΗΡ Γ΄.

Ἄχ! καὶ δύναμαι

ἀπὸ τοιοῦτον ἄγγελον νὰ μακρυνθῶ, πρὶν ἰδῶ τὴν μορφήν του;

ΜΩΜΟΣ.

Χάχ! τί νόστιμος! μὴ νέος Πάρις, κύριε, ἐπρώθητε ἀπὸ τὰ θέλητρά μου, εἰς Τρωάδα δὲ νὰ πλεύσωμεν οἱ δύο οὐνερέεσθε;

ΑΝΗΡ Γ΄.

Ἐπρώθη, ναί, κυρία, σὰς ἠγάπησα ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ κομποῦ βαδίσματος.

ΜΩΜΟΣ.

ὦ! σεῖς οἱ ἄνδρες εἴθε ἐπιτήθειοι ὑποκριταί, ἀγάπην νὰ ὀμνύετε· τὸ «Σ' ἀγαπῶ, κυρία,» ὡς τὸν σῖελον οἱ ἄνδρες ἔχουν πάντα εἰς τὴν γλώσσάν των.

ΑΝΗΡ Γ΄.

Ἐγὼ, κυρία, εἶμαι ἀμαθέστατος, σὰς βεβαίονω, περὶ τὰ ἐρωτικά.

ΜΩΜΟΣ.

Νὰ σὰς πιστεύσω;

ΑΝΗΡ Γ΄.

Μὰ τὰ ἄστρα τούρανου, καμμίαν ἕως τῶρα δὲν ἠγάπησα οὐδὲ ἀντηγαπήθην. ὦ! ἀφαιρέσον τὴν προσωπίδα, ἄγγελέ μου, νὰ σ' ἰδῶ.

ΜΩΜΟΣ.

Ἔστω συγκατανεύω· πρῶτα ὅμως σεῖς τὴν ἰδικὴν σας πρέπει ν' ἀφαιρέσητε.

ΑΝΗΡ Γ΄.

Ἄλλὰ, κυρία.

ΜΩΜΟΣ.

Τί, συστέλλεσθε;

ΑΝΗΡ Γ΄ [ἀποκαλυπτόμενος].

Ἴδου.

ΜΩΜΟΣ [κρηγέζων].

Χάχ! ἄς γελάσω· εὐγε, εὐγε, κύριε Χαράλαμπε.

ΑΝΗΡ Γ΄ [διαστρέφων τὸ πρόσωπον].

Κυρία... λάθος ἔχετε, δὲν εἶμ' ἐγὼ, κυρία ὁ Χαράλαμπος.

[ἰδίχ.]

— εἶχε δὲν εἶχε μ' ἀνεκάλυψε.

ΜΩΜΟΣ [γελῶν ἀκράτητον γέλωτα].

Χά! χά!

Καλέ, δὲν εἴθε ὁ Χαράλαμπος ὑμεῖς ὁ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Αἰόλου ἔμπορος;

ΑΝΗΡ Γ΄.

Αἶ, καὶ ἂν ἦμαι, τί;

ΜΩΜΟΣ.

Τί; δὲν ἐντρέπεσθε, ὑπαυδρευμένος τῶρα πλέον ἄνθρωπος, ν' ἀφίγεται εἰς τὸν οἶκον τὴν γυναϊκά σας;

κ' ἐμὲ ν' ἀκολουθεῖτε ὡς κυναῖον, κυρίαν ὅλως ξένην;

ΑΝΗΡ Γ' [δυσαναγχετών.]

Πλὴν, κυρία μου, βεβαιωθήτε ὅτι...

ΜΩΜΟΣ.

Παραδείγματα
τοιαῦτα πρέπει νὰ παρέχη ἠθικῆς
ἀνὴρ ὑπανδρευμένος;

ΑΝΗΡ Γ' [θεωρῶν κύκλω.]

"ὦ! μὲ ἰδρώσει
νὰ δραπετεύσω θέλω.

ΜΩΜΟΣ.

Δὲν ἐντόπεσθε,
ὑπανδρευμένος τώρα πλέον ἄνθρωπος,
τὴν σύζυγόν σας πρῶτα νὰ κοιμίζετε
διὰ ψευδοῦς ἀγάπης, νύκτα νύκτα δὲ
νὰ ἔρχεσθε ἐνταῦθα, ἵνα μ' εἴπητε
τὴν ἀληθῆ σας κλίσην;

ΑΝΗΡ Γ'.

Πλὴν, κυρία μου,
ψευδῆς καὶ αὕτη εἶναι, δὲν εἶν' ἀληθῆς.

ΜΩΜΟΣ.

Λοιπὸν μὲ ἀπατάτε; εὐγε, κύριε!
τὴν σταθερότητά σας ἐπεχείρησα
μ' αὐτὰ νὰ δοκιμάσω καὶ ἐπέτυχα
καλὰ νομίζω.

ΑΝΗΡ Γ'.

Πῶς! δὲν μὲ γνωρίζετε;

ΜΩΜΟΣ.

Παντάσιν.

ΑΝΗΡ Γ'.

"ὦ! τότε πλέον ἀναίρω
τοὺς τελευταίους λόγους κ' ἐπανέρχομαι
ἐπὶ τοὺς πρώτους.

ΜΩΜΟΣ.

Δηλαδή;

ΑΝΗΡ Γ'.

Σὰς ἀγαπῶ.

ΜΩΜΟΣ.

Νὰ σὰς πιστεύσω; δότε μοι τὴν χεῖρά σας.

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἴδου, κυρία· σὰς λαμβάνω engagée,
μαζὶ τὸν πρῶτον νὰ χορεύσωμεν χορόν.

ΜΩΜΟΣ.

Πολὺ καλὰ, ἄς ᾄδω· πλὴν ἀλλὰ καὶ σεῖς
θὰ μ' ὑπεραπισθῆτε, ἐὰν ἴδῃτε
κανεὶς νὰ μὲ προσβάλη;

ΑΝΗΡ Γ'.

Ποῖος εἶν' αὐτός
ὁ τολμητίας, ὅστις θὰ...

ΜΩΜΟΣ.

Ἵπόσχεσθε
νὰ μ' ὑπεραπισθῆτε;

ΑΝΗΡ Γ'.

Σὰς ὑπόσχομαι
νὰ τὸν διχοτομήσω ὡς ραπάνιον!

ΜΩΜΟΣ.

Μὴ αἵματα, νὰ ζῆτε. — Ὑγιαίνετε.

ΑΝΗΡ Γ'.

Ποῦ φεύγετε; σταθῆτε.

ΜΩΜΟΣ [ἐξερχόμενος.]

Ἐπανέρχομαι,

ΑΝΗΡ Γ' [ἵσταται χάσκων].

Βίς τοῦ λουτροῦ τὰ κρῦα μὲ παρήτησαν.

[φορεῖ τὴν προσωπίδα του.]

Σ Κ Η Ν Η Γ'.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ, ΑΝΗΡ Α'. ΑΝΗΡ Β'. ΑΝΗΡ Γ'. καὶ ἄλλοι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

[κωμικῶς μετημφιεσμένος καὶ φύλλα χάρτου ὑπὸ τὴν
μασχάλην κρατῶν, εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν, ἀκολουθούμε-
νος ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω, οἵτινες περιφέρονται θεωροδοῦς ἀνὰ
ζεύγη καὶ κατὰ μόνος, οὗτος δὲ ἀναεῖς τὸ βῆμα κρούει τὸν
κώδωνα καὶ κράζει.]

Ἐμβάτε, κύριοί μου, καὶ καθήσατε
εἰς τὰ καθίσματα σας μὲ ὑπομονήν,
περὶ σπουδαίου νὰ σκεφθῶμεν θέματος.

[οἱ κεκλημένοι ἐξακολουθοῦσι βηματίζοντες ἐπὶ τῆς σκηνῆς.]

ΑΝΗΡ Γ'.

Τί θεματίζει ἐκ τοῦ βήματός αὐτός;

χορὸς ἡμεῖς ν' ἀρχίσῃ περιμένομεν.

ΑΝΗΡ Α'.

Τί! δὲν ὑπάρχει γούμα!

ΑΝΗΡ Β'.

Δὲν θὰ φάγωμεν;

ΑΝΗΡ Γ'.

Τὰς προσωπίδας τί ἐβάλαμεν λοιπὸν;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τὰς προσωπίδας, κύριοι, ἐβάλαμεν,
περὶ σπουδαίου νὰ σκεφθῶμεν θέματος,
χωρὶς νὰ μᾶς γνωρίσουν οἱ ἀντίπαλοι.

ΑΝΗΡ Γ'.

Χορὸν λοιπὸν δὲν ἔχει;

ΑΝΗΡ Α'.

Οὔτε φαγητόν;

ΑΝΗΡ Β'.

"ὦ! ἔχω μίαν πέναν!

ΑΝΗΡ Γ'.

Κύριε, αὐτός

δὲν εἶναι τρόπος!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τρόπος εἶναι τὸ λοιπὸν
σεῖς οἰκογενειάρχαι ὅλοι ἄνθρωποι
εἰς τοὺς χοροὺς προθύμως καὶ τὰ γεύματα
νὰ τρέχετε, ὅποταν σὰς καλῶσι δὲ
περὶ σπουδαίου νὰ σκεφθῆτε πράγματος,
τοὺς πόδας νὰ κτυπᾶτε ὡς τὰ ἄλογα
διότι εἰς τὸν σταῦλον δὲν τοῖς ἐβάλα
κριθὴν ὁ ἵπποκόμος;

ΑΝΗΡ Α'.

"Ἐχει δίκαιον

ὁ κύριος.

ΑΝΗΡ Β'.

Τὸ θέμα νὰ ἀκούσωμεν.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Καθήσατ' εἰς τὰς ἑδρας πρῶτον.

[Κάθηνται ὅλοι ἐν ἡσυχίᾳ.]

Εὐγὲ σας.

[λαβὼν, πίνει ὕδωρ.]

Φίλιτατοι μασκαράδες καὶ συνάδελφοι!
τεντώσατε τ' αὐτιά σας καὶ ἀκούσατε.

Δὲν ἀγνοῶ ὅτ' ἦτον ἄλλοτ' ἐποχῆ,
καθ' ἣν ὁ γάμος ἦτον ἀνακούφισις
γλυκεία εἰς τὸν ἄνδρα· ὅμως σήμερον
τὰ ὅσα πάσχω ἐκ τοῦ γάμου μου ἐγὼ

δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι πάσχετε καὶ σεῖς
τὰ ἴδια ἐπίσης καὶ χειρότερα.

Τοσοῦτον αἱ κυραὶ παρεγνώρισαν
τὴν φύσιν των ἐσχάτως καὶ τὴν θέσιν των,
ὥστε νομίζω ὅτι ἂν ἀφήσωμεν
αὐτὰς νὰ ἀρμενίζου μ' ἀερόστατα,
ὅποια ἐξ Εὐρώπης προμηθεύονται,
καιρὸς δὲν θὰ περάσῃ καὶ θὰ πέσωσι,
νὰ μᾶς πλακώσουσιν ὄλους κατακέφαλα.
Τὸ κατ' ἐμὲ, τὸ λέγω, ἡ γυναῖκά μου
μ' ἐξουσιάζει ὡς ἂν ἦμιν δούλος τῆς·
ἂν τὸ πρῶτ', ὅποταν ἐξυπνήσωμεν,
γλυκὰ γλυκὰ τῆς εἶπω «καλημέρα σας»,
ἐκείνη χασμωμένη βάζει τῆς φωναῖς,
διότ' εἰς τὸν νικητῆρα δὲν εὐρίσκεται
τῆς παρθενίας γάλα φαρμακευτικόν
τὸ πρόσωπον νὰ νίψῃ γρηθὲ δὲ ἂν εἶπῶ,
κτυπᾷ εὐθὺς τὸν πόδα εἰς τὸ πάτωμα,
ἐγὼ δὲ ρίπτομ' ἔξω μὲ τὰ νυκτικά
κ' εἰς φαρμακεία τρέχω ἐξυπόλυτος.
Ποία γραφὴ τὸ λέγει, ποῖον λεξικόν
Ἀγγλογαλλοελληνικοκινεζικόν,
τοὺς ἄνδρας νὰ ὑβρίζουν αἱ γυναῖκες των;
Ἄλλ' ἔστω, ὅλα ταῦτα εἶναι δεύτερα·
πλὴν ὅτι καὶ εἰς μέσον καλοκαίριον
νὰ τουρτουρίζω μ' ἀναγκάζει, ἀδελφοί,
ἡ γυνακεία εἶναι πολυτέλεια,
διότι μὲ γυμνώνει ὡς τὸ κόκκαλον.
Ἐγὼ δὲν ὑποφέρω πλέον, ἀδελφοί,
αὐτὴν τὴν τυραννίαν· βδελλ' ἐμπορικαὶ
εἰς ὄλον μου τὸ σῶμα ἐκολλήθησαν
καὶ μοῦ ροφοῦν τὸ αἷμα! λυπηθῆτέ με
καὶ σώσατέ με, φίλοι!

[μετὰ μικρόν.]

Ταῦτα, κύριοι,
κατηγορήσας κατὰ γυναικῶν, φρονῶ
πῶς πρέπει τέλος νὰ τὰς σωφρονίσωμεν,
ψηφίζοντες ἀμέσως νομοσχέδιον,
δι' οὗ ἡ γυναικεία πολυτέλεια
νὰ καταργηθῆται πλέον, ὕψασμα δ' ἀπλοῦν
ἀπὸ καννάβι ἢ βαμβάκι ἐσθῆθον
ὡς γυναικεῖον νὰ ὀρίζετ' ἐνδυμα.

ΑΝΗΡ Α'. Β'. καὶ ἄλλοι [χειροκροτοῦντες.]

Εὐγε! ὠραία! εὐγε! εὐγε! μάλιστα!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [μεταξὺ εἰς τὴν τράπεζαν.]

Τίς ἄλλος θέλει ν' ἀγορεύσῃ, κύριοι;

Σ Κ Η Ν Η Δ'.

ΜΩΜΟΣ και ει ανωτέρω.

ΜΩΜΟΣ [εμφανιζόμενος εις την θύραν].

Έγώ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [εκπληκτός και ιδίαν.].

‘Η σύζυγός μου! ή δέν είν’ αυτή; εδ’ εδω αὐτὴ νομιζώ εἶναι· ὦ, τὴν ἀλεπού! κ’ ἐδῶ ἀκόμη τὴν οὐράν της ἔβαλε; — Κυρία, τί ζητεῖτε;

ΜΩΜΟΣ.

[πλησιάζων και φιλιῶν μετὰ φωνῆς λεπτῆς και προσπεποιημένης.]

Καλησπέρα σας.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Καλὴ ἐσπέρα· πλὴν τί θέλετε ἐδῶ;

ΜΩΜΟΣ.

‘Ολίγας λέξεις θέλω, κύριε, κ’ ἐγὼ νὰ εἶπω, ἀναβάσα εἰς τὸ βῆμά σας.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τῆς γυναικὸς τὸ ἔργον εἶναι τὸ φαρὲν νὰ ἐμβαλῶν τὸ ἀνδρὸς της φόρεμα και ὄχι ν’ ἀναβαίη βῆματα ἀνδρῶν.

ΜΩΜΟΣ.

‘Οπόταν ὁμως μοῦ κτυπῶσι τὴν χορδὴν τὴν εὐαισθητοτέραν τῆς καρδίας μου...

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Εγὼ δὲν εἶμαι μουσικός, κυρία μου, οὐδὲ μὲ μέλει πῶς κτυπῶνται αἱ χορδαί, διὸ σὰς διατάττω νὰ ἐξέλθετε.

ΜΩΜΟΣ.

‘Ο λόγος ἐν Ἑλλάδι εἶν’ ἐλεύθερος και ἐπιμένω νὰ λαλήσω, κύριε.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Ω, τὴν δαιμονισμένην! δὲν ἀκούετε τί γλῶσσαν ἀναπτύσσει δικηγορικὴν;

ΑΝΗΡ Γ'.

Δίκαιον ἔχει· τάρθρον δεκατέσσαρα σελὶς νομιζώ τρίτη τοῦ Συντάγματος ἐλεύθερον ἀφίνει τὸν βουλόμενον προφορικῶς νὰ εἴπῃ τὰς ἰδέας του ἢ και νὰ τὰς τυπώσῃ εἰς φυλλάδιον, ἀν ὡς εὐθηνότεραν δὲν ἐπρόκρινε τὴν χημικὴν μελάνην.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἐξοργισθεὶς.].

Λοιπὸν, κύριε,

ἐνῶ ἡμεῖς κρυφίως κατὰ γυναικῶν ἐνταῦθα συνελθόντες συσχεπτώμεθα, θ’ ἀφήσωμεν γυναῖκα παραχοπιὸν νὰ μὰς ἀνακατώσῃ μετὰ τὴν γλῶσσάν της;

[Ἐγείρεται σφοδρὰ λογομαχία.]

ΑΝΗΡ Γ'.

Δὲν πρέπει κυρίε μου, νὰ προσβάλετε μίαν κυρίαν, τῆς ὁποίας τ’ ὄνομα...

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [διακόπτων αὐτόν.].

Σιώπα!

ΑΝΗΡ Γ'.

Τῆς ὁποίας μόνον τ’ ὄνομα...

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Σιώπα! λέγω.

ΑΝΗΡ Γ'.

Τῆς ὁποίας, κύριε,

τὸ ὄνομα και μόνον ἀν ἀκούσε...

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Σοῦ ἀφαιρῶ τὸν λόγον!

ΑΝΗΡ Γ'.

‘Όχι, κύριε!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Εξω ἀμέσως!

ΑΝΗΡ Γ'.

Κάτω! κάτω γρήγορα!

ΑΝΗΡ Α'. [ἀναπηρῶν εἰς τὸ μέσον.]

Αἱ, κύριοι! σταθῆτε! μὴ μαλόνετε!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Αὐτ’ ἡ κυρία ἐπιμένω, κύριοι, ἀμέσως νὰ ἐξέλθῃ· δὲν τὴν βλέπετε; ἀκόμη δὲν ἐμβῆκε και μὰς ἔκαμε μαλλιά κουδάρια.

ΑΝΗΡ Α'.

‘Όχι, κύριε·

καλλίτερα νὰ μείνῃ· δὲν θὰ εἰπωσι τοιουτοτρόπως αἱ κυριαὶ αὐρίον ὅτι ἐρήμην ἐδικάσαμεν αὐτάς.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Οὕτω φρονεῖτε ὅλοι;

ΤΙΝΕΣ.

Οὕτω, μάλιστα.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [πρὸς τὸν Μῶμον.]

Καλὰ λοιπὸν, καθῆστε εἰς ἓν κάθισμα, ἔως νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά σας.

[Ὁ Μῶμος κίθεται πλησίον τοῦ γ' Ἀνδρός.]

[ἰδίχ.]

‘Εννοιά σου!

δὲν θὰ σ’ ἀφήσω οὔτε λέξιν νὰ εἴπῃς. — Τίς ἄλλος θέλει ν’ ἀγορεύσῃ κύριοι;

ΑΝΗΡ Α' [ἐρχόμενος πρὸ τοῦ βῆματος.]

‘Εγώ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [λαμβάνων γραφίδα.]

Τὸ ὄνομά σας.

ΑΝΗΡ Α'.

Τί τὸ θέλετε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Εν ὄνομα ἀνάγκῃ εἰς τὰ πρακτικὰ νὰ φαίνεται κ’ ἄς ᾔναι ὅ,τι δῆποτε. Λοιπὸν, τὸ ὄνομά σας.

ΑΝΗΡ Α'.

Μακαρόνιος,

ἀπὸ τὸ Καππανδρίτι, μεγαλέμπορος Ἀμαρουσίου, δήμαρχος δὲ κατ’ αὐτάς ὁ ἀδελφός μου γίνεται.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Ανάβαινε.

[Ὁ Σωτ. παρατηρῶν τὸν Μῶμον, κινεῖ ἀπὸ κειροῦ εἰς καιρὸν ἀπειλητικῶς τὴν κεφαλὴν του, πρὸς δὲν ἀποκρίνεται και οὕτως διὰ προροίων κινήσεων τῆς κεφαλῆς.]

ΑΝΗΡ Α'. [ἀναβῆς τὸ βῆμα.]

‘Ω ἄνδρες Ἀθηναῖοι! ἀληθῶς πολὺ ἐσχάτως αἱ κυριαὶ τὸ ἐσήκωσαν· τοσοῦτο δὲ καθόλα θέλουν πάντοτε νὰ ὑπερέχουν, ὥστε κ’ εἰς τὴν τράπεζαν αὐταὶ νὰ τρώγουν θέλουν περισσότερο.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Παρακαλῶ συντόμως.

ΑΝΗΡ Α'.

Συντομώτατα. —

Προχθὲς ἡμεῖς ἀκόμη ἐκαθήσαμεν μετὰ τῆς γυναικὸς μου νὰ συμπάγωμεν ἓνα λαγὸν στιφάδο νοστιμώτατον· ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἐστράφη, ἀδελφοί, νὰ πιάσω τὸ πηροῦν και ὁ λαγὼς ἐκ τῆς τραπέζης ἔγεινεν ἀνάσπαστος.

‘Η σύζυγός μου, κύριοι, τὸν ἔφαγε, τὰ κόκκαλα δὲ μόνον ἄφησ’ εἰς ἐμέ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἀποθῶν αὐτόν.]

Κατάβαινε, κατάβα.

ΑΝΗΡ Α'.

[θυμωθείς ἔβδνει κατ’ αὐτοῦ τὴν χεῖρα, εἶτα δὲ ὡσεὶ μεταμεληθεὶς ἀποσύρεται, λέγων.]

‘Ετελείωσα.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τίς ἄλλος θέλει ν’ ἀγορεύσῃ, κύριοι;

ΑΝΗΡ Β'.

‘Εγώ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τὸ ὄνομά σας.

ΑΝΗΡ Β'.

Γυμνοπόδαρος.

ἄλλοτε ἤμην κτηματίας Ἀθηνῶν, τὸν ιδιώτην τώρα δὲ μετέρχομαι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

‘Ανάβαινε.

ΑΝΗΡ Β' [ἀναβῆς.]

Μεθ’ ὅσα εἶπον, κύριοι, οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐνταῦθα ἀγορεύσαντες, δὲν ἔρχομαι νὰ εἶπω ἄλλο τίποτε ἢ μόνον ὅ,τι ἔπαθα ὁ ἴδιος.

‘Οπόταν ἐνυμφεῖσθην εἶχον, κύριοι, οἰκίαν ἐν Ἀθήναις, προῖκα δ’ ἐλαβὼν παρὰ τὸν Μαραθῶνα μίαν ἄμπελον. Τὰς πρώτας τὰς ἡμέρας, δόξα τῷ θεῷ, ὁ οἶκός μου ἐπλούτει εἰς ἀλεύριον φασούλια, πατάτας, ἀραπὸσάρα και τὰ λοιπά· πλὴν τώρα τίποτε σχεδὸν ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔχω, ὅλα τὰ ἔφαγεν ἡ σύζυγός μου, ὅλα μὲ τῆς μόδαις της.

ΑΝΗΡ Α'.

Μωρὲ στομάχι! δὲν τὸ εἶπα πρὶν ἐγὼ πῶς μὴ γυναῖκα τρώγει διὰ εἰκοσι;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [κρούων τὸν κῶδωνά.]

Μὴ διακόπτῃς, κύριε, τὸν βῆτορα.

ΑΝΗΡ Β' [ἐξακολουθῶν.]

‘Αν φόρεμ’ ἀγοράσῃ ἄσπρον σήμερα, τὴν ἄλλην θέλει μαῦρον, τὴν ἐπαύριον καφφέρεγγυ, και πάλιν μαῦρον ὡς προτοῦ, χωρὶς νὰ ἐξετάξῃ πόσα χρήματα τὰ χρώματα ἀξίζουν. — ‘Πλὴν, γυναῖκά μου, αὐτὰ δὲν μὰς συμφέρουν, μὲ ἀφάνισες!’

τῆς εἶπα μιὰ ἡμέρα· πλὴν ἐκεῖνη τί μ' ἀπήντησε θαρρόειτε; — «Πήγαν' ἀπ' ἐδῶ, «παληοκαμπούρη! ἐάν θέλῃς, εἰ δὲ μὴ, «τὴν προῖκά μου, νὰ φύγω!» — Τώρα, κύριοι, τὴν βράχιν μου δεικνύω καὶ σὰς ἐρωτῶ· εἶμαι ἐγὼ καμπούρης; ἀπαντήσατε.

[Τραπεζίς, ἐπιδεικνύει τὴν βράχιν τοῦ ψευρισμοῦ καὶ γέλως εἰς τὸ συμβούλιον.]

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [κρούων τὸν κώδωνα].

Καλὲ, προχώρει κ' εἶσαι ἴσιος, ἀδελφέ!

ΑΝΗΡ Β'.

Τοιαῦτα, κύριοί μου, πάσχω σήμερον ἐγὼ ἐκ τῆς συζύγου, ἣτις ἀπειλεῖ νὰ μὲ ἐνάξῃ κ' εἰς τὸ δικαστήριον, ἵνα πληρώσω ὅ,τι ἔφαγεν αὐτὴ· δὲν βλέπω ἄλλην σωτηρίαν τὸ λοιπὸν, εἰμὴ τὴν γυναικίαν πολυτέλειαν ἀπαντες ὁμοφώνως νὰ ἐξώσωμεν.

ΑΝΗΡ Α' καὶ ἄλλοι [χειροκροτοῦντες.]

Εὐγε! ὦραϊα! εἶμαι σύμφωνος κ' ἐγὼ!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τίς ἄλλος θέλει ν' ἀγορεύσῃ, κύριοι;

ΜΩΜΟΣ.

Ἐγὼ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τὸ κύριόν σας λέγέτ' ὄνομα.

ΜΩΜΟΣ.

Μωκομοκοσκελπικινικικήκη.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Πῶς! πῶς εἶπατε! τί γλῶσσα εἶναι αὕτη;

ΜΩΜΟΣ.

Μωκομοκοσκελπικινικικήκη.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Κορακιστικά, κυρία, δὲν ἤξεύρω, φύγετ' ἀπ' ἐδῶ.

ΜΩΜΟΣ.

Σὰς εἶπα τ' ὄνομά μου.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τί νομίζετε; δὲν σὰς γνωρίζω τάχα καὶ νὰ παίξετε μ' ἐμὲ ζητεῖτε τώρα;

ΜΩΜΟΣ.

Θέλετε λοιπὸν νὰ εἶπω τ' ὄνομά μου τ' ἀληθές; ἰδοῦ . . .

ΣΩΣΙΑΔΗΣ

Ὦ, τὴν καττραμένην!

εἶναι πρόθυμος; νὰ μὲ ἐκθέσῃ, βλέπω.

ΜΩΜΟΣ.

Ὀνομάζομαι . . .

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Σιώπα.

ΜΩΜΟΣ.

Γράψε, γράψε.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἐγραψα, ἀρκεῖ· ἀνάβα, βουρλισμένη!

[Ὁ Μῶμος ἀναβαίνει τὸ βῆμα, ὃ δὲ Σωσιάδης μένει παρ' αὐτῷ καὶ ἐξετάζει μιτὰ περιεργίας τὸ ἐνδυμά του.]

ΜΩΜΟΣ [ἐξηραβήχων.]

Ἐν πρώτοις, κύριοί μου, συγχαρήσατε, ἐάν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς μου φαίνεται χονδροειδῆς ὀλίγον· λόξιγγάς καὶ βῆξ τὸν λάρυγγά μου τρεῖς ἡμέρας ἐνοχλοῦν, ἐγὼ δὲ ἐγερεθεῖσα ἐκ τῆς κλίνας μου τὰ γυναικεῖα ἔτρεξα συμφέροντα διὰ νὰ προστατεύσω. — Κύριοι! . . . κούχ, κούχ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἔλκων αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος.]

Τί προσπαθεῖς ν' ἀλλάξῃς τώρα τὴν φωνήν; σ' ἐγνώρισα, κυρία, σὲ ἐγνώρισα ἀπὸ τὸ φόρεμά σου.

ΜΩΜΟΣ.

Κύριοι! . . . κούχ, κούχ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ὦς αὔριον ἀν θέλῃς βῆχε' πρόσσεξ μὴ εἶπες ὅμως παρρησία τίποτε καὶ δι' ἐμὲ, διότι . . .

ΜΩΜΟΣ.

Κύριοι! . . . κούχ, κούχ. —

[Ὁ Σωσιάδης κἀθηται παρ' αὐτῷ, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν δεικνύει τὴν στενοχωρίαν τοῦ διὰ κωμικῶν κινήματων.]

Τὸν λόγον πρὶν ἀρχίσω, δὲν μοι λέγετε πρὸς τί τοσαύτη, κύριοι, καταφορά τὸ αἷμά σας θολώνει κατὰ γυναικῶν, πρὸς ἃς τοσαύτας χάριτας ὄφειλετε; τίς, κύριοι, ἐν πρώτοις σὰς ἐγέννησε; τίς; — αἱ γυναῖκες. Γάλα τίς σὰς ἔδιδεν, ὅταν παιδία ἐφωιάζετο οὐ ἅ!

— γυναῖκες. Νύκτα τίς σὰς ἐνανούριζεν, ὅπότεν ἐκοιμᾶσθε βρογχαλίζοντες, πρὸς χάριν σας ἐκεῖνος μένων ἀγρυπνῶν; — γυναῖκες. Ὅταν τέλος ἀσθενήσητε, τίς ἔχει τὴν φροντίδα, καταπλάσματα νὰ σὰς προετοιμάξῃ ἀλλεπάλληλα; — πάλιν γυναῖκες. Εἶναι δίκαιον λοιπὸν, ἡμεῖς τοσαῦτα διὰ σὰς νὰ πάσχωμεν,

σεῖς δὲ ἀγνωμονοῦντες, ὦ ἀχάριστοι, κακουργιοδικεῖον νὰ συσταίνετε ἐνταῦθα συνελθόντες κατὰ γυναικῶν;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [δεικνύον τοὺς πολυελαίους.]

Κυρία μου, τὰ φῶτα ἔχουν ἐξοδα καὶ μὴ πολυλογῆτε· ἐφωτίσθημεν.

ΜΩΜΟΣ

Σιώπα, φωτισθέστα!

[ἐξηκλουθῶν.]

Ἄλλα λέγετε:

αἱ ἀπαιτήσεις σήμερον τῶν γυναικῶν δὲν ἔχουν οὔτε μέτρον οὔτε ὄρια. Τί ἀπαιτήσεις; μίαν, δόξα τῷ Θεῷ, ἐπιθυμίαν αἱ γυναῖκες ἔχουσι καὶ τὴν κηρῦττον: ἃς ἐνδύωνται κομψῶς, ὡς τὰ τῶν Παρισίων φιγουρίνια, καὶ ἃς μὴ ἔχουν εἰς τὸν οἶκόν τῶν ψωμί. Ἄλλα, ἀφότου ἦλθεν ἡ ἐπάρατος, φωνάζετε, ἐνταῦθα πολυτέλεια, πληρόνομεν ἀπαύστως. — Ὦ! νὰ σὰς χαρῶ, καλοὶ μου οἰκονόμοι! — Ὅ,τι τὸ λοιπὸν διὰ τὴν σύζυγόν σας ἐξοδεύετε παρατηρεῖτε μόνον, ὅσα ἄλλα δὲ σεῖς εἰς τὰ καφρονεῖα καὶ τὰ παίγνια οἱ ἄνδρες σπαταλάτε χαρτοπαίζοντες, ὑπ' ὄψιν σας ἐκεῖνα δὲν λαμβάνετε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [μετ' ἐργῆς ἀνιστάμενος.]

Τί λέγετε, κυρία, δὲν ἤξεύρετε! ἐγὼ ποτέ μου ν τ ὀ μ ι ν ο ν δὲν ἐπαιζα, οὐδὲ ἤξεύρω πῶς τὰ κόπτουν τὰ χαρτιά, καὶ ὅμως ἡ γυνὴ μου, ἐλαφρότερον καὶ τοῦ χαρτίου, φλοῦδαν μὲ κατήντησε μὲ τοῦ συρμού τὰ εἶδη τάτελείωτα.

ΜΩΜΟΣ.

Πῶς! πῶς! τί εἶπες, κύριε, παρακαλῶ; καὶ μήπως μόνον αἱ γυναῖκες τὸν συρμὸν ἀκολουθῶσι; διατί σεῖς, κύριοι, νὰ μὴ φορῆτε τάχα φόρεμα ἀπλοῦν καὶ κατεμβαλωμένον, ὅπως ἔφερον ὁ Διογένης πάλαι ὁ φιλόσοφος, προπάτωρ σας ἀρχαῖος, ἀλλὰ πρῶτα μὲν εἰς κύνες τὸν λαμῖόν σας περισφιγγοντες διὰ τοῦ λαμοδετοῦ, μὲ ἐνδύματα στενὰ καὶ κολλημένα εἰς τὸ δέρμα σας ὡς διαβῆτε νέας ἐφευρέσεως περιπατεῖτε τεντωμένοι σήμερον;

ΑΝΗΡ Α' πρὸς τὸ Β'.

Γυνή, μὰ τὴν ἀλήθεια, τετραπέρατος καὶ βερητορευμένη μ' ὄλα τῆς τὰ βῶ. Εὐφράδειαν τοιαύτην ἤκουσες ποτε;

ΑΝΗΡ Β'.

Ποτέ μου.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἰδ' ἄ].

Τὴν ἀχρείαν! ὦ! ἐκλόνισος τὰς πεποιθήσεις βλέπω κ' εἶναι φόβος μὴ . . . — Τῶν κανναβίων πρέπει νὰ παραιτηθῶ, τὸ ζήτημα μὴ χάσω.

ΜΩΜΟΣ [ἐξηκλουθῶν]

Ἡ νομίζετε

πῶς αἱ γυναῖκες δὲν τὰ βλέπουσιν αὐτά; τὰ βλέπουν καὶ γελῶσι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Φθάνει σου! ἀρκεῖ

κατὰβαίνει, κατὰβα.

ΜΩΜΟΣ.

Ὅθεν, κύριοι,

νομίζω ὅτι εἶναι δικαιοῦτατον τὰ πράγματα ὡς ἔχουν νὰ ἀφήσητε, μήπως ἀλλέως μόνον προκαλέσητε σφοδρὰς ἀντεκδικήσεις. Ἦδη μὲν ἐγὼ τὴν ὑποχρέωσίν μου ἐξεπλήρωσα, ἐάν δὲ τούναντιόν σεῖς ψηφίσετε τὸ βάρβαρον ἐκεῖνο νομοσχέδιον, διόλου δὲν μὲ μέλει· γῆρα πρὸ πολλοῦ κατὰ κακὴν μου τύχην εἶμαι εὐτυχῶς καὶ δὲν θὰ μ' ἀναγκάσῃ νὰ συμμορφωθῶ οὐδεὶς ἀνὴρ πρὸς τοῦτο· ἦδη χαίρετε.

[καταβῆς, ἐπικεκκῆται εἰς τὴν θέσιν τοῦ καὶ ἐκβάλλει τὰ χειρόκτιά το· ὁ]

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [μετ' ἐργῆς ἀπὸ τῆς Τραπεζῆς τοῦ]

Δὲν εἶναι γῆρα! ἔχει ἄνδρα, κύριοι, καὶ ψεύδεται καθ' ὄλα! ὅσα εἶπε δὲ τὰ εἶπεν, ἵνα μὲ ἀντιπολιτευθῇ, διότι εἶν' ἐχθρὰ μου. Ὅχι, κύριοι! συλλογισθῆτε ὅτι ἀν ἀφήσωμεν καὶ πάλιν ἐλευθέρως τὰς συζύγους μας, νὰ σφίγγουν τὸ σχοινίον, ὅπως ἤρχισαν, ἀφεύκτως θὰ μᾶς πνίξουν. Δεῦτε τὸ λοιπὸν ἐν ψήφισμα ἀμέσως νὰ ψηφίσωμεν, δι' οὗ ἡ γυναικεῖα πολυτέλεια νὰ καταργηθῆται πλέον· εἴσθε σύμφωνοι;

ΑΝΗΡ Α' Β' καὶ ἄλλοι.

Ναί! μάλιστα! νὰ γείνη! σύμφωνοι εἴμεθα!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Λοιπὸν ἐπεραιώθη ἡ συζήτησις,
ἐγὼ δὲ θέλω γράψω εἰς τὰ πρακτικά:
«Ἐν ἔτει σωτήριον — καὶ τὰ καθεξῆς —
» ἀπὸ κοινοῦ οἱ ἄνδρες συσχεψάμενοι
» σωτήριον ψηφίζουσι νόμον σήμερον,
» δι' οὗ ἡ γυναικεία πολυτέλεια
» εἰς τὰς Ἀθήνας καταργεῖται τοῦ λοιποῦ».
— Εἰς ταῦτα συμφωνεῖτε ὅλοι, κύριοι;

ΟΛΟΙ [χειροφοροῦντες.]

Να, ὅλοι συμφωνοῦμεν! τὸ δεχόμεθα!

ΑΝΗΡ Γ'.

Σταβίητε δὲ ὀλίγον, μὴ βιάζεσθε.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τί νὰ σταβῶμεν πλέον; ἡ συζήτησις,
ἐπεραιώθη καὶ καθὼς ἀπέρχεται.

[κρούει τὸν κώδωνα καὶ ἡ συνεδρίασις διαλύεται.]

ΣΚΗΝΗ Ε'.

ΑΝΗΡ Γ' ΜΩΜΟΣ καὶ ΣΩΣΙΑΔΗΣ

[ὕπεβλέπων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς τραπέζης του, ἐφ' ἧς
προσποιεῖται τὸν γράφοντα.]

ΑΝΗΡ Γ' πλησιάζων τὸν Μώμον.

Ἐάν, κυρία, συνοδίαις ἔχετε
ἀνάγκην, εἰμαι δούλος προθυμότητος.

ΜΩΜΟΣ.

Τί ὄρα εἶναι τάχα;

ΑΝΗΡ Γ'.

Μεσονύκτιον

νομίζω πλησιάζει.

ΜΩΜΟΣ.

Ἐάν εἴχετε
τὴν καλοσύνην, νὰ μὲ συνοδεύσητε
εἰς τὴν οἰκίαν.

ΑΝΗΡ Γ'.

Δότε μοι τὴν χειρὰ σας,
κύρι', ἂν ἀγαπάτε, καὶ ὑπάγωμεν
ὅπου ἐπιθυμοῦμετε.

ΜΩΜΟΣ [διαπερῶν τὸν βραχίονα.]

Σὰς εὐχαριστῶ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἀκολουθῶν αὐτοὺς ἐξερχομένους]

Αἶ, κύριε! κυρία! δὲν ἀκούετε!

ΑΝΗΡ Γ' [ἀποκαλυπτόμενος.]

Τί ἀγαπάτε, κύριε, παρακαλῶ;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τί τρόπος εἶναι οὗτος; ποῦ πηγαίνετε;

ΑΝΗΡ Γ'.

Τί, εἰσθε ἀστυνόμος;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Περισσότερον
τοῦ ἀστυνόμου εἶμαι, εἶμαι σύζυγος!
ναί, κύριε. — Κυρία! δὲν ἐντρέπεσθε
τὸν οἶκόν σας τὴν νύκτα νὰ ἀφίνετε
καὶ ὑπὸ προσωπίδα νὰ προσέρχεσθε
ἐδῶ τοιαύτην ὥραν, ἐμπροσθέν μου δὲ
τὰς χεῖράς σας ἀσέμνωσ; νὰ συμπλέκετε
μετὰ ἀνδρὸς ἀγνώστου; Ἄφες τὸν εὐθύς
καὶ πρόσελθε πλησίον τοῦ συζύγου σου!

ΑΝΗΡ Γ' [ἀποσυρμένος.]

Αἶ! τώρα τέλος πάντων τὰ ἐμπλέξαμεν.

ΜΩΜΟΣ.

Χάχ! ἄς γελάσ' ὀλίγον· δὲν μοι λέγετε,
παρακαλῶ, ὡς ποῖαν μ' ἐκλαμβάνετε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Σὰς ἐκλαμβάν' ὅποια εἰσθε ἀληθῶς,
ἡ σύζυγός μου Ἑλληνική δηλοῦν.

ΜΩΜΟΣ.

Ἡ σύζυγός σας; ὄνειρεύσθε, καλῆ,
ἡ ὑπνοβάτης εἰσθε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἦ τὴν ἀναιδῆ!
μοῦ ἔρχεται ὡς βόμβα νὰ διαφράξῃ.

ΜΩΜΟΣ.

Ἦ, βέβαια θὰ πάσχῃ.

ΑΝΗΡ Γ'.

Μήπως, κύριε,
ἡ ζέστη τοῦ θαλάμου σὰς ἐπείραξε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τὴν σύζυγόν μου δὲν γνωρίζω ἀδελφέ;
τί κάθεται καὶ λέγει; — Τὸ ἀνάστημα
ἐγὼ δὲν διακρίνω τῆς συζύγου μου,
τὴν στάσιν, τὸν ἀέρα, τὰ ἐνδύματα,
ὅποια τώρα βλέπω ἀπαράλλακτα
ἐπάνω σας, κυρία;

ΜΩΜΟΣ.

Τί ἀνόητος!

Καὶ μὴ ἡ σύζυγός σας μόνον, κύριε,

φορεῖ τοιοῦτον ἐν Ἀθήναις ἐνδύμα;
— Ὑπάγωμεν, διότι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἔστω, δότε μοι
τοῦλάχιστον, κυρία, πρὶν ἐξέλθετε,
τὴν χειρὰ σας ὀλίγον.

ΜΩΜΟΣ.

Τί τὴν θέλετε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Νὰ σὰς καληγυκτίσω.

ΜΩΜΟΣ.

Ἴδου, λάβετε.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἀρπάζας τὴν χειρὰ του.]

Ἦς ποντικὸν, κυρία, σὲ συνέλαβα!
αὐτὸ ἐδῶ τί θέλει εἰς τὴν χειρὰ σου
τὸ δακτυλίδιον μου;

ΜΩΜΟΣ [διαφυγὼν αὐτόν.]

Ποῖον; ἄφες με!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Δὲν εἶν' ἐκεῖνο, ὅπερ σοῦ ἐδώρησα
τ' ἁγίου Βασιλείου, ἔχει μέσα δὲ
τὸ ὄνομά μου «Σωσιάδης» σαλιστόν;
ἢ μὴ καὶ τώρα θὰ τολμήσης νὰ εἰπῆς
ὅτι δὲν εἶσαι σύζυγός μου;

ΜΩΜΟΣ.

Ἔστω, ναί!
ἡ σύζυγός σας εἶμαι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Καὶ τὸ λέγεις! πῶς!
αὐτὴ, κυρία, εἶναι ἡ συζυγική
λοιπὸν ἀνταμοιβή σου; αἶ, προδότρια!

ΜΩΜΟΣ.

Ἐγὼ σὰς εἶπα εἰς τὸν οἶκον καθαρά:
ἐάν ὡς τὸ ἐσπέρας τἀναγκαῖά μου
πρὸς στολισμὸν δὲν ἔχω ἀντικείμενα,
θὰ κάμω καὶ θὰ δεῖξω . . . ἤρχισα λοιπὸν,
ὡς βλέπετε, ἀπὸ τώρα.

ΑΝΗΡ Γ' [ἰδίᾳ.]

Τ' εἶναι, ἀδελφοί,
ὡς τόσω κ' ἡ γυναῖκα!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἐκράτητος ὑπὸ τῆς ἀρπῆς.]

Ἦ! ἂν ἐβλέπετε
τοὺς μορφασμοὺς, ἀχρεία, τοῦ προσώπου μου
ὑπὸ τὴν προσωπίδα ταύτην τὴν στριγγὴν,

«οὐραγγοῦτάγγος ὁ ἀνὴρ μου ἔγεινε»
θὰ ἐξεφώνεις, φεύγουσα περίτρομος,
νὰ μὴ σὲ φάγω!

[ὄρμῃ ἐν βῆμα πρὸς τὴν ἐμπρὸς, ὃ δὲ

ΑΝΗΡ Γ'.

κρατεῖ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος, λέγων εἰρωνικῶς.]

Καλ', ἡσύχασ', ἀδελφέ.

ΜΩΜΟΣ.

Καὶ μήπως τώρα δὲν τὸ λέγω; λάβετε
τὸ δακτυλίδιον σας καὶ ἀφήτέ με
νὰ ἡσυχάσω πλέον· μ' ἐζαλήσατε.

[ἐξαγαθὼν, τὸ δίπτει περιφρονητικῶς εἰς τὸ
πρόσωπόν του.]

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἀναλαβάνων αὐτό.]

Ἦ! τὴν κατηραμένην!

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἦ διάβολε!
χωρίζονται, ὡς βλέπω, ἐξ αἰτίας μου
ἀλλὰ ἐγὼ τί πταίω;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Δὲν ὀρέγεσαι
λοιπὸν νὰ ἦσαι σύζυγός μου τοῦ λοιποῦ;
καλὰ! νὰ μὴ τολμήσης; εἰς τὸν οἶκόν μου,
κακοαναθρεμμένον γυναικάριον,
εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἔλθῃς, ἐπειδὴ κλειστήν
τὴν θύραν θ' ἀπαντήσης καὶ πρὸς γνώσιν σου!
[φεύγει ταχῆς.]

ΑΝΗΡ Γ' [ὄρμῶν κατ' αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐξῆλθε.]

Ἀυθάδη, στάσου! τώρα βλέπεις! — ἔφυγε . . .

ΣΚΗΝΗ Σ'.

ΑΝΗΡ Γ', καὶ ΜΩΜΟΣ.

ΑΝΗΡ Γ'.

Λοιπὸν, κυρία, τώρα τί θὰ κάμετε;

ΜΩΜΟΣ.

Τί θέλετε νὰ κάμω; εἰς τὸν οἶκόν μου
δὲν δύναμαι νὰ ἔλθω πλέον βλέπετε.

ΑΝΗΡ Γ'.

Τὸ κατ' ἐμὲ, κυρία, προθυμότητος
νομίζω ὅτι προσηγέθητι ἐξ ἀρχῆς
νὰ σὰς ὑπηρετήσω.

ΜΩΜΟΣ.

Σὰς εὐχαριστῶ.

ὡς στρατιώτης ὑπὸ τὴν σημαίαν του
πιστότατος τῶντι παρεμείνατε
κατὰ τὴν μάχην· μήπως ἐπληρώθητε;

ΑΝΗΡ Γ'.

Κυρία . . . τὴν πληγὴν μου τὴν γνωρίζετε,
νῦν δὲ ἀνυπομόνως νὰ ἐγγύσητε
τὸ βέλσαμον προσμένω· δὲν ἤξεύρετε
τί πόνους ὑποφέρω.

ΜΩΜΟΣ.

Ποία σύμπτωσις!

κ' ἐγὼ ἐπίσης ὑποφέρω τὰ αὐτά.
Καὶ ποῦ πονεῖτε, κύριε, παρακαλῶ;

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἐδῶ . . . εἰς τὴν καρδίαν· σεῖς, κυρία, ποῦ;

ΜΩΜΟΣ.

Ὀλίγον παρακάτω . . . εἰς τὸν στόμαχον.

ΑΝΗΡ Γ'.

Καὶ ἡ αἰτία;

ΜΩΜΟΣ.

Ἵποθέτω πῶς πεινώ.

ΑΝΗΡ Γ' [ιδίᾳ].

Διὰ πλαγίου τρόπου μᾶς τὸ ἔφερε,
νὰ διατάξω ἴσως κανὲν φαγητόν.

ΜΩΜΟΣ.

Ἐὰν ὁ ξενοδόχος εἶχε κάτι τι
νὰ μᾶς προσφέρει, τὸν ἐπλήρον· αὐρίον.

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἄ! ὄχι δὰ, κυρία· ἡ ὑπόθεσις
αὐτὴ ἀνήκει τῶρα πλέον εἰς ἐμέ,
νὰ τὴν διεξαγάγω.

ΜΩΜΟΣ.

Πλὴν δὲν ἐννοῶ

νὰ πειραχθῆτε τὸσον . . .

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἄ! κυρία μου . . .

ΜΩΜΟΣ.

Ἄ! ὄχι κύριέ μου . . . σᾶς παρακαλῶ . . .

ΑΝΗΡ Γ'.

Κυρία μου, τί λόγος; διὰ σᾶς τὸ πᾶν,
τὰ πάντα ἰδικά σας.

ΜΩΜΟΣ [θωπεύων αὐτόν].

Τὸ πουλάκι μου!

Δὲν ἔξεύρεις, φίλτατέ μου, πόσον σ' ἀγαπῶ.

ΑΝΗΡ Γ'.

Ἀγάπη μου!

ΜΩΜΟΣ.

Ψυχὴ μου!

ΑΝΗΡ Γ' [ἐνθουσιωδῶς].

Ὦ! ἐμέθυσα·

δὲν βλέπεις, δὲν ἀκούεις χαριεντισμούς;
αὐτὴ μὲ τὰ σωστά της μὲ ἠγάπησε.

[στρεφόμενος πρὸς τὸ βῆθος τῆς σκηνῆς.]

— Παιδί! παιδί! ποῦ εἶσαι; φέρε γρήγορα,
φέρε λαγούς, τρυγόνια, φέρε μας παστά,
φέρε ἀπ' ὄλ' ἀκούεις;

[ἐπιστρεφόμενος.]

Δότε μοι ἐδῶ
τὴν χεῖρά σας, κυρία, νὰ ὑπάγωμεν,
διότι δὲν ἀκούουν.

ΜΩΜΟΣ [διαπερῶν τὸν βραχίονα].

Σᾶς εὐχαριστῶ.

[Ἐξέρχονται.]

ΣΚΗΝΗ Ζ'.

Μετασκευὴ τῆς σκηνῆς. Θάλαμος ἐν τῇ οἰκίᾳ
τοῦ Σωσιάδου.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ καὶ μετ' ὀλίγον ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

[εἰσέρχεται μὲ φῶς εἰς τὰς χεῖρας, ἀποθέτουσα δ' αὐτὰ
ἐπὶ τινος τραπέζης, πίπτει βαρῦθυμος ἐπὶ τοῦ παρακειμένου
ἀνακλιντροῦ.]

Ἄχ! ὕπνος νὰ μ' ἐπάρῃ εἶν' ἀδύνατον,
ἐὰν δὲν μάθω πρῶτον τ' ἀποτελέσμα.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

[μετημφιεσμένος ἀλλ' ἄνευ προσώπειου εἰσερχόμενος.]

Ἄς ἔλθῃ τώρα νὰ ἐμβῆ, ἂν ἤμπορῃ,
ἡ βρωμονοκτερίδα! ἐμὰνδάλωσα
μὲ σίδερα τὴν θύραν ἀδιάσπαστα.

[στραφεῖς καὶ ἰδὼν τὴν Ἑλπινικὴν, ἀπισθοχωρεῖ ἐκπληκτικῶς.]

Ἡ σύζυγός μου! . . . Κύριε, ἐλέησον!
— Κυρία . . . πότε ἐφυτρώσατε ἐδῶ;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ [ἐγείρομένη].

Τί ἐννοεῖτε, κύριε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ὀργίλος].

Τί ἐννοῶ,

κυρία, τὸ γνωρίζεις!

ΕΛΠΙΝΙΚΗ [μὲ τρόπον ἡρεμον.]

Ἄλλὰ, φίλε μου,
δὲν σᾶς καταλαμβάνω· τί ἐνδύματα,
καλὲ, φορεῖτε; καλὲ, τί ἐπάθατε;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἄφες αὐτά! τοῦ κάκου ὑποκρίνεσαι
καὶ νὰ γελάσης θέλεις πάλιν μὲ ἐμέ!
ἐγὼ τυφλὸς δὲν εἶμαι, δὲν εἶμαι μωρός!
ἀφοῦ ὡς σύζυγόν σας δὲν μὲ θέλετε,
σᾶς διατάττω νὰ συναῖζετε εὐθὺς
ὅλα τὰ πράγματα σας καὶ νὰ φύγετε,
ἀμα ἐξημερώσῃ.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Ἄλλὰ, κύριε,
ἐγὼ τοιοῦτον λόγον δὲν ἐξέφρασα.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ἐξαπτόμενος].

Πῶς! τώρα θὰ πιστεύσω τί μὲ λέγετε,
ἢ ὅ,τι πρὸ ὀλίγου εἶδα κ' ἤκουσα
μ' αὐτὰ ἐδῶ τ' αὐτὰ μου, ὅταν μετ' ἐμοῦ
ἐκεῖ συνωμιλεῖτε αὐθαδέστατα,
φοροῦσα προσωπίδα εἰς τὸ πρόσωπον;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Ἐγὼ μὲ προσωπίδα; ποῦ;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Καὶ μ' ἐρωτᾶς!

εἰς ξενοδοχεῖον τῆς Ἀνατολῆς
δὲν ἦσαν πρὸ ὀλίγου; δὲν μὲ ὕβρισες;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Ὦ δυστυχία! ὁ ἀνὴρ μου ἐπαθεν.
— Ἄλλὰ πῶς ἠδυνάμην σᾶς παρακαλῶ
κ' ἐκεῖ κ' ἐδῶ συγχρόνως νὰ εὐρίσκωμαι,
ἀφοῦ ἐν βῆμα ἀπ' ἐδῶ δὲν ἔκαμα;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [πρὸς τοὺς θεατὰς].

Κ' ἐντούτοις εἶναι πρόβλημα ἄλυτον αὐτὸ
καὶ μοῦ γανόνει, ἂν σκεφθῶ, τὴν κεφαλὴν.
Ἐνῶ ἐγὼ ὡς ὄνος μαστιγούμενος
τρεχάτος ἦλθα πρῶτος κ' ἐκλείσα καλά
τὴν θύραν τῆς οἰκίας, αἰφνης ἀναβᾶς
εὐρίσκω τὴν κυρίαν ν' ἀναπαύεται
εἰς τὸ ἀνακλιντρόν της· πῶς σᾶς φαίνεται;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Τῆς κεφαλῆς σας φαντασία, φίλε μου,
θὰ ἦναι, ἄλλως — τί νὰ εἶπω καὶ ἐγὼ; —
φοβοῦμαι ὑπνοβάτης μὴ ἐγείνατε.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἐγὼ, κυρία, ὑπνοβάτης ἐγείνα
ἢ σεῖς ἐξ ἐναντίας τὰ αὐτὰ κ' ἐκεῖ,
νὰ ἀπολογηθῆτε μοῦ ἐλέγατε;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Πλὴν πῶς, ἀφοῦ δὲν ἤμην;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ἐπιμένετε
λοιπὸν ὅτι δὲν εἴσθε; δότε μοι ἐδῶ
τὸ δακτυλίδιον σας.

ΕΛΠΙΝΙΚΗ [ιδίᾳ].

Ὦ! τί ἐπαθα!

τώρα καταλαμβάνω πῶς ἐνέπλεξε
τὰ πράγματα ὁ Μῶμος. Τί ἀπάντησιν
πρέπει νὰ δώσω τώρα;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ποῦ τὸ ἔχετε;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Ἦῦρα τὴν θεραπείαν.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Ποῦ τὸ ἔχετε

σᾶς ἐρωτῶ, κυρία, δὲν ἀκούετε;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ.

Εἰς τὸ κιβώτιόν του.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Φέρετέ το ἰδῶ

ΕΛΠΙΝΙΚΗ [παρτηροῦσα αὐτὸν ἀκκρδαμικτεῖ.]

Τί, μὴ ἐκεῖθεν τ' ἀφῆρασατε κρυφά,
καθὼς οἱ ὑπνοβάται συνειθίζουσι,
καὶ τώρα δῆθεν τὸ ζητεῖτε ἀπ' ἐμέ;
Ἰδοῦ, ἰδοῦ, τὸ βλέπω εἰς τὴν χεῖρά σας.
[συμπλέκουσα τὰς χεῖρας.]

Ὦ δυστυχία! ὁ ἀνὴρ μου ἐπαθεν
ὑπνοβασίαν.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [μετ' ἐργῆς].

Πῶς! ἐγὼ τ' ἀφῆρασα
ἢ σὺ, δαιμονισμένη, τὸ ἐπέταξες
ἐκεῖ 'ς τὸ πρόσωπόν μου;

ΕΛΠΙΝΙΚΗ [θωπεύουσα αὐτόν].

Μὴ ὀργίζεσαι,

ἀνθρώπινον τὸ πάθος εἶναι, φίλε μου.
Μία κυρία ὑπνοβάτης ἐκλεπτε
τὴν νύκτα ὅ,τι εἶχεν ὡς πολῦτιμον,
τὴν δὲ πρῶϊν ἐκλαίει κ' ἐφώνάζει

ὅτι λησταὶ ἐλθόντες τὴν ἐλήστεισαν.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [θεωρῶν αὐτὴν μετὰ περιεργίας.]

Οἱ ὑπνοβάται δὲν καταλαμβάνουσι λοιπὸν τὰ ὄσα κάμνουν;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

Εἶν' ἀναίσθητοι.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Τίς οἶδεν ὑπνοβάτης ἂν δὲν ἔγεινα, χωρὶς νὰ τὸ νοήσω; τί παράδοξον; — Λοιπὸν, κυρία, ἔστω, παραδέχομαι ὅτι ἐξηπατήθην· πλὴν ἂν θέλετε νὰ ἦσθε σύζυγός μου, πρέπει τοῦ λοιποῦ τὰς ἀπαιτήσεις ὅλας νὰ ἀφήσετε κ' ἐμὲ τὸν κύριον νὰ ἀκούετε εἰς ὅ,τι διατάττω· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ τῆς ἐνδυμασίας, ἢ φροντίς αὐτῆ θέλει ἀνῆκει ἀπὸ τοῦδε εἰς ἐμέ· ὅ,τι σᾶς δίδω, τοῦτο δηλαδὴ καὶ σεῖς ὡς ὄλαι αἱ γυναῖκες θὰ ἐνδύσθε;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

Λοιπὸν ἐπεψηφίσθη τὸ ἐπάρατον ἐκεῖνο σχέδιόν σας;

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Παμψηφρεὶ σχεδόν·

ἐθάρρεις ὅτι παραξίαι μαθηταὶ ναί! ναί! ἀπήντων ὄλοι, ἐρωτώμενοι ἂν θέλωσι νὰ παύσῃ ἢ παραδόσῃ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

*Ὡ! τοῦτο πλέον εἶναι ἀνυπόφορον· ἐγὼ δὲν ὑποκύνπτω.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

*Ὅπως θέλετε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ.

Ἐγὼ τὰς ἀποκρέω δὲν ἀνέχομαι ἐνδυμασίαν νὰ φορέσω ποταπὴν καὶ ποταπὴ νὰ γείνω τῶρα θέλετε, ἐνδύματα φοροῦσα ὀρδινάρι; — Ὡ! μ' ἔρχεται νὰ σκάσω.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

*Ὅπως θέλετε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ [μετ' ἔργης.]

Ἐξέρχομαι, διότι πλῆξίς μ' ἔρχεται, νὰ ὀμιλῶ μαζῆ σας· ὁμῶς μάθετε, ἂν δὲν κατορθώσω ὅ,τι σκέπτομαι κ' ἐγὼ νὰ κάμω, τότε θὰ ἐκδικηθῶ ἀλλέως!

ΣΩΣΙΑΔΗΣ.

Πῶς ἀλλέως; πῶς;

ΕΛΛΗΝΙΚΗ [βιαίως ἐφερχομένη].

Θά φρονεῖθῶ.

ΣΩΣΙΑΔΗΣ [ηελῶν.]

Χά! χά! χά!

*Ἄν ἴσως τὴν ζωὴν σας ἐδαρύνητε, σᾶς εὐχομαι, κυρία, κατευδιδόν. Ἄπηύδησα ν' ἀκούω φοβερίσμα τῶν γυναικῶν τοιαῦτα· πάντοτε αὐτὰ τοὺς ἀνδρας φοβερίζουν πῶς θὰ κρεμασθοῦν ἢ θὰ φαρμακευθῶσι καὶ ἐν τούτοις ζῶν καὶ ῥοδοκοκκινίζουν ὡς τὸ φέσιον Μενιδιάτου ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

[πίπτει ἡ ἀδελφαί.]

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΦΥΤΩΝ

ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ *

Α.

Περὶ τοῦ Καπνοῦ (Nicotiana tabacum).

Κάνεν δηλητήριον δὲν ἐτιμήθη οὐδὲ ἡγαπήθη τόσον εἰς τὸν κόσμον οὐδὲ ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι κατέκτησε τὴν ἐπιφάνειαν τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν ὅσον ὁ καπνός.

Αὐτοφύεσ φυτὸν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς ὁ καπνός (Nicotiana tabacum L.), ἀνάγεται βοτανικῶς εἰς τὴν τάξιν τῶν Στρυγνομόρφων, (Solanaceæ) ἢ τὰ πλεῖστα φυτὰ εἶναι δλητηριωδέστατα, διὸ καὶ εἶναι συγγενὲς τῆς φρενοδινουῆς Εὐθαλλίας (atropa Bella-donna), τοῦ ὑπνωτικῆς Μανδραγόρας (Mandragora verna, καὶ officinalis) τοῦ ναρκωτικῆς Ἰοσκυάμου (Hyoscyamus niger καὶ albus) καὶ τοῦ μανικῆς

* Ἐπὶ τὸν πάλαιον τοῦτον ὁ Ἰλισσὸς θέλει δημ. σιεύει ἅπασ τοῦ μῆγος, βραδύτερον δὲ καὶ ἐν ἐκάστῃ φυλλάδιῳ ἴσως, τὴν σύντομον ἱστορίαν τῶν χρηστικῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον φυτῶν. Ὁ παρὰ τῇ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς Βοτανικῆς κύριος Θ. Ὁρφανίδης μίαν φιλοτίμως ἀπεδέξατο τὴν παράκλησιν ἡμῶν. Ἐὰν δὲ ἐδκολυθῆ, ὡς ἐλπίζομεν, ἡ διεύθυνσις τοῦ Ἰλισσοῦ θέλει παραθέτει εἰς τὴν ἱστορίαν ἐκάστου τοιοῦτου φυτοῦ καὶ τὴν σχετικὴν εἰκόνα.

Στρήγνου (Datura Stramonium) καὶ ἄλλων ὁμοίων

Ὁ καπνός εἶναι φυτὸν ἐτήσιον καὶ ἔχει τὴν θέαν ἀριούτως μεγαλοπρεπῆ· ὁ ἀπλὸς αὐτοῦ καυλὸς ὑψηλὸς περὶ τοῦ 4—6 πόδας, φέρει μετὰ συμμετρίας καὶ χά.ιτος μεγάλα βελυπράσινα καὶ ἄμμιχα φύλλα, καὶ ἐπιστέφεται δι' ἀνθήσεως πλουσίας. Τὰ ἀνήθη του, πολλὰ τὸν ἀριθμὸν, εὐρεῖν σχηματίζουσι ἀνθήλην (panicula) καὶ σύγκεινται ἐκ κάλυκος ἐμμόνου, ὀκτισεπλίου, πενταμεροῦς, καὶ στεφάνης χροανοειδοῦς, ῥοδοχρόου, ἐνίοτε δὲ καὶ λευκῆς, πενταλόβου. Οἱ στήμονες (τὰ ἄρρενα ὄργανα) τῶν ἀνθῶν τούτων εἶναι πέντε τὸν ἀριθμὸν, καὶ περικυκλοῦσιν ἓνα ὑπερον (ἰθὺ ὄργανον) μετὰ στύλου μακροῦ, τελευτῶντος εἰς στίγμα κεραλωτὸν ὑποδιλοβόν. Οἱ καρποὶ τοῦ φυτοῦ τούτου εἶναι κάψαι μέγεθος μικρῶν λεπτοκαρῶν ἔχουσαι, μεμβρανώδεις, δίχωροι, ὧν ἐκάστη περιέχει πολλὰς χιλιάδας σπερμάτων λεπτοτάτων.

Ὁ καπνός καλεῖται παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Βραζιλίας καὶ Φλωρίδος πετοῦν, καὶ ἴσως ἡ τυτώηχος λέξις τουτοῦν, δι' ἣς καλοῦσιν αὐτὸν οἱ Ἀσianoί, εἶναι ἀφθέρᾳ τοῦ Ἀμερικανικοῦ ὀνόματος.

Πρῶτος ὁ ἀνακαλύψας τὴν Ἀμερικὴν Χριστόφορος Κολόμβος ἐγνωστοποίησεν εἰς τὴν Εὐρώπην περὶ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς ἐξόρφων τὸν καπνὸν πᾶσι τινὲς ἦν ἔκκνον ἐντὸς ὄργανου καλουμένου tabacco, καὶ πρῶτος ὁ Φραγκίσκος Ἑρμανδῆζ ἐκ Τολέδου ἐπεμφε τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ τούτου εἰς Ἰσπανίαν καὶ Προγαλλίαν. Ἐν Ἰταλίᾳ ἐγνώθη διὰ τοῦ καρδινάλιου Σαιντ-Κροά (Sainte-Croix) καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ Φραγκίσκου Δράκε.

Ἐπιστεύθη ἐπὶ πολὺν χρόνον ὅτι ὁ παρὰ τῇ αὐτῇ τῆς Πορτογαλλίας· κατὰ τὸ 1560 πρεσβευτῆς τῆς Γαλλίας Νικότος, λαθῶν τὸ φυτὸν παρὰ τινος ἐμπόρου Ὀλλανδοῦ εἰσέγαγε, πρῶτος αὐτός, τὴν χρῆσιν του ἐν Γαλλίᾳ, ἐξ ἧς διεδόθη καὶ ἀλλαχῶς, διὸ καὶ ὁ διάσημος βοτανικός Δινναῖος ὠνόμασε τὸ γένος Νικοτιανήν. Τὸ ἀληθές ὁμῶς εἶναι ὅτι οὐγὶ ὁ Νικότος, ἀλλὰ ὁ Φραγκισκανὸς μοναχὸς Ἀνδρέας Θεζέτος (Andre Thevet) πρῶτος ἔφερε τὸν καπνὸν ἐκ Βραζιλίας καὶ εἰσέγαγεν ἐν Εὐρώπῃ αὐτὸν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ κατὰ τὸ 1558 δημοσιευθὲν σύγγραμμα του (ἦτοι δύο ἔτη πρὶ τοῦ Νικότου) ἐν τῷ

ὁποῖῳ περιγράφεται ὁ καπνός ὑπὸ τῷ ὀνόματι herbe Angoumoisine.

Ὁ καπνός ἔλαβε διάφορα ὀνόματα ἐξ ὧν ὑπερίσχυσε καὶ διετηρήθη μόνον τὸ τοῦ tabacco, tabac, εἴτε ἐκ τοῦ ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς ὄργανου κατὰ τὸν Ἑρμανδῆζ, ὅπεο εἶναι τὸ βέβαιον καὶ ὁμώτερον, εἴτε ἐκ τῆς παρὰ τὴν Μεξικανικὴν παραλίαν νήσου Tabacco, ὅπου οἱ Ἰσπανοὶ κατὰ πρῶτον ἐγνώρισαν τὸ φυτὸν, ὡς ἔτεροι ἱστοροῦσιν. Ἐκλήθη, ὡς εἶπομεν, κατόπιν Νικοτιανή, ἀφοῦ πρότερον ἔλαβε τὰ ὀνόματα πόα τοῦ ἀρχιηγουμέου, πόα τῆς ἀνάσσης, βουγλωσσον, ἀνταρτικὴ παράκσια, κ.τ.λ.

Κάνεν πρᾶγμα δὲν κατεπολεμήθη καὶ δὲν κατεδιώχθη τόσον ὅσον ὁ καπνός καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ κόνις τοῦ ταβάκου, καὶ κάνεν πρᾶγμα τόσον δὲν κατενίκησε τοὺς δικάτας καὶ ἔχθρους του ἄγριον καὶ ἀσήμενον φυτὸν, ἐκ μιάς γωνίας τῆς Ἀμερικῆς ἀστραπιδῶν διεδόθη εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐδέσποσε δὲ καὶ δεσπόζει σήμερον τῆς οἰκουμένης σχεδὸν συμπάσης, διατρέφον διὰ τῆς καλλιέργειάς του πολλὰ ἑκατομμύρια λαῶν καὶ πλουτίζον τὰ σιφὰ ἐκεῖνα Κράτη τὰ ὁποῖα ἡξέουσι τίνι τρόπῳ νὰ προμηθεύωσι μὲν εἰς τοὺς λαοὺς εὐθιὰ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεα, νὰ φορολογῶσι δὲ ἀγογγύστως τὸ ἐλάττωμα τοῦ καπνίζου καὶ ταβακίζου.

Ἀμουράτ ὁ τέταρτος ἐν Τουρκίᾳ, οἱ Κζάραι ἐν Ρωσσίᾳ, οἱ δυνάσταί τῆς Περσίας, ἀπηγόρευαν εἰς τοὺς ὑπηκόους των ἐπὶ ποινή θανάτου καὶ βιντομιῆς τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ταβάκου, σήμερον δὲ καὶ οἱ διάδοχοί των καὶ οἱ ἄθροιστοι πάντες εἰς τὰ Κράτη ταῦτα καπνίζουσι καὶ ταβακίζουσι σίως ἔχροντες τὰς ρινὰς των. Ὁ Ἰάκωθος Στουάρτος βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας συνέγραψε κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ καὶ ταβάκου, καὶ σήμερον καὶ τὰ μικρὰ παιδία καπνίζουσι. Ὁ Πάπας Ὁρθανὸς ἄγδος ἐξέδωκε βούλλαν, δ' ἧς ἀφορίζετο πᾶς ὁ ῥίπων ταβάκον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ σήμερον ῥοφῶσιν αὐτὸν οἱ Ἱερεῖς ἐμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου. Κατὰ δὲ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα ἡ χρῆσις τοῦ καπνοῦ καὶ ταβάκου ἐγένετο ἀφορητὴ μεγάλης διαμάχης μεταξὺ τῶν λογίων διαιρεθέντων εἰς δύο μεγάλα στρατόπεδα, καὶ ποταμοὶ μελάνης ἐχύθησαν, ἄνευ ὁμῶς ἀποτελέσματος, κατὰ τῆς προοδου τοῦ κακοῦ. Ἀναφέρεται δὲ καὶ ἀστεῖον τι, συμβῆν κατὰ τὸ 1699, σχετικὸν πρὸς τὴν ἐπιμυ-

νήν ἀμφοτέρων τῶν ἑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ καπνοῦ στρατοπέδων, καὶ ἀρκούντως ἐκονίζον τὴν σκαιότητα τῆς διαμάχης. Ὁ περίφημος τῆς τότε ἐποχῆς βασιλικὸς ἱατρός Fagon μὴ δυνάμενος νὰ παρευρεθῆ ὡς πρόεδρος ἐν τινι συνεδριάσει ὅπου ἐμελε ν' ἀναγνωσθῆ ἐπιστήμῳ; μία κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ ταβάκου συγγραφή (ἴσως διότι ἤθελε κατ' ἰδίαν νὰ καπνίσῃ ἢ νὰ ταβακίσῃ ἀνέτως) ἐπεμψε πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἄλλου συνάδελφον, ὅστις ὅμως καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς κατὰ τοῦ ταβάκου ῥητορείας τοῦ ἀναγινώσκοντος, δὲν ἄφησε οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν τὴν ταβακοθήκην τοῦ ἥσυχον, ἀλλ' ἐρῶσα ἀπλήττως τὸν ἐναυτῆ ταβάκον, διαψεύδων διὰ τῆς ῥινό; ὅ,τι ὁ ῥήτωρ ἠγωνίζετο ν' ἀποδείξῃ διὰ τοῦ σώματος.

Οὐδεμία ἠδονὴ ἐν τῷ κόσμῳ ἀπολαμβάνεται διὰ τοῦ αὐτῆς ἀγωνίας καὶ ἀλγηδόνος ὅσον ἡ τοῦ καπνίζεσθαι καὶ ταβακίζεσθαι· καὶ τοῦτο τῆ ἀληθείᾳ εἶναι μὲν δυσεξήγητον ἀφ' ἐνός, μαρτυρεῖ δ' ἀφ' ἐτέρου ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὡς πίθηκοι ἀπομιμούμεθα τὰς ἔξεις τῶν ὁμοίων μας αὐτομάτως. Ἐνθυμηθῆτε, ὅσοι καπνίζετε καὶ ταβακίζετε, πόσας σκοτοδινιάσεις καὶ συγκοπὰς, πόνους ψυχροῦ; ἰδρώτας, πόσας λειποθυμίας καὶ ἐμέτους ἐδοκιμάσατε μέχρις ὅτου συνειθίσετε τὴν χρῆσιν τοῦ δηλητηρίου. Ἄν σὰς ἐρωτήσῃ τι; διατί ὑπεφέρατε τοσοῦτον; βεβαίως βέλετε ἐτραπῆ νὰ ὁμολογήσητε ὅτι οὐδένα ἄλλον εἶχατε σκοπὸν, ἢ νὰ φορολογῆτε τακτικῶς τὸ βαλάντιον σας, ἀποκτιῆσαντες ἐλάττωμα τὸ ὅποιον οἱ προπάτορές σας δὲν εἶχον, καὶ γινόμενοι δοῦλοι πάθους ἐπιζήμιου καὶ κατ' οὐσίαν γελοίου· ἐγὼ αὐτὸς ὁ γράφων τὴν μικρὰν αὐτὴν ἱστορίαν τοῦ καπνοῦ ταύτην τὴν στιγμὴν, καπνίζω ἐν σιγάρων τῆς Χαβάνης; colorado, τὸ ὅποιον, διότι ὁ καπνὸς δὲν εἶναι ἐν τῷ κράτει μας μονοπώλιον, ἡ γόρασα ἀντὶ εἴκοσι λεπτῶν μόνον, τὰ ὅποια ἴσως ἤθελον ἀρνηθῆ νὰ δώσω ὡς ἐλεημοσύνην ὅπως δαμάσω τὴν πείναν πτωχοῦ τινός κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντος ὡς ἐγὼ! Ἐν τοσοῦτῳ τὸ ἐν αὐτῷ σιγάρων καθ' ἑκάστην, φέρει δραχμὰς 6 κατὰ μῆνα, καὶ 6 × 12 φέρουσι 72 δραχμ. κατ' ἔτος. Ὅταν τερπόμεθα δὲν σκεπτόμεθα, ἀλλ' ὅταν σκεπτόμεθα λογαριάζομεν! Ἐπειδὴ δὲ ταύτην τὴν στιγμὴν σκέπτομαι καὶ λογαριάζω, ἐρωτῶ διατί ἡ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος νὰ φαίνεται σκληρὰ μόνον πρὸς τὸν ἄπορον φορολογούμενον, ὅτι; τῆ ὀρεῖλει πέντε δραχμὰς, νὰ μὴ φορολογῆ δὲ τὸ ἐλλάττωμα δι' οὗ

θέλει ἄνευ γογγυσμῶν πληρώσει τὰ ταμεῖα τῆς χρημάτων;

Καὶ πῶς! θὰ κράξωσι φρονητιῶντες οἱ μαχμουρλήδες καὶ οἱ τεριακλήδες, τῶν καφρενέων, τὸν καπνὸν προτείεις νὰ κάμωμεν ἐν Ἑλλάδι μονοπώλιον; θὰ μὰς στερήσῃτε καὶ τὸν καπνόν; καὶ τὸ λέγεις, σὺ ὁ π. λ. ἰτης κράτους συντηγματικοῦ! σὺ ὁ ἐλευθέρας πρεσβεῶν ἀρχάς!

Μάλιστα, κύριοι, μάλιστα! Στρέψατε τὰ βλέμματά σας εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν μᾶλλον εὐνομούμενην, ἐκεῖ ὅπου ἡ Κυβερνήτης ὅταν ἐπέβη σιτοδεία πληρῶνει ἐκ τοῦ ἰδίου τῆς ταμείου τὴν ὑπερτίμησιν τοῦ ἀρτου, ἵνα μὴ ὁ πένη; πεινάσῃ. Ἐκεῖ θέλετε ἰδεῖ ὅτι τὸ φορολογούμενον ἐλάττωμα πληρῶνει πολλὰς ἄλλας σπουδαιότητας χρεῖας τῆς πολιτείας.

Ἡ πώλησις τοῦ καπνοῦ ἐν Εὐρώπῃ εἶναι σήμερον ἐλευθέρα μόνον εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκίαν.

Εἶναι δὲ περιορισμένη δ' ἐιδικῶν νόμων ἐν Γαλλίᾳ, Αὐστρίᾳ, Γερμανίᾳ, τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει καὶ ἄλλαις χώραις.

Εἶναι δὲ ἀπηγορευμένη ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἰσπανίᾳ, Τοσκάνῃ, Σαρδηνίᾳ καὶ ἄλλαις τῆς Ἰταλίας ἐπαρχίαις (1).

(1) Ἡμεῖς λοιπὸν οἱ κράζοντες καθ' ἑκάστην ταῦτα—κυριάζετε τί κάμνουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην! μιμηθῆτε τοὺς εὐνομούμενους, τοὺς πεπολιτισμένους καὶ εὐτυχοῦντας λαοῦ; τῆς Εὐρώπης!· διατί δὲν τοὺς μιμούμεθα φορολογοῦντες τὸ ἐλάττωμα τοῦ καπνίζεσθαι; — «Καὶ τί θέλει προκύψῃ ἐκ τοῦ φόρου τούτου»; ἐρωτῶσι τινές.

—Θέλει προκύψῃ, κύριοί μου, ἡ εὐτυχία τῆς Ἑλλάδος, ἡ πληρὴ ἡ τῶν χρεῶν τῆς, ἡ τακτικὴ μισθοδοσία τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν λιμοττόντων συνταξιούχων τῆς. Ἀπὸ τὰς καπνοσύριγγας τῶν τεριακλήδων θὰ σχηματισθῶσι στρατοί, θὰ ἀποκτηθῶσι στόλοι καὶ μυρία ἄλλα καλὰ θὰ προκύψωσι. Δυσπιστεῖτε; Ἴδου σὰς ὁμιλῶ δι' ἀριθμῶν. καὶ οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶναι λόγοι κενοί.

Δὲν ἤξεύρω ποῦς ἀγαθὸς δαίμων ἐφύτισε τὸν Λουδοβίκον δέκατον τρίτον τῆς Γαλλίας, νὰ φορολογήσῃ τοὺς καπνίζοντας καὶ ταβακίζοντας, διὰ μονοπώλειον. Ἴδου δὲ τὰ ἀποτελέσματα ταύτης τῆς σοφῆς διατάξεως, καὶ πεισθῆτε.

Ἡ ἐκ τούτου πρόσοδος τοῦ κράτους ἀνέβη

κατὰ τὸ 1680	εἰς λίβρας	500,000
» 1690	»	4,500,000
» 1710	»	4,700,000
» 1718	»	2,200,000
» 1720	»	4,200,000

Ἡ μετρία χρῆσις τοῦ καπνοῦ δὲν φέρει βλάβην, ἀλλ' ἡ πολλή, ὡς πάσα κατάχρησις, ἔχει ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Τὸ δὲ πάντων χειρίστον εἶναι ὅτι οἱ δοῦλοι τοῦ καπνοῦ δύνανται νὰ ἀρνηθῶσιν, ἴσως, σύζυγον καὶ τέκνα, οὐχὶ ὅμως τὸ σιγάρων, τὴν καπνοσύριγγα, ἢ τὸν παργαλέ των. Ἐσφαλμένη δὲ εἶναι ἡ ἰδέα ὅτι οἱ καπνίζοντες ἔχουσι τοὺς ὀδόντας δυνατούς. Τούναντίον μάλιστα! οἱ ὀδόντες τῶν καπνίζόντων εἶναι κίτρινοι, σαπροί, φθειρόμενοι τάχιστα ὑπὸ ἀκάρειας. Πρὸς ταῦτα τὰ κακὰ συνεπέρχονται ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ καὶ ἄλλα· κόπτεται ἡ ὄρεξις, ἡ ὄσφρησις καὶ ἡ γεῦσις ἀμβλύνονται, πάσχει ὁ στόμαχος, τρέμει τὸ σῶμα, καὶ πρὸ πάντων οἱ μεγάλοι χρῆσιν ποιοῦντες γίνονται ὀκνηροί, καὶ ἰδιοτρόπου, ἀποτόμου καὶ αὐθάδους χαρακτήρος. Τοῦ καπνοῦ ὅμως χρῆσιν μετρίαν καὶ ἔλλογον ποιεῖ ἐπίστε καὶ ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη εἰς ὀρισμένους καὶ ἐιδίκας περιπτώσεις.

Σήμερον εἶναι γνωστὰ ἐν τῇ βοτανικῇ ἐπιστήμῃ 58 εἶδη καπνοῦ, βλαστάνοντα εἰς τὰς ἐντὸς τῶν τροπικῶν χωρῶν καὶ ἰδίως ἐν Ἀμερικῇ. Τινὰ δὲ τούτων δὲν εἶναι ἐτήσια φυτὰ, ἀλλὰ πολυετῆ καὶ θαμνώδη. Ἐξ αὐτῶν ὅμως καλλιεργοῦνται εἰς διαφόρους χώρας διὰ τὰ φύλλα των μόνον τὰ ἀκόλουθα εἶδη καὶ τινες διαφοραὶ αὐτῶν.

Ἄφ' ὅτου δὲ ἡ Γαλλικὴ Κυβερνήτης ἀέλαθε τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ, ἰδοὺ τί τεραστία πρόσοδος προέκυψε:

τὸ 1815	53,872,857	φράγκων
» 1825	67,337,718	»
» 1835	74,433,720	»
» 1845	111,899,920	»
» 1855	153,197,415	»
» 1856	164,218,310	»

Σήμερον δὲ υπερβαίνει τὰ 250,000,000 φράγκων κατ' ἔτος· καὶ ἰδοὺ ἐκ πολίων πηγῶν ἡ Γαλλία ἐν μὲν εὐτυχίᾳ ἐσχημάτισε στρατούς καὶ στόλους καὶ ἐδοξάσθη ἐν δὲ δυστυχίᾳ δύναιτο νὰ πληρῶσῃ εἰς τοὺς Πρώτους τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου.

Ἄνάλογον ἄρα γε πρόσοδον πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν κατάχρησιν τοῦ καπνίζεσθαι δὲν θέλει ἔχει καὶ ἡ Ἑλλάς;

Ἄλλὰ οἱ νῦν καπνοπῆλαι τί θὰ γείνωσι;— «Ὅσοι ἐξ αὐτῶν εἶναι τίμιοι θὰ γίνωσιν ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως

Ἰπουργοὶ καὶ βουλευταὶ τῆς Ἑλλάδος! σκεφθῆτε καλῶς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἀργὰ ἡ ὀλιγίωρα, κατ' ἀνάγκην κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν, πρέπει νὰ φορολογηθῶσιν οἱ καπνοὶ καὶ τὰ πνευματώδη ποτὰ· διατί τοῦτο νὰ μὴ γίνῃ μίαν ὥραν ταχύτερα;

1. *Nicotiana tabacum* (Νικοτιανὴ τοῦ ταβάκου) ἢ αἱ διαφοραὶ χορηγοῦσι τὰς καλλιτέρας ποιότητας τοῦ καπνοῦ.
2. *Nicotiana angustifolia* (Νικοτιανὴ ἡ στενόφυλλος) ἢ χορηγοῦσα τὸν καπνὸν τῆς Βιργινίας.
3. *Nicotiana latifolia* (Νικοτιανὴ ἡ πλατύφυλλος) ἢ χορηγοῦσα τὸν λεγόμενον καπνὸν τοῦ Ἀμερσφόρτ, χρήσιμον ἰδίως εἰς κόνιν.
4. *Nicotiana lancifolia* (Νικοτιανὴ ἡ λογχοειδής).
5. (*Nicotiana rustica* (Νικοτιανὴ ἡ ἀγρία) ἢ χορηγοῦσα τὸ δὴ λεγόμενον *τουμπεκὶ* χρήσιμον ἰδίως διὰ τὸν παργαλέ.
6. *Nicotiana suaveolens* (Νικοτιανὴ ἡ ἡδύσμος) ἢ ἔχουσα τὰ ἄνθη λευκὰ καὶ εὐώδη ὡς τὸ ἰάσμινον, καλλιεργουμένη δὲ μεγάλως ἐν Βιργινίᾳ καὶ Μικροῦ ἀνδῆ.
7. *Nicotiana repanda* (Νικοτιανὴ ἡ κυματώδης) καλλιεργουμένη εἰς τὴν νῆσον Κούβαν, καὶ ἄλλαχού, πρὸς κατασκευὴν σιγάρων.

Ἐκαλλιεργήσαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐφέτος μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὸ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἡμῶν δημόσιον δένδροκομῆτον καὶ τὸν βοτανικὸν κήπον τὰς διαφορὰς τῶν καπνῶν τῆς Χαβάνης καὶ Μανίλλης ἃς καὶ ἐξεθέσαμεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν Ὀλυμπίων ὅπως δὲ εἰσαχθῶσι καθ' ὄλον τὸ κράτος συνελθῶμεν ἀριετὴν ποσότητα σπερμάτων ἅτινα διανέμονται ἤδη εἰς τὰς ἐπαρχίας πρὸς τὸ Ἰπποβογείου τῶν Ἐσπερικῶν καὶ ἐμοῦ, καὶ παραδίδονται πρὸς πάντας τοὺς αἰτοῦντας δωρεάν.

Περὶ καπνοῦ δύναιτο νὰ συγγραψῇ τις ὀλόκληρον σύγγραμμα· ἀλλ' ἐγὼ δὲν συνειθίζω νὰ κουράζω τοὺς ἀναγνώστας μου.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Γ. ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ.



Οὐδὲν ὑπάρχει εὐκρινές τῆς εὐγενείας γνώρισμα· μέγας παραγκῆς ἐνυπάρχει εἰς τὴν φύσιν τῶν θνητῶν· διότι πρὸ μικροῦ μόλις εἶδον υἱὸν γενναίου πατρὸς, ὄντα μηδὲν, χρηστά δὲ τεκνα ἐκ κακῶν πατέρων, καὶ λιμὸν ἐν φρονήματι πλουσίου ἀνδρός, μεγαλοφροσύνην δὲ ἐν σώματι πένητος.

Ἀποκάμνουσιν ἐπὶ τέλους καὶ αἱ συμφοραὶ τῶν βροτῶν καὶ τὰ πνεύματα τῶν ἀνέμων δὲν ἔχουσι πάντοτε τὴν αὐτὴν δύναμιν· καὶ οἱ εὐτυχοῦντες δὲν εἶναι μέχρι τέλους εὐτυχεῖς. Ἐκείνος δὲ ὁ ἀνὴρ εἶναι ἄριστος, ὅστις πάντοτε ἐλπίζει, τὸ δ' εἰς ἀπόγνωσιν κατανατᾶν, εἶναι ἴδιον ἀνδρός κακοῦ.

ΕΓΓΡΗΓΙΑΣ.

Ἡ ἐλπίς ὁμοιάζει πρὸς τὸ Κυανοῦν τῶν Φλωρίδων ὄρος· ἐκ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ κορυφῶν ὁ κυνηγὸς διακρίνει τερπνοτάτην ὄσπιν, καὶ λησμονεῖ τὰ βάραθρα ἄτινα τὸν διαχωρίζουσι ταύτης.

Αἱ τέχναι μᾶς πλησιάζουσιν εἰς τὴν θεότητα· διότι μᾶς καθιστῶσιν ἱκανοὺς νὰ διακρίνωμεν ἐντέλειαν ὑπερφυσικὴν, καὶ ἐνυπάρχουσαν μόνον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φαντασίᾳ.

Ἡ ζωὴ εἶναι χεῖμαρρος· ὁ χεῖμαρρος οὗτος, βέων, ἀφίνει ὀπισθεν αὐτοῦ αὐλακα, μᾶλλον ἢ ἥτιον βαθύν, ὃν ὁ χρόνος ἐπὶ τέλους ἐξαλείφει.

CHATEAUBRIAND

Ὁ ἀληθὴς ἔρωσ εἶναι φωτοβόλος ὡς ἡ ἥως καὶ σιωπηλὸς ὡς ὁ τάφος.

Τὸ κενὸν τῆς καρδίας δὲν φράσσεται δι' ἐμβυμάτων.

Ἡ ψυχὴ δὲν παραδίδεται εἰς τὴν ἀπελπισίαν πρὶν ἢ ἐξαντλήσῃ πᾶν ὄνειροπόλημα.

Δεινὸν καὶ ἐπίφοβον εἶναι ὅταν ἡ γαλήνη τοῦ ἀνθρώπου ρθῆσῃ τὴν ψυχρότητα τοῦ ἀγάλματος.

V. HUGO.

Οἱ ζῆλωται τοῦ ἐμπορίου ἔχουσι μυστηριώδεις τι ἐνστικτον, δι' οὗ εὐκόλως δύνανται νὰ μαντεύσωσι τί ἐμπεριέχουσι τὰ βλαάντια ἡμῶν.

Ἡ ἀληθῶς ἐρωτα καρδία δὲν ἀπαλλάσσεται εὐκόλως τῆς ζηλοτυπίας.

Ἡ μουσικὴ εἶναι εἰς τὸν ἔρωτα βοηθὸς ἰσχυρώτατος.

P. DE KOCK.

Ἐν τῇ δυστυχίᾳ φαίνονται ὅσ' εἶναι πιστοὶ φίλοι. Ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μοναχοὶ σὲ τριγυρίζουν σκύλοι.

H. ZEPHOS.

Ἡξερῆτο πῶς τὰ λόγια τὰ γλυκὰ κ' ἡ εὐγλωττία, Κρύβουν κάποτε ἀπάτη, πλάνη καὶ βιδιουργία.

I. A. ΚΡΑΕΟΝΑΤΕΡΑΣ.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

Περὶ τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τῶν Σινῶν.

Εἰς τρεῖς κυρίως περιόδους διαιρεῖται τὸ νομισματικὸν σύστημα τῶν Σινῶν· ἡ πρώτη ἀπὸ τῶν ὀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 220 μ. Χ. ἡ δευτέρα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς δυναστείας τῶν Σουγκ, ἥτοι μέχρι τοῦ 960 μ. Χ. ἡ δὲ τρίτη ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου μέχρι τῆς σήμερον.

Καθ' ὅσον τὸ διάστημα τῶν δύο πρώτων περιόδων, οἱ Σίναί ἔκαμαν ὑπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ χαρτονομίσματος τὸ ὅποιον ἀνελόγει μὲ τὰ ἡμέτερα χαρτονομίσματα. Ἡ συναλλαγματικὴ, ἥτις τὰ μέγιστα εὐκολύνει τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, ἔλαβε τὴν χρῆσιν τῆς ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς πρώτης περιόδου. Δυστυχῶς ὅμως τὰ τε χαρτονομίσματα καὶ αἱ συναλλαγματικαὶ κατὰ

τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης περιόδου, ἥτοι περὶ τὰ 980 μ. Χ. κατεχράσθησαν τοσοῦτον ὑπὸ τῶν Σινῶν ὥστε πίπτουσι εἰς ἀχρηστίαν καὶ ἀντικαθίστανται διὰ τοῦ παρ' ὑμῖν ἰσχύοντος νομισματικοῦ συστήματος. Τὴν σήμερον δύο εἶδη νομισμάτων κυκλοφοροῦσιν εἰς τὸ Θεῖον κράτος, τὸ χαλκοῦν καὶ τὸ ἀργυροῦν νόμισμα. Ἐκ τούτων μόνον τὸ χαλκοῦν νόμισμα εἶναι τετυπωμένον καὶ σύγκεται ἐκ μικρῶν στρογγύλων τεμαχίων χαλκοῦ ἰσχυνομένου μετ' ἐν δηνάρων ἑκαστον. Τὸ ἀργυροῦν εἶναι ὅλως ἄσημον καὶ σύγκεται ἐκ μικρῶν ἐπίσης τεμαχίων τηκτοῦ ἀργύρου. ἄτινα, ὡς ἄσημα, ζυγίζονται εἰς πλάστιγγα, ἡ δὲ ἀξία αὐτῶν εἶναι 37 γραμμαρίων δηλονότι μὲ 7,50 τοῦ φράγκου. Ἡ γνησιότης τοῦ νομισματος τούτου ἐξετάζεται διὰ τοῦ λίθου τῆς Λυδίας (Pierre de Touche). Τὸ ἐμπόριον τὰ μέγιστα καταθλίβεται καὶ ἐξ ἑνὸς ἐτέρου συστήματος ἐπίσης ὀχληροῦ καὶ τὸ ὅποιον κατ' οὐσίαν δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἀνταλλαγὴ ἰσοτίμων ἐμπορευμάτων.

Περὶ τῶν παιγνιοχάρτων.

ὑπὸ πίντων σχεδὸν ὁμολογεῖται, ὅτι τὰ παιγνιοχάρτα ἐπενοήθησαν ὅπως δι' αὐτῶν διασκεδάζει Κάρολος ὁ IV βασιλεὺς τῆς Γαλλίας· ὅτε κατέστη παρὰ φρον· ἀλλὰ πολλοὶ σπουδαῖοι ἱστορικὶ ἀποκρούουσι τὴν ἰδέαν ταύτην διίσχυρίζομενοι ὅτι τὰ παιγνιοχάρτα πρῶτοι οἱ Ἕλληνας ἔφερον εἰς Βενετίαν μετὰ τῆς ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ II ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἐκ τῆς Βενετίας εἰς τὴν Γαλλίαν. Οὐδὲν τούτων ὅμως φαίνεται βέβαιον, τὸ ἐπικρατέστερον εἶναι, ὅτι τὰ παιγνιοχάρτα τῆς τότε ἐποχῆς ἦσαν ὅλως διάφορα τῆς σημερινῆς, καθότι ταῦτα ἰχνογραφοῦντο καὶ ἐχρωματίζοντο διὰ τῆς χειρὸς καὶ εἶχον μῆκος 7—8 δακτύλων· παρίστανον δὲ τὰς Μούσας, τὰς ἀρετὰς καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἦσαν πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν καὶ διηροῦντο εἰς πέντε τάξεις κατὰ τὰς χροιάς.

Τὰ παιγνιοχάρτα ταῦτα εἰσῆχθησαν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1392, κατὰ τὴν ἐποχὴν δηλαδὴ καθ' ἣν Κάρολος ὁ IV εὕρισκετο εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς ἀσθενείας· του καὶ ἐγένοντο τότε κινώτατα· καθότι κατὰ 1397 ἀστυνομικὴ τις διάταξις τῶν Παρισίων ἀπηγόρευεν αὐστηρότατα τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἐντὸς τῶν καπηλείων.

Περὶ τὰ 1425 ἢ 1430 ὅμως, ἐπὶ τῆς βασιλείας Καρόλου τοῦ VII, τὰ παιγνιοχάρτα

μεταπειθήθησαν εἰς τὴν κατάστασιν ἔχουσι τὴν σήμερον. Παρίστανον εἰκόνα παιγνιδίου ἐτι φρικτοτέρου, τοῦ πολέμου· οἱ κοῦπες ἐδείκνυν τὴν ἀνδρίαν, τὰ μπαστούρια καὶ τὰ καρρὰ τὰ φονικά ὄπλα, τὰ σπαθιά τὴν προμήθειαν τῆς τροφῆς· καὶ οἱ ἄσοι τὰ χρήματα· ὑπῆρχον τρεῖς βασιλεῖς, Ἀλέξανδρος, Καῖσαρ καὶ Καρλομάνος· ὁ δὲ τέταρτος, Δαβίδ, ἦτο τὸ ἔμβλημα Καρόλου τοῦ VII καταδικωμένου ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, ὡς ὁ Δαβὶδ ὑπὸ τοῦ Σαούλ. Ἡ ντάμα σπικθὶ Ἀργίνα, ἦτο ἡ Ἀγγῶ σύζυγος Καρόλου τοῦ VII, ἡ ντάμα καρρὸ, Ραλήλ, ἦτο ἡ Ἀγνή Σορέλα, ἡ ντάμα μπαστοῦνι Παίλ· ἡ κερθίνος τῆς Ὀρλεάνης, ἡ ντάμα κοῦπια, Ἰουδιθ, Ἰσαβέλα τῆς Βαβαρίας. Ἐκ τῶν τεσσάρων βαλῆδων, ὁ Ὀγιέρως καὶ ὁ Λαγκελότος ἦσαν οἱ ἀνδρῆοι τῆς ἐποχῆς τοῦ Καρλομάνου, οἱ δὲ Ἐκτωρ ὁ χαρῆς καὶ ὁ Λά· Ἰρας ἦσαν οἱ δύο στρατηγοὶ τοῦ Καρόλου.

Ἡ ἐπανάστασις μετερρύθμισε τὰ παιγνιοχάρτα κατ' ἀντίθετον πνεῦμα τῶν κυβερνούντων. Δαβίδ, ὁ ἐπισημότερος ζωγράφος ἀντεκατέστησε τὰς μέχρι τότε εἰς χρῆσιν ὅλως ἀκατεργάστους εἰκόνας· διὰ γλαφυροτάτων καὶ πλήρεις φιλοκαλλίας. Ἀλλὰ ἡ μεταλλαγὴ αὕτη, ἥτις ἀναγκαίως συνεπάγετο ἄλλο τι εἰς τὸ λεξικὸν τῶν παιγνιδίων, δὲν παρεδέχθη εὐχαρίστως. Ἡ συνθήσια τὸ νὰ λέγῃσι, δεκάτη πέμπτη τοῦ πνεύματος, ἀντὶ δεκάτη πέμπτη τοῦ Πήγα καὶ δεκάτη πέμπτη τῆς ἐλευθερίας ἀντὶ δεκάτη πέμπτη τῆς ντάμας δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρηθῇ καὶ εὐχαρίστως ἀνέλαβον τὰ παλαιὰ παιγνιοχάρτα καὶ τοὺς παλαιούς ὄρους.

Γ. Ν. Η.

Κατὰ τὴν 19ην περελθόντος ὁ καθηγητῆς τῆς πολιτικῆς Οἰκονομίας κύριος Lavasseur ἐν Παρισίαις ἐνῶ περὶ εἶδε, ἀφῆνης ἀκούει ἐνώπιόν του πίπτουσαν σπικθὴν ὀρθοζωβόλου εἰσελθοῦσαν διὰ τινος τῶν παρὰ θύρων. Ὁ Καθηγητῆς ἐστάθη ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὅπως ἴδῃ μὴ τις τῶν μαθητῶν του ἐπληρώθη· εἶτα ψυχρῶς εἶπεν. Κύριοι, ἀν εὐχεστέητε ἐξακολουθοῦμεν, καὶ ἐπανελάβε τὴν παρὰ ὀσίν του.



ΑΠΕΡΟΥΤΑΙ

Τῷ φιλιώτῳ μοι Νικολάω Σ. Οικονόμῳ.

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΜΟΥ.

Τὴν πλὴν τῆς καρδίας σου ἠθέλησα νὰ κρούσω τὸ αἰσθημά μου νὰ σ' εἰπῶ τοῦ στήθους μου τὸν πόνο, ἐπόθουν ἀπ' τὰ χεῖλῃ σου τὸ ε' ἀ γ α π ῶ ν' ἀκούσω, καὶ ἡ γλυκετὰ σου φω. ἡ ἐν ν αῖ νὰ μ' εἴπῃ μόνον.

Τ' ἀγνά σου κάλλη ἤθελον, ἐντῶρψην νὰ ἔχω, νὰ θεωρῶ τὸ ἤρεμον καὶ μαγικόν σου βλέμμα καὶ τὸ ξηρὸν τὸ χεῖλός μου 'στὸ χεῖλός σου νὰ βρέχω, τὴν ἐβενώδη κόμην σου τῆς κεφαλῆς μου στέμμα.

Σὲ ἤθελον παρήγορον ε' τὰς θλίψεις τῆς ψυχῆς μου, ε' τοὺς πόνους καὶ τὰ βέσανα, σὺ βάλσαμον νὰ χύνης, ε' τὰς ὥρας τὰς ἀχάριτας τῆς μισητῆς ζωῆς μου νὰ κάθεται πλησίον μου καὶ νὰ μὲ καθιδύνης.

'Αλλ' ὡς πρῶτας ὄνειρον, γλυκὺ πλὴν στιγμιαῖον, παρήλθον αἱ ἐλπίδες μου, τὸ πᾶν ἦτο ἀπάτη' τοῦ οὐρανοῦ κάλλους σου ἐν ἀπολαύῳ πλέον, ἡ ΑΠΘΗ μοὶ ἀπέμεινεν ἀπόφασις ὑστάτη.

Σ' ἐνόμιζον, ὁ δεῖλαιος, μ' εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλὰ, Σὲ, εὖρον ἀσπλαγγνον, ἐκείνην παγωμένην καὶ μίσου· ἠνδίαίτημα' ναί, εὖρον σε δολίαν μὲ πέπλον ὑπουλοῦτητος περιεκαλυμμένην.

Λοιπὸν μὲ ἐλησμόνησες!.. κ' ἐγὼ θὰ λησμονήσω. Εἰς ἄλλου τώρα βίβηται τὴν εὖ ο σ μ ο ν ἀγκάλην. Πλὴν νὰ προσφέρω ἔρωτος ἐγὼ δὲν θὰ ζητήσω οὐδέποτε θυμίαμα καὶ εἰς καρδίαν ἄλλην.

(Ἰανουάριος 1871.) Γ. Ν. ΠΗΑΒΙΟΣ.

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΕΡΩΣ.

Τὴν δεκάτην ἕκτην μόλις τρέχων τῆς ζωῆς μου ῥύμην, ἀναπλάττων εὐτυχίας κατὰ νοῦν χρυσᾶς εἰκόνας, ε' τῆς νεότητος τὰς πόλεις τῆς αἰσθηματώδους ἡμην, καὶ τοῦ βίου τὰς ἀφεύκτους δὲν ἠσθάνθη ἀλγηδόνας

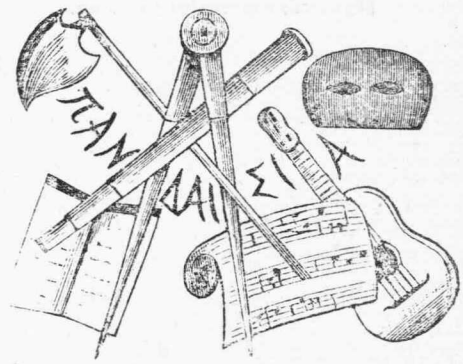
Καὶ συνήντησα ἐκείνην, εὐχαριν, ἐνθουσιώσων, ὡς τὸν φοῖτον φεγγοβόλον, ὡς αὐγὴν ἐρυθριώσων.

"Ἐν γλυκὺ τῆς μόνον βλέμμα ἤραστε νὰ ἐξυπνήσῃ, τοὺς παλμούς; ἀγνῆς καρδίας οὐς ἠγνόουν μέχρι τοῦδε, καὶ μικρὰ, εὐδαιμονίαν ἢ ψυχὴ μου νὰ ἐλπίσῃ' πλὴν ἀπέβησαν εἰς μάτην αἱ ἐλπίδες μου καὶ φροῦδαι. "Ἐν μόνον ἠσθάνθη δτι δὲν ὑπάρχει εὐτυχία καὶ ματαίως τὴν ἐλπίζει ἀγαπῶσα ἡ καρδία.

Τὴν ἠγάπησα καὶ λάτρησ τῇ προσφέρω τὴν καρδίαν, τὴν ἀνήσυχον ψυχὴν μου καὶ τὴν πλάνην τοῦ νοῦς μου εἰς ἔν νεῦμά τῆς ὑπικων' δὲ, ἐπόθουν εὐτυχίαν, καλλιτέραν ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν ἄμπατων του κόσμου. Τὴν ἐλάτρευον καὶ μόλις ἀπαξ ἤνθησαν οἱ κρίνοι, ἔφρυγεν καὶ ἐν ἐκστάσει βαθυτάτῃ μὲ ἀφίνει. . . .

Φεῶ! ἠγνόουν ἂν ὀδύνη τὴν ψυχὴν ἐπισκιάζει, καὶ τοῦ ἔρωτος συγγρόνους τὰς βραεῖας συναπειάς' δὲν ἐπίστευον καρδία ἀγαπῶσα πῶς στενάζει, καὶ χρυσᾶς στιγμᾶς εἰς μάτην προσδοκᾷ εὐδαιμονίας. Εἰς τὸ κύπελλον τῆς λήθης συγκιρᾷ τὰς ἀναμνήσεις τῆς καρδίας μου βικίως συναισθάνομαι δονήσεις.

[Ἰανουάριος 1871.] «ΘΕΛΞΙΩΝ».



ΕΤΑΙΡΙΑΙ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.

Συνέστη ἐν Λονδίῳ ἀρχαιολογικὴ Ἀγγλικὴ ἐταιρεία ἐνατχολουμένη εἰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας κατὰ τὴν Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον.

* * Κατὰ τὰς ἐσχάτως γενομένας ἀρχαιρείας τῆς ἐνταῦθα φιλεκαπαιδευτικῆς Ἐταιρίας ἀνεδείχθησαν πρόεδρος, ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἱερεὺς τῆς Α. Μ. τῆς βικιλίσσης Κ. Π. Ρομπόττης, ἀντιπρόεδρος ὁ Κ. Μαυροκορδάτος καὶ γραμματεὺς; ὁ Κ. Χ. Ν. Φιλαδελφεύς· μέλη δὲ τοῦ Συμβουλίου οἱ Κ.Κ. Δ. Ν. Λεβίδης, Κ. Κοντογόνος, Μ. Καραμάνος, Ἅρ. Μητσόπουλος, Ἄλ. Δάσιος, Γ. Δρόσος, Ι. Βενέτης, Ἄλεξ. Ἀντωνιάδης καὶ Ι. Μάτσας.

* * Γενομένων τῶν ἀρχαιρείων τῆς β' περιόδου τοῦ 5^{ου} ἔτους τοῦ Φιλ. Συλλόγου «Παρνασσού» ἐξελέχθησαν Πρόεδρος μὲν ὁ κ. Χρήστος Λόντος, γεν. γραμματεὺς ὁ τέως τοιούτος κ. Μιγ. Λάμπρος, εἰδ. γραμματεὺς ὁ κ. Δημήτριος Κατερινόπουλος, ταμίας ὁ κ. Ι. Κρασσᾶς καὶ ἐπιμελητῆς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης. Ἀντιπρόεδρος διατελεῖ ὁ τέως Πρόεδρος κ. Ἰω. Καμπούρογλους.

* * Γενομένων τῶν ἀρχαιρείων τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου «Κοραῆ» ἐξελέχθησαν Πρόεδρος ὁ αὐτός κ. Ι. Δελλίου, ἀντιπρόεδρος ὁ τέως γεν. γραμματεὺς Γ. Ν. Πιλάδιος, γεν. γραμματεὺς; ὁ κ. Γ. Παναγιωτίδης, εἰδικὸς ὁ κ. Α. Δεκαβάλας, ταμίας καὶ ἐπιμελητῆς τῆς βιβλιοθήκης ὁ κ. Γ. Ἀβραμιδής.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ.

Κατὰ τὰς Παρισινὰς ἐφημερίδας, ἐν Παρισίοις κατεσκευάζετο ὑπὸ τινος Γάλλου μηχανικοῦ, ἀφωτισμένου εἰς τὸ πατριωτικὸν ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης, εἶδος τι ὑπερυψίου ἀτμοπλοίου προωρισμένου ἵσως ἵνα διαπλεύσῃ τὸν Σηκουάνα. Αἱ γράφουσαι τοῦτο ἐφημερίδες ἠπίζον πολλὰ περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς νέας ταύτης ἐφευρέσεως, ἥτις ἐφάνητο κεκλημένη ὑπὸ τῆς πολεμικῆς ἀνάγκης ἵνα καταστῇ ἐφάμιλλος τοῦ ἀεροστατοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς θαλάσσης.

* * Δύο ἐκ τῶν ἀρίστων φιλόλογων τῆς Γερμανίας, ὁ γέρον Μεινέκιος, ἐκδότης τῶν λευκῶν τῶν Ἑλλήνων Κομικῶν, τοῦ Θεοκρίτου, τοῦ Καλλιμάχου καὶ ἄλλων συγγραφεῶν, καὶ ὁ καθηγητῆς Βέργμαν, ὅστις περιῆλθεν ἐσχάτως τὴν Ἀνατολὴν πρὸς ἐξέτασιν τῶν αὐτοῦ βιβλιοθηκῶν, ἐτελεύτησαν ὁ μὲν ἐν Βερολίῳ, ὁ δὲ ἐν Πανόρμῳ τῆς Σικελίας. Ὁ Κ. Βέργμαν ἠσχολεῖτο ἀπὸ πολλοῦ περὶ τὴν κριτικὴν ἐκδόσιν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου καὶ διεπρεπεῖν ἐπὶ φιλελληνισμῷ.

* * Ἀγγέλλεται ἐκ «Νέας Ἰόρκης» ὅτι ἐδόθη σχέδιον πρὸς ἀνέγερσιν παμμεγέθους κρουσταλλίνου παλατίου, τόσον ἀκατανοήτως μεγίστου, κατὰ τὴν Ἐφημερίδα τοῦ Ἐμπορίου, ὥστε ἐν τῇ γλώσῃ τῶν προγραμμάτων, τὸ τοῦ Λονδίνου Κρυστάλλινον Παλάτιον τοῦ 1851 θὰ ἦναι ἐνώπιόν του ὡς καλύβη' τὸ ἐμβαδον αὐτοῦ ἔσται 70 ἑλλληκῶν στρεμμάτων καὶ τὸ ἀρχικὸν κεφάλαιόν του λίφαι στερελίνα 1,200,000.

* * Ἡ κυρία Δώρα δ' Ἰστρία ἀνεκνήρυχθη τῇ 12 Δεκεμβρίῳ 1870 μέλος ἐπίτιμον πρώτου

βαθμοῦ καὶ προστάτρια τῆς Ἀκαδημίας Γιοναπὶ Ρίκο τῆς Μιρανδόλας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Μοδένης. Ἡ Ἀκαδημία αὕτη ἥτις ἔθεσε τὴν Γαϊτάναν Ἀγνέζην μεταξὺ τῶν περιφανῶν προσώπων τῶν κοσμούντων τὸ δίπλωμα αὐτῆς, μαρτυρεῖ ἔτι ἀπαξ ὅτι οὐδόλως σκοπεῖ νὰ ἀποκλείσῃ τὸ γυναικεῖον φύλον τῶν ἀκαδημαϊκῶν τιμῶν. Βεβαίως αὕτη δὲν ἔλλειπε τὰς θύρας τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας εἰς τὰς Σένιγνέ εἰς τὰς Delphine Girardin, εἰς τὰς Γεωργίας Σάνδ, ὅπως ἀνοίξῃ αὐτὰς εἰς τόσας μηδαιμνότητας κομπορρήμονας ἢ κληρικῆς.

Ἡ ἐν τῇ πετρίδι τοῦ δικαστήμου Ἰωάννου Πίκου τῆς Μιρανδόλας λαβούσα χῶραν ἐκλογὴ ἐπέβηαιὸ μετὰ πλείστας ἄλλας ὅτι εἰς τινὰς τόπους ἤδη δεσπόζουσιν αἱ φιλελεύθεραι ιδέαι καὶ ὅτι ἐπανερχονται εἰς τὰς μεγάλας καὶ ἰσχυράς παραδόσεις τῶν ἑλληνο-ρωμικῶν ἐθνικοτήτων αἵτινες οὐδαμῶς ἀπηγόρευον τὸν πνευματικὸν βίον εἰς τὰς γυναῖκας. Οὕτω δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῇ τις ἐπὶ τῇ ὄλως εὐμενεῖ ὑποδοχῇ ἣν ὁ τύπος τῶν «Ἀθηνῶν τῆς δύσεως» ἔκαμν εἰς τὸν συγγραφεὰ τῶν Ἐκδρομῶν εἰς Ροῦμην καὶ Μωρέαν. Αἱ ἐφημερίδες τῆς Φλωρεντίας ἐξέφρασαν ἤδη τὴν εὐκρινῆ εὐχαρίστησιν ἣν ἐπροξένησεν αὐταῖς ἡ ὑπὸ τῆς κ. Δώρας δ' Ἰστρία ληρηθεῖσα ἀπόφασις νὰ ἀποκαταστή ἐν τῇ πόλει τῶν ἀνθρώπων, διότι θεωροῦσιν αὐτὴν (κατὰ τὰς ἐκφάσεις τῆς πρωτίστης Φλωρεντικῆς Ἐπιθεωρήσεως ἢ Ἀνθολογία), ἕνεκεν τῶν ἀρετῶν αὐτῆς, τοῦ ἀπείρου αὐτῆς πνεύματος ((splendido ingegno) καὶ τῆς ὑψηλῆς κοινωνικῆς θέσεως αὐτῆς ὡς δεσμὸν πολιτισμοῦ μεταξὺ τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑΙ.

Οἱ ἐν Γερμανίᾳ γάλλοι αἰχμαλῶτοι συνεποσύντο μέχρι τῆς 1 ἰανουαρίου 1871 (ἦτοι πρὸ τῆς παραδόσεως τῶν Παρισίων), εἰς 11,160 ἀξιοματικῶς καὶ 33,885 στρατιώτας, ἐξ ὧν ἐν μόνῃ τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ ὑπῆρχον 10,141 ἀξιοματικοὶ καὶ 293,791 στρατιῶται, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τὰ νότια κράτη. Ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ἀπέδρασαν μὲν κρυφίως ἐν καιρῷ πολέμου 141 ἀξιοματικοὶ καὶ 353 στρατιῶται, ἀπέθανον δὲ 13 ἀξιοματικοὶ καὶ 4860 στρατιῶται.

* * Κατὰ τὸν βομβηρδιτισμὸν τῶν Παρισίων ὅστις διήρκεσεν ὡς γνωστὸν 22 ἡμέρας, ἐφρονεύθησαν ἐκ τῶν κατοίκων (ἐξαίρεσει ἐννοεῖται

τῶν στρατιωτικῶν), 31 παιδιά, 23 γυναῖκες καὶ 148 ἄνδρες· ἐν συνόλῳ ἐθανατώθησαν καὶ ἐπληρώθησαν 67 παιδιά 115 γυναῖκες καὶ 201 ἄνδρες.

* * Περὶ τῶν τετρακισχιλίων ἑκατομμυρίων φράγκων ἃς ἡ Πρωσία ἀπαιτεῖ πρὸς τῆς Γαλλίας, ἔμπειρος λογιστὴς ἐδημοσίευσε τὰς ἐπομένους παρατηρήσεις. Τετρακισχίλια ἑκατομμύρια εἰς νομίσματα πενταφράγκων ἔκλουσι βάρους 20, 000,000 χιλιογράμμων· ἀπαιτοῦνται δὲ πρὸς μετακώμισιν αὐτῶν 4,000 ἀιαξῶν, ἐπειδὴ πᾶσα ἀμαξία βιστάζει κατὰ μέσον ὄρον 50,000 χιλιογράμμων. Ἐὰν ἀντὶ σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν ληφθῶσιν αἱ ὑπὸ τῶν ἵππων ἐλκόμεναι συνήθεις ἀμαξίαι, ἀπαιτοῦνται 14,000, αὗται δὲ ἐπόμεναι ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην θὰ ἐπλήρουν ὅδον διηλυομένην ὑπὸ ἀνδρὸς πεζῆ ὀδύοντος εἰς 30 ὥ

ρας. Τὰ αὐτὰ νομίσματα τῶν πενταφράγκων τιθέμενα πλησίον ἀλλήλων, θὰ ἐσχηματίζον γραμμὴν 25,000 χιλιομέτρων· ἐὰν ἕκαστον νόμισμα συνέκειτο εἰς ἓν φράγκον, ἢ αὐτὴ ποσότης θὰ ἀπέτελε γραμμὴν 92,000 χιλιομέτρων, ἣν ταχεῖα ἀτμάμαξαι θὰ διήνυσεν ἐν διαστήματι τεσσάρων ἡμερῶν. Ἀπὸ Χριστοῦ γένεως δὲν προήλθεν εἰσέτι δλόκληρος χιλιά ἐκατομμυρίων λεπτῶν τῆς ὥρας. Ἐὰν λοιπὸν ἀπὸ 1870 ἑναυτῶν, ἐναπεταμεινόντο τέσσαρα φράγκα ἀνά πᾶν τῆς ὥρας λεπτὸν, ἢ προειρημένη ποσότης δὲν θὰ συνεπληροῦτο ἕως τῆς σήμερον. Τετρακισχίλια ἑκατομμύρια φράγκων εἰς χρυσὸν ἔκλουσι 1,300,000 χιλιογράμμων καὶ ἀπαιτοῦσι πρὸς μετακώμισιν 360 σιδηροδρομικὰς ἀμαξίας.

Σπουδαῖον παρόραμα τοῦ παρόντος φυλλαδίου.

Σελ: 389. Στίχ: 33, ἀντὶ καταστροφῆς γράφει καταφοραί.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ΙΓ' καὶ ΙΔ' Φυλλαδίῳ αἰτιγματος.

Σαμοθράκη.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ Φυλλαδίῳ γρίφου.

Ῥώμη ἡ φρενὸς κρείστων ἢ Ῥώμη χειρῶν.

Πρῶτος ἐπέμψεν ἡμῖν τὴν ἄνω λύσιν τοῦ γρίφου ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Σταματάρας, ὅστις καὶ ἔλαβε τὴν ὑποσχεθεῖσαν ἀμοιβήν. Κατόπιν ἐπέμψαν τὴν αὐτὴν ἐπιτυχῆ λύσιν καὶ οἱ Κ. Κ. Γ. Ἀβρααμίδης ἐξ Ἀθηνῶν, Κ. Σπυρίδης Καστελλορίζου ἐκ Παιρικῶς καὶ ἡ Κυρία Μαρουλίτσα Καζούλη ἐκ Ῥόδου.

ΓΡΙΦΟΣ



Φ Φ Φ
Φ Φ Φ



ΣΗΜ. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τῶν ἐπαρχιῶν παραπονοῦνται ὅτι δὲν δύνανται νὰ πέμψωσι τὴν λύσιν τοῦ γρίφου συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ συνδρομητῶν, ἀπεφασίσαμεν ὅπως τὸν γρίφον ἕκαστου φυλλαδίου προσδιορίζωμεν ἐναλλάξ διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐξωτερικῇ, ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῇ πρωτεύουσῃ. Οὕτω, τὸν γρίφον τοῦ παρόντος φυλλαδίου προσδιορίζομεν ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐξωτερικῇ, τιθέμενοι ὡς ἀμοιβὴν εἰς τὸν πρῶτον πέμψαντα τὴν λύσιν, τὰς Διασήμεους Δίκας ὑπὸ Φουκιέ. Τὸν γρίφον τοῦ ἐπομένου διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις κ. τ.λ.